

Kvalitní veřejný prostor z pohledu veřejnosti, politiků a úředníků

Hana Synková a Barbora Bažantová, Vanessa Berková, Sandra Hašková,
Simona Kotyzová, Anna Krumpholcová, Tereza Lejsalová, Kristýna
Martincová, Veronika Sluková, Petra Vágnerová

Univerzita Pardubice 2020

P Ě S T U J
P R O S T O R

OFFCITY

UNIVERZITA
PARDUBICE
FAKULTA
FILOZOFICKÁ

MINISTERSTVO
KULTURY

Státní fond kultury ČR

Obsah

Úvod	3
Soubor informantů	4
1 Kvalita veřejného prostoru – shrnutí a interpretace	4
2 Kvalita veřejného prostoru podle demografických kritérií	9
2.1 Kvalita veřejného prostoru podle věku.....	9
Faktor věku v rozhovorech.....	9
Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle věku.....	10
2.2 Kvalita veřejného prostoru podle genderu	11
Faktor genderu v rozhovorech.....	11
Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle genderu	12
2.3 Kvalita veřejného prostoru podle vzdělání.....	13
Faktor vzdělání v rozhovorech	13
Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle vzdělání.....	14
2.4 Kvalita veřejného prostoru podle velikosti obce	15
Faktor velikosti obce v rozhovorech	15
Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle velikosti obce	16
3 Odpovědi úředníků a politiků.....	18
3.1 Porovnání odpovědí občanů a úředních osob v rozhovorech.....	23
Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle veřejné funkce.....	24
4 Co lidé považují za hezké?	26
4.1 Pozice estetiky v preferencích	30
5 Kvalita veřejného prostoru v jednotlivých obcích.....	32
5.1 Poběžovice u Holic.....	32
5.2 Kameničná	38
5.3 Nejmenovaná obec o 500 obyvatelích a informantka z Lomnice nad Popelkou	42
5.4 Městys Okříšky.....	43
5.5 Velké Opatovice	50
5.6 Žamberk.....	53
5.7 Hořovice	59
5.8 Lysá nad Labem	62
5.9 Pardubice	66
5.10 Hradec Králové.....	75
Příloha 1 – Seznam otázek pro všechny informanty	78

Úvod¹

Výzkum, který představujeme v této zprávě, vznikl na základě diskusí vedoucí výzkumu Hany Synkové z Katedry sociální a kulturní antropologie Univerzity Pardubice a zástupců spolků Pěstuj prostor a Offcity – Marka Siváka a Šárky Zahálkové. Tato občanská sdružení působí již několik let v projektech kultivujících veřejný prostor, zastupují je umělci, architekti a další odborníci. V odborných kruzích existuje řada definic a pojednání o kvalitním veřejném prostoru, **jak si ale kvalitní veřejné prostranství představují širší veřejnost a zástupci veřejné správy?** To je hlavní otázka našeho výzkumu. Zajímaly nás subjektivní názory těchto cílových skupin – to, co je pro ně osobně důležité. Liší se nějak názory veřejnosti a zástupců veřejné správy, kteří do velké míry spoluurčují podobu spravovaných obcí? V rámci druhé zmíněné kategorie jsme oslovovali jak politické zástupce obvodů či obcí, tak úředníky primárně v gescích ovlivňujících podobu veřejných prostranství (tedy např. odbor investic, majetku, zeleně, dopravy, ale i odbor hlavního architekta). Lepší znalost představ veřejnosti a zástupců veřejné správy může pomoci lépe zacílit projekty na kultivaci veřejného prostoru a představ o něm.

Tento výzkum navazuje na předchozí spolupráci všech tří aktérů na výzkumu Kvality veřejného prostoru v městských obvodech Pardubic – Polabiny a Dubina.² V rámci něj jsme poznali, že každodennost obyvatel, zastupitelů i úředníků se točí kolem řešení praktických věcí typu parkování či kvalita chodníků a na širší úvahy nezbyvá příliš prostoru. V předloženém výzkumu jsme tedy dali slovo konkrétním představám informantů o tom, co by kvalitní veřejný prostor měl splňovat i z obecného hlediska. Pro zjednodušení jsme v rozhovorech používali spíše termín „veřejné prostranství“, které se ukázalo jako srozumitelnější pro širší publikum.

Výzkum prováděla Hana Synková s týmem studentek z Katedry sociální a kulturní antropologie a s několika studentkami z Katedry věd o výchově. Výzkumu se zúčastnily především studentky bakalářského stupně, ale zastoupeny jsou i 3 magisterské studentky. V úvodu výzkumu jsme prostudovaly architektonickou literaturu vyjadřující se ke kvalitě veřejného prostoru (např. manuály k tvorbě veřejného prostoru od IPR Praha nebo slavnou publikaci Jana Gehla *Města pro lidi*, 2012). Výzkum je kvalitativní, založený zejména na metodě rozhovoru, jen jednu otázku jsme vyhodnocovaly kvantitativně, tedy 3 nejdůležitější vlastnosti veřejného prostoru. Vytvořily jsme sadu otázek pro občany a doplňující sadu pro zástupce veřejné správy. Terénní fáze výzkumu proběhla mezi březnem a červnem 2020. Každá studentka nejprve zpracovávala rozhovory ze své obce a po skončení karantény také z Pardubic. Povedlo se shromáždit výzkumný vzorek sahající od malých obcí po krajská města. Data byla zpracována pomocí softwaru Atlas.ti. Celkově se podařilo shromáždit 64 rozhovorů.

Činnost výzkumníků se řídila podle etických zásad České asociace pro sociální antropologii.³ Konkrétním osobám osloveným ve výzkumu byla zajištěna anonymita. Hana Synková napsala úvodní kapitoly, vyhodnotila kvantitativní data a doplnila je do jednotlivých kapitol, editovala, opravila a přepsala, někdy zcela zásadně, zprávy jednotlivých studentek do finální podoby této závěrečné zprávy. Ve zprávě postupujeme od obecného k detailnímu. Nejprve se zamýšlíme nad tím, jak lidé chápou kvalitní veřejný prostor a jaké priority dávají jeho různým charakteristikám. Následují úvahy nad tím, zda se informanti liší podle kategorií typu věk,

---

¹ Autorka Hana Synková

² Viz výzkumné zprávy Synková et al. 2020. *Proměny veřejného prostoru na pardubických sídlištích – Polabiny a Proměny veřejného prostoru na pardubických sídlištích – Dubina.*

³ http://www.casaonline.cz/?page_id=9

pohlaví, místo bydliště, vzdělání či veřejná funkce. Pro úředníky a politiky jsme krom obecných otázek připravily i otázky specifické, jejichž vyhodnocení představujeme (seznam všech otázek je k dispozici v příloze). Následují pak detailní kapitoly se zprávami z obcí a s rozpracováním jednotlivých charakteristik veřejného prostoru – tedy, co si konkrétně lidé představí pod kategoriemi typu vybavenost, funkčnost, přístupnost, estetika, atmosféra, akustika a orientace. Ve zprávách z obcí najdeme také konkrétní zpětnou vazbu k prostoru dané obce, která může sloužit jako inspirace pro místní aktéry.

Soubor informantů

Soubor informantů je poměrně rozmanitý a vyrovnaný genderově, věkově, velikostí obce, méně máme informantů s nižším vzděláním. Podařilo se nám získat 64 rozhovorů se 49 občany a 15 úředníky (zástupci různých odborů) a politiky (starosty apod.). Mužů bylo 28 a žen 36. Z úředníků a politiků bylo 7 mužů a 8 žen. Věk 0-24 je zastoupen 12ti informanty, 25-39 18ti, 40-54 19ti, nad 55 14ti. V obcích do 5tis. obyvatel máme 21 informantů, 5001-10 000 19 informantů a v obcích nad 10 001 24 informantů (výhradně z Pardubic a Hradce Králové). Vzdělání ZŠ a SŠ bez maturity má 12 informantů, 26 má SŠ s maturitou a 26 VŠ.

Z Hořovic máme 3 informanty, z Hradce Králové 6, z anonymizované obce 3, z Kameničné 2, z Lomnice nad Popelkou 1, z Lysé nad Labem 5, z Okříšek 5, z Pardubic, kde působily částečně všechny výzkumnice, 18, z Poběžovic 6, z Velkých Opatovic 5, ze Žamberku, kde působily dvě výzkumnice, 10.

1 Kvalita veřejného prostoru – shrnutí a interpretace⁴

Pokud bychom zobecnili nejčastěji se vyskytující odpovědi, tak **kvalitní veřejný prostor znamená pro informanty místo čisté, upravené a s dostatkem zeleně, místo klidné, bez provozu, vybavené mobiliářem a bezpečné.** Zeleň a přírodní prvky byly často zmiňovány v kontrastu s „betonem“, což představuje určité synonymum prostoru nekvalitního a neživého. Když mluvili informanti o veřejném prostoru, často mluvili o relaxaci. Chtějí si zde odpočinout a odreagovat se. Někteří informanti považují za důležité i veřejný prostor jako místo setkávání, ovšem nepreferují místa přeplněná, chtějí si zachovat určitý odstup. Kvalitní místo podle našich informantů je kvalitním místem pro pěší pohyb a pobyt (tak mluví i odborná literatura, např. architekt Jan Gehl). **Pod pojmem veřejný prostor si informanti vybaví nejčastěji park, pak náměstí,** ale ne již například nejčastější podobu veřejného prostoru ve formě ulice. To by dávalo smysl vzhledem k tomu, že veřejný prostor je pro informanty prostorem odpočinku.

Nekvalitní veřejný prostor je v kontrastu s výše řečeným prostor neudržovaný, znečištěný a ohrožovaný dopravou (hlučný a ustupující požadavkům automobility), prostor betonový, prostor, kde dojde k nadměrné redukci zeleně, např. k vykácení stromů.

V rozhovorech se výrazné rozdíly u informantů v souvislosti se vzděláním, místem bydliště, genderem nebo věkem neobjevily, v kvantitativně formulované otázce však jisté rozdíly pozorovat lze. V této otázce jsme se tázaly, jaké prvky veřejného prostoru považuje informant za nejdůležitější. K výběru byly vybavenost, funkčnost, přístupnost, estetika, atmosféra,

---

⁴ Hana Synková

akustika a orientace. Prvním třem kategoriím jsme přiřadily číselnou hodnotu 3, 2, 1 a ostatní měly 0. Vyšší číslo tak v tabulkách, které budou následovat v jednotlivých kapitolách, znamená větší důležitost. Máme příliš malý soubor informantů na to, aby z něj bylo možné zobecňovat na celou populaci, uvedená data tedy vypovídají především o našem souboru informantů a mohou inspirovat další případné výzkumy na toto téma. Náznaky možných zachycených trendů lákají k dalšímu zkoumání.

Pořadí důležitosti jednotlivých kritérií dopadlo následovně:

1,24	1,22	1,14	1,07	0,85	0,27	0,1
vybavenost	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	orientace	akustika

Tab. 1: Pořadí kritérií kvalitního veřejného prostoru

Vybavenost byla důležitější pro ženy, občany, starší věkové skupiny, méně vzdělané informanty (ZŠ a SŠ) a obyvatele menších obcí. Zcela nejdůležitější byla pro středoškoláky s maturitou (1,67) a nejméně důležitá pro úředníky a politiky (0,5). Z vybavení informanti často zmiňovali místa k sezení, odpadkové koše a koše na psí exkrementy, veřejné WC a občerstvení nebo kavárnu apod., dále herní prvky pro děti. Takto vybavený prostor jim umožní na místě pobývat déle a plně si ho užít s celou rodinou. Veřejnost zmiňovala častěji než úředníci kategorii veřejných hřišť, WC a občerstvení.

Funkčnost byla důležitější pro politiky/úředníky, muže, mladší a střední věkové skupiny, vysokoškoláky a obyvatele velkých měst. Zcela nejdůležitější byla pro politiky a úředníky (2,42), což reprezentuje také nejvyšší hodnotu, kterou jakákoli preference dosáhla – to znamená, že na nejvyšší příčce ji měla většina úředníků a politiků. V obrovském kontrastu byla funkčnost u úředníků a politiků versus u občanů. Občané ji s průměrem 0,9 měli až na pátém místě, kdežto úředníci měli na pátém místě naopak vybavenost (s nejmenším skóre 0,5). Zcela nejmenší důležitost měla funkčnost pro věkovou skupinu nad 55 let (0,62). V zajímavém kontrastu je funkčnost u mužů (1,48) a u žen (1,03) – u žen je řazena až jako čtvrtá. U mužů je zase méně důležitá než u žen kategorie estetiky (na pátém místě - viz níže). Kategorie vybavenosti a funkčnosti se nám zajímavě vyprofilovaly jako v podstatě kategorie opoziční.

V rozhovorech pod funkčností lidé nechápou jen „nerozbitý mobiliář“, ale fungující místa jsou místa dostupná, s příjemnou atmosférou, multifunkční, vyhledávaná lidmi všech kategorií (někdy až moc), kteří zde mohou nerušeně navzájem provozovat rozmanité aktivity. Taková místa mají jasně definovanou identitu, jsou vzdušná a přehledná.

Přístupnost byla důležitější pro ženy, občany, nejstarší generaci, nejméně vzdělané a nejmenší obce. Zcela nevyšší hodnoty dosáhla u nejstarší generace (1,62) a nejméně důležitá byla pro nejmladší generaci (0,83). Tato kategorie je podobná kategorii vybavenosti, ale nevykazuje takový rozptyl jako kategorie předchozí – je poměrně důležitá i pro další demografické skupiny. V rozhovorech lidé často mluvili o bezbariérovosti (matky s dětmi o možnostech vjezdu s kočárkem apod.), ale i o možnosti využít místo ke sportu.

Estetika je nejdůležitější co do pozice v preferencích pro ženy a vysokoškoláky, mají ji na druhém místě. Nejmladší věková skupina ji má rovněž na druhém místě, starší věkové skupiny až na třetím (ovšem má u nich vyšší průměrné číslo než u nejmladších), důležitější je také pro menší obce (ne výrazně) a pro občany. Nejvyšší hodnoty dosáhla u starší střední generace (40-54 let) – (1,29) a nejméně u politiků a úředníků (0,75). V zajímavém kontrastu byla u mužů versus žen – muži jí měli s druhým nejnižším 0,84 průměrem až na pátém místě – zcela nejnižší

ze všech skupin, avšak ženy na druhém místě s druhým nejvyšším průměrem 1,24. Naopak kategorie funkčnosti byla u žen na čtvrtém místě (1,03) a u mužů na prvním (1,48).

Estetice se věnujeme více i v kapitole „Co lidé považují za hezké?“ Vyplývá z ní, že pod estetikou informanti nevidí nějaká komplikovaná architektonická řešení, ale velmi často to, co je synonymem pro definici kvalitního prostoru, tedy prostor uklizený, udržovaný a zelený (květiny apod.). Část informantů však o estetice přemýšlí komplexněji v souvislosti s kontextem místa. Neočekávejme však odborný žargon - úvahy o architektonických prvcích nebo celkových řešeních se objevují v náznacích, nejbližší k nim měla vyjádření o sochách a vodních prvcích jako o vítaných prvcích, ovšem v určité míře a „nepřeplácáné“ (místo by mělo být něčím „zajímavé“), a zmínky o tom, že místo by mělo být „smysluplné“, „vzájemně propojené“ a zároveň funkční (a nepředražené). Z materiálů byly preferovány materiály přírodní.

Atmosféra byla důležitá pro občany, nejmladší věkovou skupinu a vysokoškoláky. Nejdůležitější byla pro nejmladší věkovou skupinu do 24 (1,33) – ta jí měla společně s funkčností na prvním místě. Naopak nejméně důležitá byla pro politiky a úředníky (0,58) a hned poté nejméně vzdělanou skupinu (0,6). Místa, kde se příliš razantně zasáhne (např. vykácení stromů), ztratí „kouzlo“. V některých případech byla atmosféra spojována i s pocitem bezpečí.

Orientace a akustika byly celkově nejméně důležitými kategoriemi. **Orientace** byla důležitější pro muže, pro občany, pro mladší informanty a pro obyvatele větších měst. Nejdůležitější byla (0,53) pro mladší střední věk, následovala větší města (0,42), důležitost stoupala s velikostí obce. Nejméně důležitá byla pro starší střední věk (0,06). **Akustika** byla nejméně důležitou kategorií. Nejvíce jí oceňovala skupina do 24 let (0,33), jako poslední ji měli všichni informanti z kategorie mladšího středního věku a 55+. Mírně důležitější byla pro méně vzdělané informanty (0,3). Informanti preferují klidnou atmosféru s přirozenými zvuky lidí a přírody (zpěv ptáků, voda), jen někteří, spíše mladší informanty, mají rádi místa živější a např. s hudbou. Informanti rozhodně nechtějí slyšet zvuky dopravy. I když tedy tato kategorie skončila jako poslední, v momentě, kdy je někde hluk z dopravy, stává se místo neoblíbeným a málo využitelným.

Pokud bychom bývali zařadili do seznamu priorit i kategorii **bezpečnosti**, zřejmě by se také umístila poměrně vysoko, protože ji lidé spontánně zmiňovali v řadě definic veřejného prostoru. Bezpečnost je do velké míry spjata také s čistotou a udržovaností prostoru (bez nedopalků, „stříkaček“ a rozbitého mobiliáře), s jeho oddělením od dopravy (bezpečnost dětí a psů), ovšem někteří informanti zmiňovali i určité skupiny, kterých se obávají (nevhodně se chovající mládež, lidé užívající návykové látky či lidé bez domova apod.).

Pro informanty bylo poměrně jednoduché dát příklad místa, které se nějakým způsobem „povedlo“, nejčastěji šlo o úpravy parku (např. Tyršovy sady v Pardubicích nebo Šimkovy sady v Hradci Králové) nebo náměstí. Někteří informanti z menších obcí mluvili o veřejném prostoru okolních měst – jejich obec např. neměla park či náměstí, a tak bylo náročnější je přivést reflexi veřejného prostoru vlastní obce. Pro malé obce bylo důležitým prostorem např. místní hřiště, kde se odehrává řada aktivit obce. V takovém případě je zásadní, že toto místo plní určitou „funkci“ a obyvatelé obce jsou prostě rádi, že je mají, i když není příliš kultivované. U takového místa je zásadní, že je alespoň nějak vybavené, přístupné celé obci, opečovávané, je tam možnost úkrytu apod. **To, že je místo takto funkční znamená zároveň, že je kvalitní**

a hodnotné. Estetický pohled na kvalitu je pak až sekundární – pro řadu lidí jsou však tyto kategorie propojené – estetické místo musí být zároveň funkční, jinak ztrácí kvalitu.

Uklizený prostor a nový mobiliár je podle některých informantů hlavní kritérium úspěšnosti rekonstrukce pro veřejnost. Veřejnost se s takovou rekonstrukcí údajně spokojí a je pro ni těžší posuzovat další kvality prostoru a všimnout si, že rekonstrukce je například nekvalitní. Toto tvrzení by s ohledem na zjištěné priority funkčnosti, vybavenosti nebo čistoty dávalo smysl – jen menší část veřejnosti je schopna konstruktivně kritizovat něco, co bylo rekonstruováno – „když je to nové“. Novost a čistota jsou důležité hodnoty.

Zajímavá je pozice atmosféry na prvním místě u nejmladší generace (společně s funkčností). Ta by naznačovala, že místo pro mládež nutně nemusí být „líbivé“, ale oceňuje se jeho zvláštnost, specifičnost nebo charakter. Estetiku však mají mladí hned na druhém místě (společně s vybaveností), takže i ta je pro ně důležitá. Můžeme říci, že mladí lidé se rádi „potáhnou“ za místem, které má „atmošku“ a bude esteticky zajímavé (nebo dokonce hezky zašlé a se zajímavým graffiti) i na druhý konec města, pro starší paní z menší obce bude zase nejdůležitější, že má lavičku před domem, i kdyby byla trochu rozbitá. Kdyby ta jediná lavička ve vesnici byla na druhém konci obce, moc jí to nepomůže.

Muži si nemusejí rozumět s ženami v kategorii funkčnosti a estetiky (muži mají estetiku na zcela podřadném pátém místě). Pro obyvatele menších měst a občany obecně bude důležité, že ve veřejném prostoru je vůbec nějaké vybavení, pro úředníky a politiky, kteří se starají o údržbu, bude zásadní, aby fungovalo. Pro část úředníků a politiků může být estetická kvalita marginální, případně se mohou obývat její finanční náročnosti. Proto je možné, že zakázky pro firmy budou zadávat spíše prakticky bez ohledu na estetickou kvalitu toho, co poptávají. Pro některé je estetika důležitá (např. pro odborníky – architekty), ovšem estetika bez funkčnosti pro ně opět nemá smysl a raději přemýšlejí nad celkovým fungováním místa. Proto i u nich v preferencích nakonec zvítězila funkčnost. Preference funkčnosti u úředníků a politiků tedy u části z nich nemusí znamenat úplné zanedbání estetiky. Kvantitativně položená otázka toto neodhalila, avšak v poznání odlišných důvodů preferování funkčnosti nad estetikou nám pomohly rozhovory, v nichž se dalo sledovat propojení jednotlivých kategorií.

Mohli bychom spekulovat, že pokud by se do pozic úředníků a politiků zadávajících zakázky dostaly ženy a vysokoškoláci, estetika míst by získala na důležitosti – měli by jí hned na druhém místě - vysokoškoláci za funkčností a ženy za vybaveností, tudíž ideálem by se mohla zdát mladá, vysokoškolsky vzdělaná žena na správném místě a naopak „hrozbou“ méně vzdělaný muž. Jenže v našem souboru úředníků a politiků bylo 8 žen a 7 mužů a přesto se vyhraňovali jednoznačně pro funkčnost a estetika u nich měla nejnižší průměrnou hodnotu. Stejně tak plných 12 z 15ti úředníků a politiků byli vysokoškoláci. Je tedy možné, že toto praktické smýšlení přichází „s funkcí“, kterou člověk zastává, že tato „praktičnost“ souvisí s množstvím financí, které úředníci a politici mají na řešení veřejného prostoru – a nebo i s určitou „jednoduchostí“ řešení, které se nežadává architektům ale např. pravidelně spolupracujícím stavebním firmám. Dále bychom mohli přemýšlet o tom, že pokud je porozumění tomu, co je „hezké“ poměrně nekomplikované - hezké je to, co je čisté a zelené – může mnohým lidem (občanům i úředníkům/politikům) stačit, když někde umístí „truhlík s kytkami“ a posbírají odpadky. Preference estetiky tedy nemusí automaticky znamenat preference nějakého sofistikovaného architektonického řešení.

Skupina politiků a úředníků se celkově ukázala velmi názorově vyhraněnou. Měla nejvyšší hodnocení funkčnosti a nejvyšší shodu na této první pozici v preferencích (2,42) a naopak zcela

nejnižší průměrné hodnocení estetiky, vybavenosti a atmosféry. Těmto rozdílům by bylo vhodné věnovat pozornost ve vyjednávání o veřejném prostoru. Vzhledem k odlišným prioritám mohou vznikat nedorozumění. Také se ukázalo, že většina informantů, občanů i úředníků, definuje veřejný prostor poměrně jednoduše jako prostor, který má splňovat určité základní potřeby, a nepřemýšlí o úplně komplexních řešeních. Ty byly přítomné spíše v odpovědích informantů z odborů hlavního architekta krajských měst. V menších obcích samozřejmě neexistují specializovaná odborná pracoviště, a tak vznikají místní řešení „na koleně“, případně s pomocí konzultace s externisty. Finálně tedy spíše než vymezení estetika versus funkčnost je důležité všimnout si toho, zda zástupci obcí o funkčnosti a estetické stránce veřejného prostoru přemýšlí skrze jednotlivosti (pomyslný „truhlík s květinami“) nebo komplexně.

Otázku kvality veřejného prostoru považovali za důležitou všichni politici a úředníci – jak s ohledem jeho využívání místními občany, tak jako vizitku obce. Větší zpětnou vazbu od občanů dostávají pracovníci menších obcí, kde je jednodušší osobní kontakt, ve větších městech je příliš náročné organizovat pravidelné průzkumy. Zpětná vazba od občanů přijde pracovníkům obcí poměrně důležitá, ne vždy však rozumně využitelná. Ve velkých městech byly stížnosti na převažující negativitu zpětné vazby. Největší bariérou pro zkvalitňování prostoru jsou podle politiků a úředníků finance následované velkou byrokracií. Grantové zdroje nebyly pro obce nezbytné, někdy jsou podmínky získávání grantů považovány za příliš náročné.

Náš výzkum může podpořit argument, že by byly vhodné osvětové aktivity směřované jak na veřejnost, tak na politiky a úředníky. Ty by mohly přispět k přemýšlení o veřejném prostoru v jeho komplexitě a celistvosti. Mohly by podpořit přemýšlení o propojení kategorie funkčnosti a estetiky i řešeními, která nejsou příliš finančně náročná. Představuji si například katalog, ve kterém by se vedle sebe porovnávala a ukazovala řešení podobných „úloh“ řešení veřejného prostoru, z nichž jedno by bylo úspěšné a druhé méně a jasně by se vysvětlilo, v čem je rozdíl, zda lepší řešení vyžaduje i větší náklady apod. Též by mohly ukázat, jakým způsobem zjišťovat zpětnou vazbu od občanů tak, aby byla komunikace vzájemně smysluplná.

2 Kvalita veřejného prostoru podle demografických kritérií

V následujících kapitolách podrobně rozebíráme vliv faktoru vzdělání, velikosti obce, věku, genderu a veřejné funkce (úřednické či politické). V rozhovorech se nám nepodařilo nějaké výrazné odlišnosti zachytit, definice kvalitního veřejného prostoru jsou obdobné (čistota, zeleň klid...). Pod veřejným prostranstvím si lidé představí park nebo náměstí. Lišily se jen drobné parametry - v případě věku nám mladší informanti častěji zmiňují sport, informanti ve věku rodičů častěji zmiňují dětská hřiště a starší lidé touží po klidných místech. Muži častěji zmiňují parkování, ženy obchody, obyvatelé menších obcí se někdy jako ke vzoru kvalitního veřejného prostoru vztahují k blízkému městu, které má náměstí nebo park. Kvalitativní otázky však nechceme vyhodnocovat kvantitativně, pro čtenáře je tak podstatnější pročíst si některé konkrétní odpovědi, aby bylo jasnější, jak o kvalitním veřejném prostoru informanti mluví.

Určité rozdíly se objevují v odpovědi na kvantitativně formulovanou otázku, zde však musíme být v závěrech opatrní z toho důvodu, že nemáme velký vzorek informantů.

2.1 Kvalita veřejného prostoru podle věku

Faktor věku v rozhovorech

Tereza Lejsalová a H. S.

Osobně si myslím, že lidé mladšího věku nemají až takový přehled a nejsou natolik informovaní, aby sami od sebe řekli, že i např. ulice nebo podchod jsou veřejným prostranstvím. Ostatně s tím by měla problém asi většina lidí. Mnoho z nás si totiž pod pojmem veřejný prostor představí hlavně parky nebo náměstí.

Podle odpovědí si lidé do 24 let představují kvalitní veřejný prostor jako veřejné místo, kde je zakomponovaná i část přírody, tzn. zeleň, květiny, stromy, které dělají stín v horkých letních dnech a dodávají místu příjemnou atmosféru. Podle odpovědí hraje velkou roli také čistota místa, jak často je udržované, jak je celkově udržitelné, všude je dostatek odpadkových košů a třeba i koše pro pejskaře. Měl by tam být klid a příjemná atmosféra. Je to prostor, který je určen všem bez výjimek, pokud se k němu lidé chovají slušně a s ohleduplností. Místo, které je dostatečně osvětlené, neporušené, lidé se tu cítí bezpečně a chodí tam rádi.

Informanti ve věku 25-39 let odpovídali podobně, ale celkově si myslím, že všichni čekáme od kvalitního veřejného prostoru podobné účely. Zde se opět opakuje čistota, zeleň, udržovanost, přírodní a funkční prvky. Pokud bych měla více rozvést, jak by měla vypadat zeleň, podle odpovědí u lidí tohoto věku by to byl hezky upravený trávník, keříky, stromy, aby příroda splývala s městem a ono s ní. Aby se místo zútulnilo a celkově prozářilo a dostalo více života. Informanti oceňovali různé druhy květin, čistou zemi i okolí, opět dostatek odpadkových košů, s čímž se pojí také dostatečné zajištění úklidových služeb. V této skupině se objevovaly také odpovědi, které se pojí se sportovním využitím volného času, tzn. cyklostezka, sportovní hřiště. Lidé zmiňovali také obchody, restaurace a kavárny, dále pěší zóny, které bývají odlehlé od hlavních komunikací a jsou tedy celkově klidnějším místem pro odpočinek a třeba i dětská hřiště pro maminky s dětmi. V posledním tématu tedy můžeme vidět drobnou proměnu v optice vnímání prostoru skrze potřeby rodiny.

Třetí skupina ve věku 40-54 let opět zmiňuje zeleň, ale také místa, kde by se člověk rád posadil a relaxoval. Místa, kde se lidé rádi a často setkávají, kde je klid a přírodní a vodní prvky. Moderní a stylová úprava, ale zároveň decentní. Tato skupina lidí podle mě ještě více myslí na pohodlí matek s dětmi a na vizuální stránku a upravenost. Stále se zde ale opakují ty stejné aspekty, tzn. dostatek zeleně, ať už stromy, květiny, keře nebo upravený trávník, lavičky, nebo možnost posezení, dostatek odpadkových košů. Důležité je, aby místo nebylo v úplném centru dění, tzn. aby zde byl klid a příjemná atmosféra.

U poslední skupiny, 55 let a více, se opakují ty samé věci, co u předešlých skupin. Lidé už ale více zmiňují posezení a klid, který už ve vyšším věku více potřebují a více ho ocení a vyhledávají. Zmiňují občerstvení, s čímž se pojí možnost umýt si ruce a přístupnost toalety. Opakuje se čistota, zeleň, upravenost a udržování pořádku. Odklon od dopravy, tzn. klidné místo pro odpočinek a relaxaci. Lidé také zmiňovali, že jim vadí velké množství reklamy, ať už obchodní nebo např. reklamy na politické strany. Mělo by to být prostředí hezké na pohled s příjemnou atmosférou a propojené s přírodou.

Kdybych to měla shrnout a odpovědět na otázku, kterou jsem na začátku položila, dospěla bych k tomu výsledku, že ty základní požadavky se s věkem až tak neliší. Všichni stojí o příjemné prostředí na užívání i na pohled, tzn. o spojení s přírodou, upravenost, čistotu a příjemné posezení. S věkem se mohou lišit požadavky na dětská hřiště, přeci jen lidé do 24 let je nevyhledávají, pokud nemají děti v brzkém věku. Také sportovní vyžití už budou hledat lidé ve věku 55+ méně, než např. 2. věková skupina. Také se zdá, že ve vyšším věku vzrůstají požadavky na klid míst. Toto jsou ale maličkosti, které jsou velmi individuální, a nedá se určit, že nikdo starší 55 let nebude vyhledávat sportovní hřiště stejně tak, jako že lidé do 24 let nebudou mít požadavek dětského hřiště. Proto bych konstatovala, že požadavky jsou vesměs podobné, ale je to velmi individuální téma. Požadavky a definice kvalitního veřejného prostoru se tedy věkem samozřejmě liší, ale ne tak diametrálně odlišně, jako jsem si např. myslela před uskutečněním tohoto kurzu a přečtení rozhovorů.

Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle věku⁵

Pro nejmladší informanty je nejdůležitější funkčnost a atmosféra, pro mladší střední věk funkčnost, pro starší střední věk funkčnost a vybavenost a pro nejstarší občany přístupnost. Čím vyšší hodnotu vidíme v tabulce, tím vyšší důležitost – první preference v pořadí dostala 3 body, druhá 2, třetí 1, ostatní nulu.

Preference dle věku v rámci skup.	vybavenost	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	akustika	orientace
0-24	0,92	1,33	0,83	0,92	1,33	0,33	0,33
25-39	1,24	1,41	1,18	0,94	0,71	0	0,53
40-54	1,41	1,41	0,94	1,29	0,76	0,12	0,06
55+	1,31	0,62	1,62	1,08	0,69	0	0,15

Tab 2. Preference dle věku v rámci demografických skupin

Seřadíme-li preference podle pořadí, u nejmladších informantů je pořadí funkčnost na prvním místě s atmosférou, vybavenost na stejném místě s estetikou a přístupnost. U mladší střední

⁵ H. S.

generace vede funkčnost následovaná vybaveností a přístupností, u starší střední generace je na prvním místě vybavenost i funkčnost, následovaná estetikou a přístupností, u nejstarší generace vede přístupnost následovaná vybaveností a estetikou. Funkčnost, která vede u mladších generací, se u nejstarší generace propadá velmi výrazně.

0-24	funkčnost	atmosféra	vybavenost	estetika	přístupnost	akustika	orientace
0-24	1,33	1,33	0,92	0,92	0,83	0,33	0,33
25-39	funkčnost	vybavenost	přístupnost	estetika	atmosféra	orientace	akustika
25-39	1,41	1,24	1,18	0,94	0,71	0,53	0
40-54	vybavenost	funkčnost	estetika	přístupnost	atmosféra	akustika	orientace
40-54	1,41	1,41	1,29	0,94	0,76	0,12	0,06
55+	přístupnost	vybavenost	estetika	atmosféra	funkčnost	orientace	akustika
55+	1,62	1,31	1,08	0,69	0,62	0,15	0

Tab. 3: Seřazení preferencí dle velikosti obce

Nyní se podíváme na jednotlivé sloupce a na to, jestli hodnoty v sloupcích klesají nebo stoupají. U věku nám plynule neroste ani neklesá žádné kritérium, ale můžeme říci, že pro mladší generace je důležitější atmosféra a akustika, pro starší vybavenost a přístupnost. Důležitost funkčnosti a atmosféry je nejmenší u nejstarší věkové skupiny.

Preference dle věku napříč skup.	vybavenost	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	akustika	orientace
0-24	0,92	1,33	0,83	0,92	1,33	0,33	0,33
25-39	1,24	1,41	1,18	0,94	0,71	0	0,53
40-54	1,41	1,41	0,94	1,29	0,76	0,12	0,06
55+	1,31	0,62	1,62	1,08	0,69	0	0,15

Tab 4. Preference dle věku napříč demografickými skupinami

2.2 Kvalita veřejného prostoru podle genderu

Faktor genderu v rozhovorech

Vanessa Berková a H. S.

Představy kvalitního veřejného prostranství se u jednotlivých informantů nijak moc neliší, jak muži, tak i ženy se společně shodují na různých aspektech toho, jak by veřejné prostranství mělo vypadat: čisté, zelené, místo setkávání.

Muž, 25-39 let: „Když je prostranství kvalitní, tak je tam čisto, budu se tam cítit bezpečně, nebudu se bát si tam sednout, bude to tam udržované, něco jako kdybych doma vyšel na zahradu. Pod veřejným prostranstvím si nepředstavím hned nic konkrétního, je to pro mě prostor, který sdílím s jinými lidmi, dělím se o něj a zároveň ho vytvářím, takže na každém z nás záleží, jakou stopu tam po sobě necháme, jestli po sobě někdo nechá nepořádek, nebo naschvál zašpiní lavičku, tak už to místo není tak atraktivní, jako bylo před tím.“

Žena, 40-55: „Třeba náměstí by mělo být uzpůsobené k setkávání, aby tam bylo nějaké místo k odpočinku, čisté lavičky, kam se člověk rád posadí, měla by to být zóna klidu bez aut, ráda se koukám na umělecké objekty, může tam být nějaká fontána, v každém prostoru mám ráda, když je kousek přírody, je jedno, jestli jsou to stromy nebo ty velké osázené květináče, hlavně aby to nebyl jenom samej beton.“

Na otázku, kde se lidé cítí dobře, informanti odpovídali opět vesměs stejně. Představují si bezpečné, čisté místo, se stromy, s možností si sednout či se občerstvit. Ani zde se neobjevily odlišné odpovědi dle pohlaví.

Žena, 20-39: „Aby tam byl pořádek, žádné poházené odpadky, nějaké hezké stromy a keře a aby tam byla možnost si zajít třeba na zmrzlinu.“

Žena, 20-39: „Určitě aby tam bylo uklizeno, hodně zeleně, stromy a kytky a třeba aby tam byla v blízkosti možnost zajít si na kafe nebo na jídlo.“

Muž, 40-55: „Nejdůležitější ta čistota na těch lavičkách třeba, aby nebyly nějak špinavý poničený, aby se na nich prostě dalo sedět. Aby to taky bylo funkční a bezpečný. Aby to taky bylo oddělený dál od hlavní silnice, aby tam nebyl hluk a taky kdyby se pustily děti nebo zvíře náký, tak aby to nevlítlo pod auto.“

Muž, 40-55: „Dostatečná zeleň, udržované místo a možnost občerstvení.“

Menší rozdíly se vyskytly v představě o vybavenosti místa, kdy muži o něco více upozorňovali na užitečnost prostoru nebo renovaci, ženy na vybavenost obecně a možnost občerstvení.

Muž, 20-39: „Měl by být užitečný. Nikomu neprospěje krásná pěší zóna odnikud nikam. Tedy užitečnost. Představuji si, že o daný prostor se bude starat obec, ať už se jedná o čistotu, odpad či sekání trávy. Takže dle mého si každý člověk přeje projít čistou ulicí, která se bude každých pár potřebných let (10-20 let) renovovat a obnovovat podle časových trendů.“

Žena, 25-39: „No, aby to bylo v klidném prostředí, aby okolo toho nejezdily auta, nákladáky, vlaky a takový, to vůbec. Aby tam právě byl klid, jakože se člověk může zrelaxovat. Taky aby tam byl prostor, že si tam natáhneš deku a uděláš si piknik a aby tam nebyli takový ti „špatní“ lidi – „feťáci“.“

V nasbíraných materiálech se neukázaly nějaké výrazně odlišné názory na kvalitní veřejné prostranství, jeho bezpečnost, čistotu, vybavenost a řadu dalších aspektů. Pro muže a ženy veřejný prostor víceméně znamená to samé. Objevily se jen menší upřednostnění tématu funkčnosti a renovace muži.

Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle genderu⁶

Pro muže je nejdůležitější funkčnost následovaná vybaveností a přístupností. Pro ženy vybavenost, přístupnost a následně estetika. Funkčnost je u žen až na čtvrtém místě, estetika u mužů až na pátém – to je poměrně výrazný kontrast v přemýšlení o prostoru.

Preference dle genderu	vybavenost	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	akustika	orientace
Muž	1,16	1,48	1,08	0,84	0,88	0,12	0,44
žena	1,29	1,03	1,18	1,24	0,82	0,09	0,15

Tab 5. Preference dle genderu v rámci demografických skupin

M	funkčnost	vybavenost	přístupnost	atmosféra	estetika	orientace	akustika
M	1,48	1,16	1,08	0,88	0,84	0,44	0,12
Ž	vybavenost	estetika	přístupnost	funkčnost	atmosféra	orientace	akustika
Ž	1,29	1,24	1,18	1,03	0,82	0,15	0,09

Tab. 6: Seřazení preferencí dle genderu

⁶ H. S.

2.3 Kvalita veřejného prostoru podle vzdělání

Faktor vzdělání v rozhovorech

Simona Kotyzová a H. S.

Vysokoškolské vzdělání

Informanti ve skupině vysokoškolského vzdělání se shodují na tom, že veřejné prostranství by mělo být upravené, udržované, s dostatkem zeleně, o kterou by se měl někdo starat. Místo by mělo být bezpečné a přístupné všem lidem bez omezení. Většina lidí z této skupiny si pod veřejným prostorem vybavila primárně park a je pro ně důležitá příroda a úprava stávající zeleně. Prostory by měly být osvětlené a hlavně bezpečné. Na bezpečnosti se informanti shodli. Muž 56 let, Hradec Králové: „*Veškeré veřejné prostranství by mělo být čisté, upravené a také dobře osvětlené, to znamená, abychom se tam nebáli jít i v noci. To je třeba hodně důležitý u podchodu. Například ulice by měla být prostorná, což znamená široké chodníky a také by tam měla být možnost odpočinku na lavičce, ale je příjemnější, když je tam vysázená zeleň. Hodně zeleně, která ale musí být upravená, by mělo být samozřejmě i v parku, kde bych si představoval nějaká oddělená zákoutí zelení, nebo se mi líbí v parku jezírka, park by taky měl být prostorný. Náměstí se mi líbí, když je bez provozu, bez vozidel a je tam taky zeleň.*“ Žena 32 let, Žamberk: „*Já velice oceňuji, když ulice nebo náměstí nejsou samý beton. Mám ráda, když například vejdu na náměstí a mám co pozorovat. Myslím tím, že tam je například kašna, kolem které jsou květiny... Něco v tom smyslu. V Žamberku se mi například líbí pěší zóna, je tam místo, kde si sednout, jsou tam odpadkové koše a je pár metrů od náměstí. Můj přítel si tam chodí sedat, když ho zmáhají nákupy.*“

Střední škola s maturitou

Většina informantů v této skupině se shoduje na faktu, že je pro ně důležitá příroda a zeleň, upravenost, čistota místa a bezpečnost veřejného prostranství. Takováto místa by měla být dostupná všem věkovým kategoriím a lidé by zde měli chtít trávit svůj volný čas, cítit se v takovýchto místech dobře a bezpečně a vracet se do těchto míst opakovaně. Místo by mělo být bez zbytečného hluku a ruchu. Názory se neliší ani u mužů ani u žen. Obě strany se shodují na podobných parametrech.

Muž 25-39 let, Poběžovice: „*Když je prostranství kvalitní, tak je tam čisto, budu se tam cítit bezpečně, nebudu se bát si tam sednout, bude to tam udržované, něco jako kdybych doma vyšel na zahradu. Pod veřejným prostranstvím si nepředstavím hned nic konkrétního, je to pro mě prostor, který sdílím s jinými lidmi, dělím se o něj a zároveň ho vytvářím, takže na každém z nás záleží, jakou stopu tam po sobě necháme, jestli po sobě někdo nechá nepořádek, nebo naschvál zašpiní lavičku, tak už to místo není tak atraktivní, jako bylo před tím.*“

Žena 22 let, Žamberk: „*Čistě, prostorné, co nejvíce zeleně, chráněné od zbytečného hluku (pokud lze), vybavené (osvětlení, koše, označení např. navigace).*“

Základní škola a střední škola bez maturity

Ani zde se odpovědi moc nelišily, pro informanty je důležitá příroda a upravená zeleň. Udržované, čisté a bezpečné místo, kde se lidé potkávají a tráví zde svůj volný čas.

Žena 38 let, Pardubice: „*Já si představím nějaký park, prostě něco kde je hodně zeleně. Ale taky je to určitě náměstí, pěší zóna. Je důležité, aby to tam bylo čisté. Hodně místa na sezení. Tady v Pardubicích mám ráda Tyršovy sady, ale třeba pěší zóna na starém náměstí je taky hezká. Teď jsou tam ty fontánky, dost laviček. Líbí se mi nějaké hezké dláždění. A taky abych se*

tam mohla občerstvit. A taky aby byly blízko obchody, prostě aby to bylo všechno po ruce.“
Muž 60 let, Žamberk: „Čisto a dostatek zeleně, dostatek parkovacích míst. Například na náměstí odklon kamionové dopravy. Vadí mi, že na parkovišti naproti gymplu je polovina parkovacích míst vyhrazena pro Českou poštu. Dále mi vadí výrazné reklamy a ze všeho nejvíce velké reklamy na politické strany.“

Závěr

Podle mého názoru nemělo vzdělání na odpovědi informantů skoro žádný vliv. Veškeré skupiny se shodovaly na podobných odpovědích týkajících se veřejného prostranství. Odpovědi informantů se lišily jen zřídka. Vliv na odpovědi informantů mělo spíše místo bydliště. Lidé z větších měst jmenovali spíše konkrétní místa a známé parky. Všem lidem záleželo hlavně na přírodě a stávající upravené zeleni v jejich městě či vesnici. Muži spíše pamatovali na parkovací místa a ženy na místa pro své nákupy.

Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle vzdělání⁷

Pokud se podíváme na odpověď na otázku, ve které informanti řadili důležité prvky veřejného prostoru a čteme-li je po řádcích, vidíme jisté rozdíly – pro základní a SŠ vzdělání bez maturity je nejdůležitější přístupnost, pro SŠ vybavení a pro VŠ funkčnost.

Preference dle vzdělání v rámci skupiny	vybavenost	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	akustika	orientace
ZŠ a SŠ bez maturity	1,5	0,9	1,6	0,9	0,6	0,3	0,2
SŠ	1,67	0,96	1,11	1,04	0,81	0,07	0,3
VŠ	0,59	1,68	0,95	1,18	1	0,05	0,27

Tab. 7: Preference dle vzdělání v rámci demografické skupiny

Kdybychom tedy sestavili pořadí podle preferencí ZŠ, SŠ a VŠ, vypadalo by následovně. Preference přístupnosti může být daná i starším věkem některých informantů se ZŠ. Můžeme si všimnout i vzrůstající důležitosti estetiky či atmosféry podle vzdělání.

ZŠ	přístupnost	vybavenost	funkčnost	estetika	atmosféra	akustika	orientace
ZŠ	1,6	1,5	0,9	0,9	0,6	0,3	0,2
SŠ	vybavenost	přístupnost	estetika	funkčnost	atmosféra	akustika	orientace
SŠ	1,67	1,11	1,04	0,96	0,81	0,07	0,3
VŠ	funkčnost	estetika	atmosféra	přístupnost	vybavenost	orientace	akustika
VŠ	1,68	1,18	1	0,95	0,59	0,27	0,05

Tab. 8: Seřazení preferencí dle vzdělání

Podíváme-li se na první tabulku po sloupcích, můžeme odvodit, pro kterou skupinu je daná kategorie nejdůležitější. Zajímavé je také všimnout si, zda důležitost ve sloupci plynule klesá nebo roste (od ZŠ k VŠ nebo naopak). Důležitost funkčnosti, estetiky a atmosféry roste se vzrůstajícím vzděláním, naopak důležitost přístupnosti a akustiky se vzrůstajícím vzděláním klesá. Vybavenost je důležitější pro ZŠ a SŠ bez maturity a SŠ s maturitou než pro VŠ. Mírně zkreslovat skupinu ZŠ a SŠ bez maturity mohli 2 studenti SŠ, kteří jako jediní měli zatím jen dokončené ZŠ vzdělání. Ostatních 10 SŠ bez maturity bylo výrazně starších.

⁷ H. S.

Preference dle vzdělání napříč skupinami	vybavenost	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	akustika	orientace
ZŠ a SŠ bez maturity	1,5	0,9	1,6	0,9	0,6	0,3	0,2
SŠ	1,67	0,96	1,11	1,04	0,81	0,07	0,3
VŠ	0,59	1,68	0,95	1,18	1	0,05	0,27

Tab 9. Preference dle vzdělání napříč demografickými skupinami

2.4 Kvalita veřejného prostoru podle velikosti obce

Faktor velikosti obce v rozhovorech

Kristýna Martincová a H. S.

Do 5 tisíc obyvatel

Zde velice často informanti uváděli, aby byl prostor čistý, v klidné části a především, aby tam byl kus přírody. Dále se v hojném počtu objevoval názor na podobu náměstí, aby bylo čisté, bylo si kam sednout a byla zde alespoň částečně omezena doprava. Informanti z malých obcí často nemluvili o veřejném prostoru své obce, ale vztahovali se např. k náměstí v blízkém městě. Žena 40 – 54 let, Poběžovice: „*Třeba náměstí by mělo být uzpůsobené k setkávání, aby tam bylo nějaké místo k odpočinku, čisté lavičky, kam se člověk rád posadí, měla by to být zóna klidu bez aut, ráda se koukám na umělecké objekty, může tam být nějaká fontána, v každém prostoru mám ráda, když je kousek přírody, je jedno, jestli jsou to stromy nebo ty velký osázený květináče, hlavně aby to nebyl jenom samej beton.*“ Žena 25 – 39 let, anonymizovaná obec: „*Náměstí by mělo čpít životem, s orientačním bodem (socha/ kašna) a odpočinkovými zónami. Ty jsou obzvlášť hezké na turnovském náměstí, ačkoli je celé nakřivo, jelikož je v kopci má tam kašnu a na levé straně několik laviček, které jsou schovány pod košatými listnatými stromy, které na převážně betonovém náměstí poskytnou nejen stín, ale i chládek. Ale moc se mi nelíbí to, že je tam vždycky hodně aut, ale chápu to, jelikož tam, co vím, není úplně sranda parkovat, zvlášť pokud nechcete na místo, kam potřebujete, jít přes půl kilometru.*“ Padl zde i zajímavý názor na most. Žena 25 – 39 let, anonymizovaná obec: „*Mám ráda mosty, a vlastně bych docela ocenila nějaký posezení na mostě, kde by člověk mohl jen tak sedět a zírat do vody, aniž by u toho nevypadal jako blázen, nebo sebevrah. Vlastně jsem žádný takový most ještě nepotkala, ale myslím, že nejsem jediná, koho fascinuje rozjímání na mostě.*“

5 – 10 tisíc obyvatel

Dle mého názoru se odpovědi oproti předchozí kategorii téměř neliší. I zde se našlo pár zajímavých odpovědí na kvalitu veřejného prostoru. Žena 25, Hořovice: „*Kvalitní veřejné prostranství pro mě znamená místo, kde se mohou svobodně pohybovat, nikdo mě nijak neomezuje a můžu tam trávit svůj volný čas. Mělo by být hezky upravené, a čisté.*“ Muž 23 let, Žamberk „*Pro mne by to mělo být místo, které bude upravováno a spravováno, popřípadě renovováno. Ať už k odpočinku nebo jen čekání na autobus. Když procházím podchodem, potřebuji světlo a možná i nějaké hezké graffiti, ovšem s nastavenými pravidly. Nemá cenu bránit umění, ale je dobré stanovit hranice a boj proti mládí nelze vyhrát. Zapojit je, je nejlepší volba.*“ Muž 40 – 54 let, Lysá nad Labem: „*Pokud to chápu dobře kvalitou jako pro občana, tzn. bych chtěl, aby veřejný prostor poskytoval i službu. V tom je např. parkoviště u železniční stanice nebo dostatek parkovacích míst ve městě. Samozřejmě i kvalitní veřejné prostranství chápu tak, že by mělo být čisté, měli by se o něj starat majitelé atd. Když jsem byl malej, tak ty*

oranžový veliký auta, co čistily ulici, jezdily dost často, možná 1x týdně, ale nebylo to, že by se uklízelo jednou na podzim před výstavou Zemědělec a jednou na jaře, před výstavou Zemědělec. Bylo to častěji než 4x za rok. Pak taky to, že bude hezký a čistý, že nebude morálně zastaralý. Že se budou používat moderní prvky vybavenosti. Když lavička bude vypadat čistě, ale prolomí se se mnou šprdliny, tak to nevyužiju. Chápu ale jako občan, že to jsou finančně náročné věci.“ Žena 55 let, úředník: „Prostor, který může používat kdokoli ve kteroukoliv denní i noční hodinu, který je příjemný a kde se lidé cítí dobře a rádi se tam vracejí sami nebo s přáteli a ve kterémkoliv věku.“

Větší města

Ani u větších měst jsem nenašla žádný rozdíl. Muž 56 let, Hradec Králové: „Veškeré veřejné prostranství by mělo být čisté, upravené a také dobře osvětlené, to znamená, abychom se tam nebáli jít i v noci.“ Žena 48 let, Hradec Králové: „Když si představím ulici, tak by v ní určitě měla být kvalitní silnice a kvalitní chodníky, ocením, když tam jsou odpočinkové zóny, také by to tam samozřejmě mělo být uklizené, osvětlené a hlavně dostatek odpadkových košů by tam měl být. Náměstí si zas představím jako oválný prostor s kašnou, květinami a celkově zelení, bez možnosti parkování, také by tam mělo být dostatek restaurací a kaváren se zahrádkami. V parku by měly být hlavně stromy, udržovaný trávník, květiny, prostor pro zvířata, nějaká vodní plocha, hlavně dostatek laviček a i přístřešků, je také fajn, když je tam sportovní vyžití.“

Závěr

Dle mého názoru, velikost města podle obyvatel nehraje v názorech na kvalitu veřejného prostředí výraznou roli. Já osobně zastávám názor, že se názory odrážejí spíše zájmy a koníčky jednotlivých informantů. Informanti z menších obcí často automaticky mluvili o veřejném prostoru okolních měst, protože například jejich obec nedisponovala náměstím nebo parkem (a pravděpodobně měla i méně prostředků na investice do veřejného prostoru). Podle názoru autorky předchozí kapitoly také lidé z větších měst jmenovali spíše konkrétní místa a známé parky.

Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle velikosti obce⁸

V nejmenších obcích je nejdůležitější vybavenost a přístupnost, a ve středních a větších obcích funkčnost následovaná vybaveností. Větší obce v našem podání reprezentují v podstatě data z Pardubic a Hradce Králové (tedy města blízká se 100 tis. obyvatelům), nad 10 000 obyvatel žádná jiná města nemáme.

Preference dle vel. obce v rámci skupiny	vybavenost	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	akustika	orientace
0-5000	1,44	0,83	1,44	1,17	0,89	0,11	0,11
5001-10000	1,18	1,24	0,94	1,06	0,82	0,12	0,24
10001+	1,13	1,5	1,04	1	0,83	0,08	0,42

Tab 10. Preference dle velikosti obce v rámci demografických skupin

Pokud seřadíme jednotlivá kritéria podle preference v rámci jednotlivých obcí, vidíme, že v nejmenších obcích do 5 tis. obyvatel vévodí vybavenost s přístupností následovaná estetikou a atmosférou. Ve středně velkých obcích vévodí funkčnost následovaná vybaveností a estetikou. Ve větších obcích kraluje rovněž funkčnost následovaná vybaveností a pak přístupností.

⁸ H. S.

0-5t	vybavenost	přístupnost	estetika	atmosféra	funkčnost	akustika	orientace
0-5t	1,44	1,44	1,17	0,89	0,83	0,11	0,11
5-10	funkčnost	vybavenost	estetika	přístupnost	atmosféra	orientace	akustika
5-10	1,24	1,18	1,06	0,94	0,82	0,24	0,12
10+	funkčnost	vybavenost	přístupnost	estetika	atmosféra	orientace	akustika
10+	1,5	1,13	1,04	1	0,83	0,42	0,08

Tab. 11: Seřazení preferencí dle velikosti obce

Podíváme-li se na první tabulku po sloupcích, vidíme, že s velikostí obce se zvyšuje důležitost funkčnosti a orientace (důležitost orientace ve větším městě dává smysl) a klesá důležitost vybavenosti a estetiky (u estetiky jsou však rozdíly mizivé). Pro menší obce je též důležitá přístupnost.

Preference dle vel. obce napříč skupinami	vybavenost	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	akustika	orientace
0-5000	1,44	0,83	1,44	1,17	0,89	0,11	0,11
5001-10000	1,18	1,24	0,94	1,06	0,82	0,12	0,24
10001+	1,13	1,5	1,04	1	0,83	0,08	0,42

Tab 12. Preference dle velikosti obce napříč demografickými skupinami

3 Odpovědi úředníků a politiků

Barbora Bažantová a H. S.

V rámci výzkumu kvality veřejného prostranství byli vedle běžných občanů osloveni také informanti z řad úředníků a politiků, pro něž byl vytvořen soubor deseti otázek, které měly za úkol zachycení problematiky veřejného prostoru z pohledu kompetentních a angažovaných osob. Celkem se podařilo rozhovory realizovat s patnácti úředníky a politiky, přičemž genderově se jednalo o sedm žen a osm mužů. Informanti byli osloveni jak v menších obcích, tak ve větších městech, jako je například Hradec Králové či Pardubice, za které hovořilo šest informantů a pro něž byly otázky primárně koncipovány. Zastupitelé a starostové menších obcí proto u některých otázek často zdůrazňovali, že vzhledem k velikosti jejich obce některé z postupů pro dosažení kvality veřejného prostoru nevyužívají či s určitými nástroji nemají přímou zkušenost. U některých zodpovězených otázek byly patrné rozdíly mezi menšími obcemi a krajskými městy, avšak nejedná se o striktní dichotomii, jelikož některé aspekty se prolínají a nastává shoda jak u větších měst, tak menších obcí.

Ani ve větších městech neprobíhá často systematické sledování například zpětné vazby od veřejnosti, protože by byla finančně a časově náročná, řada úředníků a politiků spoléhá spíše na vlastní úsudek a občasné kontakty s občany. V každodennosti obcí se řeší spíše drobnější opravy, zeleň, největším překážkou realizací jsou finance, byrokracie, přetížení pracovníků a absence kvalitních týmů či odborníků.

Nástroje a postupy pro dosažení kvality veřejných prostranství

Otázka na využívání různých nástrojů a postupů pro dosažení kvality veřejných prostranství během budování nových či rekonstrukcí a revitalizací stávajících, přinesla různorodé pohledy především ve srovnání menších obcí a dvou krajských měst, která pro realizaci a řešení otázek kvalitního veřejného prostoru využívají předem stanovené postupy. Starostové a zastupitelé oslovení v rámci menších obcí a měst často uváděli, že přímo speciální a oficiální postupy a nástroje nejsou vzhledem k velikosti územního celku, kde působí, využívány, přičemž zdůrazňovali **roli občanů**, kteří jsou o plánovaných změnách informováni, mají možnost vyjádření v rámci anket či jsou s nimi přímo osobně konzultováni. Potřeby občanů během rozhovoru zohledňovala například zastupitelka obce Kameničná: *„Jsme malá vesnice, zcela speciální postupy nepoužíváme, o všech úpravách a realizacích veřejných prostranství občany informujeme, snažíme se vybírat kvalitní firmy. Snažíme se také vycházet z potřeb občanů.“* Participace veřejnosti, jakožto nástroje pro vytváření kvalitního veřejného prostranství, však nebyla výsadou pouze menších obcí, jelikož i informanti hovořící z pohledu větších krajských měst často vedle role odborníků, jako jsou projektanti či architekti, hovořili i o zohledňování názoru občanů, kterých se daná změna bude dotýkat na denní bázi nejvíce. O sběru dat od občanů hovoří i informant z Odboru hlavního architekta za město Pardubice. *„Při projektování se snažíme využívat sběru dat od obyvatel města a přímo dotčených stakeholderů či rezidentů. Nechali jsme si vypracovat podpůrný strategický dokument ‘Zkvalitnění veřejných prostranství města Pardubic’, který schválilo zastupitelstvo města.“* Úřednice ze Žamberku zase v otázce na užívání postupů a nástrojů pro kvalitu veřejného prostoru kladla důraz na prolínání odborných a veřejných názorů a vnímání daného místa: *„Především mozek. Vnímání prostoru, odborné názory, názory veřejnosti, projekční pravidla, vnímání prostoru, místa a času.“*

Vedle občanského názoru představují důležité faktory především oficiální postupy, kterým předchází politická rozhodnutí přecházející k realizaci výběrových řízení, jež představují nedílnou součást velkých městských investic v rámci veřejného prostranství, což například uvedla informantka za Odbor hlavního architekta v Hradci Králové: *„Jedná se o zařazení investic do prioritních akcí města, což je politické rozhodnutí. Pokud politici rozhodnou, že dají investice na revitalizaci některého z veřejných prostranství, OHA vybere formou výběrového řízení zpracovatele studie. Pokud se jedná o prestižní veřejné prostranství, například nové náměstí, řeší se formou soutěže. Drobné úpravy veřejného prostranství (doplnění mobiliáře, obnova zeleně), řeší se ve spolupráci s TSHK (správci zeleně).“* Mezi informanty z menších obcí se v malé míře vyskytly i stručné odpovědi, které odkazují na to, že žádný z nástrojů a postupů k dosažení kvality veřejného prostranství není v rámci dané obce využíván.

Vyhodnocování kvality veřejných prostranství

Měření, sledování a následné vyhodnocování kvality veřejných prostranství se ve většině případů ukázalo jako hodnocení na základě neoficiální cestou sledované spokojenosti občanů. V menších obcích je patrná silná zpětná vazba občanů, kteří sami přicházejí na úřad sdělit, co si o daném veřejném prostranství myslí, o čemž hovořil například starosta malé obce Poběžovice u Holic: *„V současné době kvalitu veřejného prostoru žádnou oficiální cestou nesledujeme, dostáváme zpětnou vazbu od občanů, kteří přicházejí s cennými radami a připomínkami, takže máme alespoň částečné povědomí o názorech spoluobčanů.“* Podobnou situaci uvedla i zastupitelka Kameničné: *„Ne, oficiálně „neměříme“, pouze pozorování, informace od občanů.“* Úřednice ze Žamberku zase poukazuje na vypovídající hodnotu vlastního užívání daného prostoru: *„Sledujeme životem a tím, že prostory užíváme.“* Většina informantů z řad pardubických úředníků se přiklání k nesystematickému sledování a vyhodnocování kvality veřejného prostoru: *„Měřítkem kvality veřejného prostoru jsou určité reakce občanů.“* Ke spíše intuitivnímu vyhodnocování přistupuje i pardubický zastupitel, který uvedl i konkrétní příklad výsledků svého pozorování: *„Sleduju a vyhodnocuju, spíše pocitově, přeci jen mě to jako neuvolněného zastupitele teď neživí. Tak například: třída Míru dobrý, 17. listopadu bída.“*

Oficiální data a postupy uvedli pouze dva informanti z Odborů hlavního architekta, přičemž informantka z Hradce Králové vysvětlovala, který odbor se danou problematikou zabývá a jaká data jsou například přístupná: *„Touto problematikou se zabývá odbor rozvoje města a strategického plánování, který má určitá data. Na webových stránkách je např. mapa veřejných prostranství, nebo dostupnost veřejných prostranství.“* Informant z Pardubic zmínil dřívější vznik materiálů na základě sebraných dat, avšak v současné době žádná taková měření a vyhodnocování kvality veřejného prostranství neuvedl. Systematické sledování by ve větších městech vyžadovalo jistou finanční i časovou investici.

První provedená změna za předpokladu neomezeného rozpočtu

Informantům z řad úředníků a politiků byla během výzkumu položena také otázka, jakou změnu by v rámci veřejných prostranství uskutečnili jako první, pokud by byl jejich rozpočet neomezený. Odpovědi na tuto otázku jsou již velmi specifické a vztahují se vždy ke konkrétním lokalitám s působností informantů. V návrzích změn u menších měst a obcí zazněl například obchvat městyse Okříšky, revitalizace a oprava návsí s autobusovou zastávkou na Poběžovicích u Holic, realizace víceúčelového hřiště v Kameničné či rekonstrukce vodní nádrže ve Velkých

Opatovicích. V rámci Pardubic nastala mezi informanty shoda v případě **náměstí Republiky**, přičemž jeden z informantů by pod tímto náměstím například uvítal podjezd, který by toto náměstí v důsledku oslabení dopravy zatraktivnil. *„Kdysi existovala studie, která hnala auta pod náměstím, ale kvůli vysoké ceně se nic nerealizovalo. Tímto krokem by přitom vzniklo unikátní náměstí, které by na rozdíl od Pernštýnského náměstí přirozeně vybízelo k pohybu na něm a různým aktivitám.“* Mezi další konkrétní pardubické lokality, které by v případě neomezeného rozpočtu informanti upravili, patří Dostihové závodiště, Letní stadion, Masarykovy kasárny či jedna informantka hovořila o revitalizaci přírodních lokalit: *„Revitalizace okolních přírodních lokalit, který naši městskou část obklopují, např. přírodní park Červeňák, les U Borku (obdobná revitalizace jako ve Spojilském lese).“*

Na otázku volně navazoval dotaz na **změny prováděné za současného stavu**. Menší obce svou pozornost zaměřují především na revitalizaci zeleně, zvelebování květinových záhonů a vysazování stromů, dále probíhají rekonstrukce chodníků, silnic a další drobné opravy, které jsou v současné době v konkrétních lokalitách aktuální. Pardubičtí úředníci v rámci svých obvodů věnují pozornost například revitalizaci vnitrobloku a úpravám náměstí, dále se upravuje okolí Domu hudby, Kostelní ulice či Palackého třída. Jeden z informantů poukázal také na využívání rozmanitých materiálů v rámci rekonstrukcí: *„Rekonstrukce komunikací s použitím zajímavějších materiálů, sadové úpravy, doplnění kvalitnějšího mobiliáře.“* V Hradci Králové informantka z větších akcí zmínila rekonstrukci Benešovy třídy.

Překážky v provádění dalších změn

Jako největší překážka v provádění změn se nepřekvapivě ukázaly **finance**. Informanti nejčastěji uváděli nedostatečný rozpočet a s ním související vysoké náklady, se kterými jsou konkrétní změny spojeny. Vedle vysokých nákladů však velkou překážku tvoří také **úřední byrokracie** či nedostatečné kapacity projektantů a absence kvalitních týmů, které by měly dostatečné pracovní a časové možnosti na návrhy. V úředních byrokratických řízeních vidí překážku také informantka z Pardubic. *„Nejen finanční prostředky, ale zejména zdoluhavé územní a stavební řízení, kde účastníky řízení jsou vlastníci dotčených pozemků, či sousedních pozemků, kteří ne vždy s úpravou daného veřejného prostoru souhlasí.“* Za další překážky informanti označili také jiné, důležitější investice, které jsou před veřejným prostranstvím v současné chvíli prioritní, a to jim musí bohužel ustoupit.

Zpětná vazba na využívání veřejných prostranství od občanů

Zpětná vazba a názory občanů na veřejná prostranství v jednotlivých městech a obcích představují velmi důležitý element v otázce kvality veřejného prostoru. Zejména v menších obcích je vzhledem k jejich velikosti věnován velký prostor tomu, aby občané měli možnost osobně přijít a sdělit příslušným lidem své podněty a připomínky týkající se veřejných prostranství, přičemž je také umožněna vzájemná diskuze a spolupodílení občanů na tvorbě veřejného prostoru, jak například uvedl starosta Poběžovic u Holic. *„Jak už jsem říkal, máme povědomí o tom, co se občanům líbí, k čemu mají výhrady a často přicházejí sami s dobrými podněty, takže k jejich nápadům a přáním určitě velmi přihlížíme a bereme je v potaz, protože jsou to oni, kdo ten prostor nejvíce využívají.“* Podobná situace panuje i v Kameničné. *„Ano, jelikož jsme malá vesnice, jsme s obyvateli v kontaktu, lidé nám často sdělují připomínky, návrhy, pochvalu i kritiku. Také na zastupitelstvu dochází k diskuzím. Návrhy v úvahu samozřejmě bereme.“* Pardubičtí úředníci se však v daleko větší míře setkávají s negativní

zpětnou vazbou či dokonce v některých případech není brána v potaz vůbec, jak dokládá například citace informanta z Pardubic. „*Ne. Jen občas se k nám donese nějaká stížnost.*“ Další informantka z Pardubic o zpětné vazbě od občanů uvedla následující. „*Zpětnou vazbu od občanů máme hojnou, ale ze 70 % je tvořena negativitou, což je asi českému lidu přirozenější nežli chvála. Návrhy určitě bereme v potaz, ale pouze ty, které mají nějakou hodnotu a jsou v souladu se zákony, kterými se musíme řídit.*“ Jeden z informantů zmínil, že sice zpětnou vazbu od občanů dostává, avšak již není v jeho kompetenci vzít připomínky v potaz a občanům vyhovět. Zpětná vazba od občanů byla informanty již zmiňována v první otázce ohledně nástrojů a postupů pro dosažení kvality veřejných prostranství, přičemž názor občanů tvořil podstatnou část odpovědí informantů. Někteří informanti z řad občanů si myslí, že bez participace by se nemělo nic navrhovat: „*Dle mého je důležité spolupracovat s lidmi, kteří daný prostor budou využívat. Pokud architekt/návrhář nikdy nebyl v lokální hospůdce, nemůže přeci navrhnout pěší cestu k ní. Tedy důležité je nejit proti proudu a naslouchat*“ (muž 23 let, Žamberk).

Důležitost otázky kvalitních veřejných prostranství

Všichni z oslovených informantů v rozhovorech jednoznačně uvedli, že otázku kvalitních veřejných prostranství považují za velmi důležitou, přičemž mnoho z nich označovalo veřejná prostranství za vizitku dané obce či města, jako například starosta Poběžovic u Holic: „*Samozřejmě, kvalita veřejných prostranství je vizitka každé obce.*“ Informanti však nebrali v potaz pouze vizuální a estetickou stránku veřejných prostranství, nýbrž jsou si vědomi, že veřejný prostor je komplexní celek tvořen několika různými aspekty, které dále mohou působit jako faktory ovlivňující například náladu či sociální vztahy mezi občany, což v rozhovoru uvedl starosta městyse Okříšky: „*Určitě, prostředí, ve kterém žijeme, ovlivňuje i náladu lidí, vztahy mezi nimi, fungování pospolitosti.*“ Vliv veřejného prostranství na společenský život a chování lidí pozoruje i zastupitel Pardubic: „*Velmi důležitou. Jednak je kvalita sdílení veřejného prostoru zásadní pro sociální soudržnost, jednak mj. ovlivňuje dopravní chování obyvatel a návštěvníků města.*“ Úřednice z Lysé nad Labem vnímá kvalitní veřejné prostranství jako důležitý faktor pozitivně ovlivňující turistický ruch ve městě: „*Když je město hezké, tak jezdí i turisté, jezdí sem lidi na výstavy, tak ať to tu vypadá alespoň nějak hezky.*“ Další z pardubických informantů považuje kvalitní veřejné prostranství za dobrou investici města: „*Samozřejmě, je to vizitka vyspělosti města, jak se město o své občany stará. Věřím, že se takto vynaložené peníze městu vracejí zpětně formou sounáležitosti občanů. Čím kultivovanější prostředí je, tím lépe se k němu lidé chovají nebo alespoň v to věřím.*“ Úřednice z Pardubic důležitost kvalitního veřejného prostranství potvrzuje a hovoří o snaze postupného zlepšování: „*Kvalita veřejného prostranství jako pro nás - místní samosprávu - je rozhodně důležitá. Investičními akcemi se kvalitu snažíme zvýšit.*“

Využívání odborné pomoci

Informanti oslovení v menších obcích v rozhovorech uváděli zejména využívání pomoci **zahradníků** či **technických pracovníků**, kteří mají na starost zeleň a pořádek v obcích. Další často využívanou externí odbornou pomoc tvoří služby **projektantů** a projekčních kanceláří, se kterými jsou konzultovány nejrůznější druhy prováděných realizací od pozemních komunikací po veřejné osvětlení, přičemž spolupráce s dalšími odborníky závisí na tom, o jakou konkrétní věc se v danou chvíli jedná, jak uvedl například starosta Okříšek: „*Odborná pomoc je v našem případě zastoupena nejvíce projektanty, kteří daný veřejný prostor mají za*

úkol zkvalitnit. Každý projekt konzultujeme a navrhujeme i naše osobní nápady, inspirace z jiných měst, či městských částí.“ Informanti z větších měst využívají ve srovnání s menšími obcemi také jiné specialisty a odbornou pomoc, což v rozhovoru uvedl zastupitel Pardubic. *„Mám svou osobní specialistku na modro-zelenou infrastrukturu. Rád diskutuji s kamarády architektů-urbanisty. V letech 2013–2015 jsem pracoval na odboru hlavního architekta a měli jsme tam velice dobrý tým.*“ Informant z Odboru hlavního architekta uvedl, že žádnou odbornou pomoc není potřeba využívat, jelikož všichni potřební specialisté jsou již v rámci odboru k dispozici. *„Ne. V našem týmu máme zastoupeny profese architekta, dopravního inženýra a zahradního a krajinného architekta.*“ Informanti z řad úředníků městských obvodů však uvedli, že této odborné pomoci musí využívat externě. *„Ano, zahradní architektura, dopravní inženýrství, architektura obecně.*“

Grantové zdroje

Grantové zdroje tvoří důležitou součást realizace projektů v obcích a městech, avšak většina informantů uvedla, že nejsou považovány za bezpodmínečně nutné a zásadní u všech prováděných změn, a to i v rámci menších obcí. Starosta Okříšek k využívání grantových zdrojů uvedl následující: *„Dotace jsou samozřejmě příjemné a snažíme se je využívat, ale ne za každou cenu, protože podmínky nás mnohdy nutí dělat i věci, které nepotřebujeme. Pokud něco opravdu hodně potřebujeme, uděláme i bez dotace. Na projekty v této oblasti ne, nejsou to zase tak vysoké položky.*“ Podobný názor ohledně grantů vyjádřil i úředník z Pardubic: *„Nejsou pro nás zásadní. Je-li možnost nějaké dotace, snažíme se využít, ale nepřipravujeme projekty na míru dotacím a realizujeme je bez ohledu na získání dotace. Na projektovou přípravu jsme zatím nevyužili.*“ Další pardubický úředník během rozhovoru dokonce vůči grantovým systémům vyjádřil určitou míru skepse: *„Osobně jsem spíše skeptik vůči grantovým systémům a dotacím a zcela na rovinu, zrušil bych je.*“ Informantka z Odboru hlavního architekta v Hradci Králové podobně jako starosta Okříšek poukazuje v rámci využívání grantových zdrojů na paradoxní realizaci věcí, které nejsou pro danou lokalitu prioritní, přičemž hovoří o deformaci potřeb a priorit měst: *„Z mých zkušeností mohu říci, že dotační tituly obecně deformují trh a potřeby a priority měst. Častěji se realizují tituly, které nejsou potřebné, ale mají dotace než to, co by bylo skutečně potřeba.*“ Mezi informanty uvedené zmiňované grantové zdroje patří různé zdroje napříč spektrem, avšak často využívané se ukázaly především regionální zdroje například v rámci MAS (místních akčních skupin).

Otázka, zda grantové systémy rozvoji veřejných prostranství spíše pomáhají, nebo jej omezují, vyvolala v informantech rozporuplné emoce. Za největší slabinu byla považována zbytečná a mnohdy velmi složitá administrativa či vyžadování a přizpůsobování konkrétním omezujícím podmínkám. Starosta Okříšek vyjádřil názor, že grantové systémy spíše nepomáhají, než pomáhají: *„Moc nepomáhají, jsou většinou příliš úzce specializované a mnohdy vyžadují nepotřebné věci, o složité administrativě škoda mluvit. Nejlepší by bylo peníze z dotací rozdělit do RUD (rozpočtového určení daní) a města i obce sami nejlépe vědí, co potřebují a bylo by to bez zbytečného papírování!*“ Podle starosty Poběžovic u Holic mají granty svá následující pro a proti: *„Obojí, pomáhají v rozvoji obce, avšak někdy omezují možnosti realizace, protože často je to o různém slovíčkaření, na kterém to dokonce může celé ztroskotat.*“ Zastupitel Pardubic shledává slabinu grantů v lidském faktoru: *„Přijde mi, že rozvoj veřejných prostranství omezuje jen nedostatek fantazie a pokory lidí, kdo na městě rozhodují.*“ Úřednice ze Žamberku hodnotí grantové systémy jako příliš komplikované a zároveň velmi málo dostupné: *„Považuji je za nedostupné, komplikované, jejich vyřizování je složité a úspěšnost mizivá. Nemám při své práci prostor se tímto zabývat.*“ Zastupitelka z Kameničné uvedla, že jelikož jsou grantové zdroje

nezbytné při větších realizacích, tak spíše pomáhají, avšak také poukazuje na značnou omezenost podmínek pro jejich získání: „*Spíše pomáhají, jak píšu výše, bez nich bychom si větší realizace nemohli dovolit. Je pravda, že někdy jsou podmínky značně omezené a realizace se jim musí přizpůsobit nebo na danou dotaci nemáme šanci dosáhnout.*“ Z výpovědí informantů je patrné, že grantové systémy považují za spíše omezující, přičemž za jejich největší nevýhody byla označena přílišná byrokracie a nastavení složitých podmínek pro jejich získání.

Závěr

Během výzkumu zaměřeného na kvalitu veřejného prostranství, v jehož rámci bylo osloveno celkem patnáct informantů z řad úředníků a politiků, se díky rozhovorům s informanty podařilo získat pohledy lidí orientujících se v dané problematice, jak v rámci menších obcí, tak dvou krajských měst, kterými byly Pardubice a Hradec Králové. Všichni informanti se shodli na jednoznačné důležitosti kvality veřejného prostranství, a to nejen kvůli jeho estetickému dojmu a roli takzvané vizitky daného města či obce, ale plně si uvědomují také vliv veřejného prostranství na náladu, chování a sociální vztahy mezi občany či míru turismu v dané lokalitě. Důležitým faktorem při tvorbě kvalitního veřejného prostranství se mimo jiné ukázala potřeba zpětné vazby a otevřené diskuze s občany, kterých se dané změny budou přímo týkat. V tomto bodě mají značnou výhodu menší obce, které vzhledem ke své velikosti mohou podněty a připomínky občanů přijímat častěji a při více příležitostech či se občané sami mohou na změnách spolupodílet, kdežto větší města na takováto osobní setkání nemají přílišné kapacity a lidé se spíše uchylují k písemným zpětným vazbám, přičemž informanti hovořili spíše o kritických ohlasech. Lidský faktor informanti považují tudíž za pomyslný indikátor kvality veřejného prostranství, k jejímuž měření ve většině případů není užíváno žádných oficiálních systematických postupů ke sběru dat, nýbrž se informanti zaměřují na vlastní zkušenost s danými místy a sledování spokojenosti občanů prostřednictvím jejich pozorování na těchto prostranstvích během různých denních dob. Největší překážku bránící obcím a městům v realizaci dalších potřebných projektů představují finance. Vedle tohoto nejvýraznějšího faktoru představuje bariéru i přílišná byrokracie a administrativa spojená s vyřizováním potřebných náležitostí. Ačkoli většina informantů zmínila jako překážku nedostatek financí hned na prvním místě, nepovažují grantové zdroje za nezbytné či bezpodmínečně nutné a nahlíží na ně spíše jako na nepomáhající aparát, který celý proces ztěžuje přílišnou byrokracií a složitými podmínkami, tudíž dosažení grantů informanti shledávají jako skoro nemožné či v konečném důsledku velmi omezující.

3.1 Porovnání odpovědí občanů a úředních osob v rozhovorech

Petra Vágnerová a H. S.

Občané i úřední osoby se shodují, že prostor by měl být hlavně uklizený. Muž (25-39, Pobežovice): „*Když je prostranství kvalitní, tak je tam čisto, budu se tam cítit bezpečně, nebudu se bát si tam sednout, bude to tam udržovaný, něco jako kdybych doma vyšel na zahradu.*“ Žena (45 let, starostka, Velké Opatovice): „*Podle mého názoru především čisté a upravené.*“ Žena (40-55 let, úřední osoba, Pardubice): „*Zeleň, čistota, prostor.*“

Často si jako kvalitní veřejné prostranství představují park. Žena (50-55 let, Pardubice): „*V první chvíli před sebou vidím park, protože ráda chodím do přírody, tak je to asi tím, ale tím, jak se většinou celý týden pohybuju ve městě, tak je velmi příjemné, když kolem sebe můžu cítit*

a vidět kousek přírody. “ Muž (0-24, Lysá nad Labem): „To pro mě znamená místo, kde si můžu sednout s kamarádama, např. v zámeckém parku. Máme tam místo, kam si sedáváme, povídáme si, dáme si něco dobrýho k jídlu a k pití. Místo, který můžou všichni využívat, vypadá hezky a cítíme se tam dobře. “

Prostor by měl být oddělen od dopravy. Muž (40-55 let, starosta, Okříšky): *„Dostatek zeleně, prvky pro zklidnění dopravy, mobiliář, dětské herní prvky, vodní prvky, kvalitní veřejné osvětlení. “* Žena (50 let, Velké Opatovice): *„Pokud jde o ulici, tak aby tam nejezdily třeba tramvaje a auta, když je to taková ulice, kde chodí lidi a vadí mi ti, co tam žebrají o peníze. “* Žena (nad 55 let, Okříšky): *„Hlavně by měla být dodržovaná čistota. Nějaký místo, hlavně, kde je zeleň, parky. Jo, prostě, aby tam byl kus přírody a aby tam nechodili venčit psy, aby to bylo čistý prostředí, kde si rád člověk sedne na lavičku, odpočne, aby tam nejezdily auta. “*

Podle občanů i úředních osob by místo mělo být vybaveno lavičkami, odpadními koši a osvětlením. Muž (40 – 54 let, starosta, anonymizovaná obec): *„Zeleň, mobiliář, dostatek volného prostoru. “* Žena (22 let, Žamberk): *„Zeleň, lavičky (dostatek místa k sezení), dostatečná osvětlení: pouliční lampy. “* Žena (40 let, úřední osoba, Lysá nad Labem): *„Lavičky, stromy, žádná auta, čisto. “*

Prostor by měl být bezpečný. Mělo by se jednat o místo, kde mají lidé možnost se setkávat a kde se budou cítit příjemně. Zajímavá, a ojedinělá, je nicméně odpověď mladšího úředníka, který veřejný prostor chápe jako prostor, který může podněcovat určitou aktivitu. Muž (úřední osoba 25-39, Pardubice): *„Kvalitní veřejné prostranství má umožňovat a vybízet k trávení času. Mělo by také umožňovat aktivní účast v tomto prostoru. “* Žena (40-54 let, úřední osoba, Žamberk): *„Prostor, který může používat kdokoliv ve kteroukoliv denní i noční hodinu, který je příjemný a kde se lidé cítí dobře a rádi se tam vracejí sami nebo s přáteli a ve kterémkoliv věku. “* Žena (55 let, Pobežovice): *„Cítím se dobře v přírodě, takže když mám pocit, že jsem jí blízko a jsou tam stromy, květiny, voda, cokoli. Pak se tam taky musím cítit bezpečně, ne, že na mě vyběhne někdo z křoví, nebo si sednu na stříkačku. “*

Celkově lze říci, že odpovědi občanů a veřejných osob se shodují a vzájemně se doplňují.

Charakteristiky veřejného prostoru podle preferencí dle veřejné funkce⁹

Na rozdíl od rozhovorů, v preferencích jsou vidět poměrně výrazné rozdíly mezi tím, co preferují občané a politici/úředníci. Pozici na prvním a pátém místě si u nich vyměnily vybavenost (u občanů na prvním, u politiků a úředníků na pátém – plus celkově nejnižší hodnocení vybavenosti) a funkčnost (u politiků a úředníků na první se zcela nejvyšším hodnocením, u občanů na pátém). Estetika má u politiků/úředníků nejnižší průměrné hodnocení, avšak udržela se na třetím místě (protože ostatní možnosti byly ještě méně preferovány), podobně jako u občanů. Role přístupnosti je vnímána obdobně u obou skupin. Zcela nejnižší hodnocení ze všech mají politici/úředníci také u atmosféry. Dá se říci, že politici-úředníci se vyprofilovali jako názorově poměrně vyhraněná skupina, na což by se mělo myslet v komunikaci s veřejností.

---

⁹ H. S.

Preference dle fce	vybavenost	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	akustika	orientace
občan	1,43	0,9	1,17	1,15	0,91	0,11	0,3
Politik/úředník	0,5	2,42	1	0,75	0,58	0,08	0,17

Tab 13. Preference dle veřejné funkce v rámci demografických skupin

obč	vybavenost	přístupnost	estetika	atmosféra	funkčnost	orientace	akustika
obč	1,43	1,17	1,15	0,91	0,9	0,3	0,11
Pol-úř	funkčnost	přístupnost	estetika	atmosféra	vybavenost	orientace	akustika
Pol-úř	2,42	1	0,75	0,58	0,5	0,17	0,08

Tab. 14: Seřazení preferencí dle veř. funkce

4 Co lidé považují za hezké?

Než přejdeme ke kapitolám z jednotlivých obcí, podíváme se ještě detailněji na vyhodnocení kategorie estetiky.

Hana Synková a Anna Krumpholcová

Úvod

Dle zkušeností, které jsme získaly v průběhu semestru při rozhovorech s informanty, můžeme říci, že lidé nejčastěji na otázku, zda je pro ně důležitá estetika ve veřejném prostranství a co považují za hezké, odpovídali, že je pro ně nejdůležitější, aby byl prostor čistý, uklizený, s dostatkem zeleně, o kterou se někdo stará, a také občas zmiňovali architektonické prvky. S touto odpovědí se ztotožňuje i spoluautorka této kapitoly Anna K., protože i pro ni je důležitá čistota veřejného prostranství, a pokud je prostor doplněn zelení a květinami, tak se jí tam opravdu líbí.

Shrnutí odpovědí na otázku ohledně estetiky ve všech obcích

Téměř všichni na otázku, zda je pro ně důležitá estetická úprava, odpověděli, že ano. Nejvíce se v odpovědích objevovalo, že prostředí musí být uklizené, tudíž by neměly být na zemi odpadky. Dále je pro většinu lidí důležité, aby byla zachována příroda, to znamená dostatek zeleně, která je ovšem udržovaná, sestříhané keře a barevně k sobě ladící květiny. Květiny jsou dle odpovědí důležité převážně pro ženy. Jen jednou se v odpovědích objevilo, že někdo dá přednost betonu před zelení.

Do této první skupiny informantů, kteří preferují **zeleně, čistotu a upravenost**, spadají například odpovědi: „*Ano, úprava je pro mě částečně důležitá. Za hezké považuji posekanou zeleň, výsadbu okrasných rostlin, čisté a zachované budovy, to znamená, že jsou udržované a nemají opadanou omítku*“ (žena 22 let, Pardubice).

„*Nezchátralost a dobrá údržba stávající zeleně. Nepotřebuji nic okázalého, ale abych místem rád opakovaně prošel, to mi přijde hezké. Abych se kam rád vracel*“ (muž 23 let, Žamberk).

„*(estetika) je pro mě velice důležitá, řekla bych nejdůležitější. Mám představu, že by všude byla zeleň, že budu doslova zakopávat o kytky, které budou všemožných barev. Hlavně by o ně mělo být postaráno, tzn. že budou okopané a zalité*“ (žena 40-54 let, Žamberk).

„*Líbí se mi kytky v truhlíkách, fontány, celkově, aby to bylo upravené, okrasné stromy, díky nim je stín, klidně i nějaké sochy. Je to hodně důležitý, musí to ladit oku, to dělá hodně*“ (žena 55 let, Okříšky).

Již v této skupině se ale objevují **náznaky propojení estetiky s funkčností** místa, byť nejčastěji shrnuté do představy „nerozbitých laviček“: „*Když je to hezky uklizené, udržované, když jsou rozbítené lavičky, tak si na ně lidé nemůžou sednout, a líbí se mi, když je to něčím vylepšené, třeba nějaká fontánka, jezírko nebo tak něco*“ (žena 30 let, Velké Opatovice).

Dále se také objevují náznaky celkové estetické koncepce místa, nejen jednotlivých prvků, byť příliš nerozvedené: „*... když je to takový milý, aby se tam člověk dobře cítil, aby to bylo upravené, aby nebyly po zemi žvýkačky a flašky, vajíčka a takovýchle, aby všechno mělo svoje místo*“ (žena 25-39 let, Okříšky).

Většina informantů napříč věku i pohlavími ocení také architektonické prvky, jejich příznivci se však shodli na tom, že musí zapadat do prostoru. Pod tímto pojmem si informanti představují něco, co nemusí být úplně velké, jako například stavby, ale stačí menší zajímavé prvky, který

prostor ožíví a zpříjemní. Někomu se více líbí moderní prvky, ovšem ty musí splňovat svůj účel, být funkční a nesmí být předražené, jinak ztrácí smysl. Pět informantů odpovědělo, že je zaujme, když jsou v prostoru sochy nebo plastiky. Ty by měly sloužit i jako dominanta náměstí. V několika odpovědích se objevilo, že informantům líbí starší budovy, které nebyly postaveny v posledních letech, ale které zároveň musí být zachovalé, zrestaurované a nesmí z nich například padat omítka. Co se věku týče, nenašly jsme jednoznačnou věkovou preferenci moderní či starší architektury, např. ve věkové kategorii 0-24 i 40-54 informanti odpovídali, že se jim líbí moderní prvky, ale i stará architektura. Mladší si ji však představovali více „hranatě“ – viz níže.

Funkčnost byla s estetikou velmi spojována, protože když je něco ve veřejném prostoru hezké, tak to nezaručuje, že to bude i funkční, a přesně to lidé chtějí. Častokrát se v odpovědích objevilo, že vše do sebe musí zapadat, prostor by měl být rozložen smysluplně a nic by nemělo být překombinované. Nikdo nebude trávit čas v prostředí, které se mu nelíbí. Obšírněji se například vyjádřil muž 25-39 let z Poběžovic: *„Tak je pro mě důležitý, aby to bylo hezký, ale nesnáším zbytečný předražený nesmysly, to mě spíš rozčiluje, mělo by to být úměrný. Jako ty inteligentní lavičky v Praze, kytky v tom byly hned suchý a za týden to bylo na vyhození, a to to stálo pomalu 300 tisíc jedna, přitom si nemyslím, že je nutný mít někde lavičku za takový peníze, aby to místo bylo dobrý. Nebo třeba v Holicích ten utržený kabel za 700 tisíc (ZUŠ Karla Malicha, dílo instalované na budově; upřesňujeme, že 700 tis. Kč stály dvě díla, druhé je umístěno uvnitř budovy) já vím, že je to umění a že tomu nerozumím, ale mám rád, když už to umění jde teda nějak funkčně využít a má nějaký smysl, ne jenom že tam něco visí ze střechy.“*

Obr. 1 – dílo instalované na budově ZUŠ v Holicích¹⁰

---

¹⁰ Budova nebyla dražší než běžné stavby, získala cenu za pasivní dům v soutěži E.ON Energy Global Award v kategorii Obec, postoupila do 2. kola v soutěži Stavba roku 2015 a získala Cenu Státního fondu životního prostředí a Centra pasivního domu v soutěži Stavba roku 2015. Foto: <https://ceskacenaarchitekturu.cz/projekty/2016/zakladni-umelecka-skola-karla-malicha-holice/>. Plastiky byly zakoupeny po bouřlivé debatě na zastupitelstvu. Místostarosta Holic Vítězslav Vondrouš, nezávislý za ODS, vysvětlil pro rozhlas.cz, proč je 700 tis. za plastiky pro město dobrá cena: „Vůbec koupit plastiky Karla Malicha

I propojenost s přírodou pro některé informanty není sama sebou, ale musí se „vymyslet“, musí mít smysl, aby fungovala, tedy jen dát někam truhlík by některým informantům nestačilo: „*Líbí se mi ta propojenost s přírodou, když to někdo umí hezky vymyslet, tak to funguje. Líbí se mi taky zajímavé architektonické prvky, nemusí to být nic velkého a šileně drahého, někdy stačí fakt maličkost a úplně to ten prostor ožíví a zpříjemní*“ (žena 40-54, Poběžovice). „*Když tam jsou hezky zastříhaný ty keře do kulata nebo některý jsou zase samorosty, ale musí to dávat smysl a být nějak vyvážené*“ (muž 25 let, Hradec Králové). Navrhovat prostor je v podstatě umělecké dílo, jak říká informant 25-39 let z Pardubic v odpovědi na otázku, zda je pro něj důležitá estetická úprava: „*Jak sviňa. Kompozičně správný rozdělení věci. Pokud se nad tím (veřejným prostranstvím) zamyslíš, jako nad uměleckým dílem poznáš, jestli je to kompozičně správně, uvidíš jestli se nad tím někdo zamýšlel když ten prostor navrhoval.*“

Představme si nyní, jak vypadají preference pro moderní architekturu, kterou si mladší informanti představí jako „kámen, beton a rovné linie“, ovšem vše by mělo do prostoru „zapadat“: „*Mně se třeba líbí asi víc moderno, hodně kamene a betonu, ale zároveň myslím, že je důležitý, aby to na to místo zapadalo, takže je důležitý i hodně přírodního materiálu, aby to nepraštilo do očí, že se to tam nehodí, moderno pak může být třeba někde uvnitř restaurace nebo tak, ale zvenku, aby to působilo, že to tam patří*“ (žena 0-24, Poběžovice). „*Určitě, no tak každé na to máme jinej pohled, ale za mě je nejlepší udělat něco decentního, aby to vyhovovalo všem, aby to prostě oslovilo co nejširší veřejnost, takže ideálně za mě hodně hranatý moderní motivy a těm kulatejm bych se vyhnul třeba na náměstí, ale zrovna v tom parku třeba tak tam obloukový věci a takhle jsou pěkný, když tam bude nějaká říčka ideální. Záleží, jak na kterým*

---

je velmi komplikované, protože Karel Malich nechce svá díla zatím prodávat ve větším počtu“. „*Jejich ceny se pak pohybují řádově v milionech korun. Takže jsem přesvědčen, že cena je pro město dobrá.*“ Viz: <https://pardubice.rozhlas.cz/holice-opravi-zakladni-skolu-do-lidusky-zakoupi-cenne-plastiky-6049388>.

místě“ (muž 0-24 let, Okříšky). Někteří starší informanti se vůči hranatosti a betonu vymezují, ale neznamená to nutně vymezení proti „modernímu“: „...mám ráda moderní prvky, ale musí být v duchu konkrétního prostoru, pro mě se nerovná moderní hranaté a betonové, samozřejmě někde to vypadá moc hezky, ale nemůže to být univerzální model, který je aplikován na veškeré prostory, někde se to prostě nehodí a je potřeba zachovávat ducha těch míst“ (žena 40-55 let, Pardubice). Muž 40-55 let, Poběžovice: „(veřejné prostranství) Mělo by být moderní, stylové, kopírovat určité současné trendy, ale zároveň by mělo být decentní, to znamená ne nějak křiklavé nebo extravagantní.“ Starší informantce nad 55 let z Pardubic by naopak barvy nevadily: „Mě třeba mrzí, že z ulic zmizely barvy, já vím, že dneska je moderní samá šedivá, bílá a takový ty neutrální barvy, ale mně to prostě chybí, dřív bylo všechno zase do barev a bylo to takový pro mě veselější, nemuselo by to být nic křiklavého, ale myslím, že sem tam by nějaká barva neuškodila.“

Umístit moderní, zejména abstraktní umění do veřejného prostoru, může být ožehavé, jak jsme si již ukázali na citaci mladšího informanta ohledně toho, že nerozumí instalaci „drátu na fasádě“. Muž nad 55 let z Pardubic rovněž uvedl: „...nemám rád takový ty výdobytky, jako jsou nějaký ty sochy bez tvaru, takový to moderní umění, tomu já asi nerozumím.“ Naopak větší úspěch mohou mít realističtější sochy, na které se dá i lézt. Informantka z odboru hlavního architekta Hradce Králové zmiňuje jako zdařilé umístění sochy jezevčíka od mexického autora před terminál hromadné dopravy.

Obr. 2 - socha jezevčíka v Hradci Králové, Foto: <https://hradec.rozhlas.cz/nekouse-a-je-na-hrani-kamenny-jezevcik-nasel-domov-u-dopravniho-terminalu-v-7577933>

Pro některé informanty je funkčnost synonymem estetiky, případně estetika a funkčnost nesmí jít proti sobě: „...estetická výzdoba je důležitá, aby to splňovalo funkčnost veřejného místa, kam lidé chodí rádi... kdyby to nebylo hezký a upravený, tak bych tam nešla. Pokud by to bylo starý, ale i přesto funkční a hezký vypadající nebo zrenovovaný, tak je to taky v pořádku“ (žena 22 let, Hradec Králové). „Estetičnost ano, pokud to nenarušuje funkčnost, pak jde velmi důležitá obzvlášť u veřejných prostor, které jsou určeny pro odpočinek nebo trávení volného času“ (žena 22 let, Žamberk).

Jedna informantka se nevyjádřila pro jednoznačnou podporu estetiky, ale jde jí spíše o atmosféru a nevadí jí určitá míra zchátralosti a patiny. Hezké místo je místo užívané: „*Ano, ale ne za každou cenu. Moje vnímání krásy se neomezuje jen na symetrii a rovné linie ale oceňuji zvláštní asymetrie které mi nabourávají představu toho jak by takové místo mělo vypadat. Třeba jedna taková schodová zkratka v Turnově. Po jedné straně cihlová zeď místy pomalovaná, místy popsaná hesly, z části zarostlá psím vínem. Druhá strana polorozpadající se zídka, na níž trůní zdivočelé keře. A ty schody? Naprostá příšernost, ani jeden schod není těmi léty stejně vysoký jako druhý, kostrbaté, kočičí hlavy vykukují jedna nad druhou a tlačí do bot i kotníků. A v zimě je to snad ta nejhorší cesta, kterou si můžete zvolit. A přesto je to pro mě jedno z nejhezčích míst v Turnově. ...mám ráda místa, která mají tzv. patinu. Je na nich vidět zub času, působení prostředí a lidí, kteří tam žijí. Mám ráda i graffiti. Místo, které dobře funguje, je udržované, v rámci možností čisté a přístupné a využívané. Bez lidí to podle mě nefunguje*“ (žena 25-39, anonymizovaná obec).

I v kategorii politiků a úředníků máme informanty, kteří ztotožňují prostor jen s upraveností a čistotou (např. starosta 40-54 z anonymizované obce a úřednice 40-54 z Pardubic). Od starosty Okříšek (40-54 let) jsme obdrželi jednoduchou definici estetiky: „*Jednotný mobiliář, květinové záhony, kamenná dlažba, kostky.*“ V preferencích politiků a úředníků se nám objevila jednoznačná preference funkčnosti před estetikou, kterou dobře ilustruje pardubický zastupitel (34 let): „*Estetika je pro mě méně důležitá než funkčnost. Rád prosazuju nízkonákladová řešení. Na nich se také funkčnost ozkoušet a odladit tak finální návrh rekonstrukce.*“ Stejně tak preferuje funkčnost odbor hlavního architekta Pardubic, ale zdůrazňuje rovnou i propojenost funkčnosti s estetikou: „*Ano, ale je to opět jen jeden z aspektů celku. Estetická věc nemůže být nikdy kvalitní, když není zároveň funkční a udržitelná.*“ I pro úřednici ze Žamberku (40-54 let) jsou obě kategorie propojené: „*(Co považujete za hezké?) - To záleží na konkrétním místě. Je potřeba pracovat s prostorem, světlem a jeho postupem během dne a prostor obohacovat, nehyzdit. Nemám ráda prvky, které na sebe mají upozorňovat a v prostoru působí cize a nevhodně. Za „hezké“ obecně považuji funkční a nenásilné pojetí prostoru.*“ Vidíme tedy, že ani úředníci nemusí estetiku zavrňovat, ale pokud mají volit preference, vyhrává u nich funkčnost. Estetika je součástí funkčně propojeného řešení.

Závěr

Informanti si v souvislosti s estetikou vybavili nejčastěji upravenou zeleň, místo čisté a upravené. Kontrastní jsou preference ohledně moderních prvků a starší architektury. Starší architektura však musí být opravená - patina byla zmíněna jen výjimečně. V obou případech však informanti došli k závěru, že prostor musí být rozvržen tak, aby do sebe vše zapadalo a nebylo to překombinované. Emoce může vzbuzovat abstraktní umění, zvláště, pokud je nákladné. Také jsme zaznamenaly zajímavé propojení estetiky a funkčnosti, které je pro většinu informantů velmi důležité a je potřeba, aby tyto dvě kvality veřejné prostranství splňovalo zároveň. Pro politiky a úředníky je však mnohem důležitější funkčnost a jen funkční místo může být zároveň hezké.

4.1 Pozice estetiky v preferencích¹¹

Celkově skončila estetika v preferencích až na čtvrtém místě ze všech preferencí, avšak na druhém místě ji mají v preferencích vysokoškoláci a ženy. Velmi důležitá je i u nejmladší

---

¹¹ H. S.

věkové skupiny - u ní pořadí vypadá tak, že na prvním místě (nebo prvním a druhém) je shodně funkčnost a atmosféra a na druhém (nebo třetím a čtvrtém) shodně vybavenost a estetika.

Tabulka níže, která je v prvním sloupci seřazena podle průměru, preference neukazuje jasně, důležité je dívat se i na pořadí v preferencích ve sloupci druhém. V bodovém průměru je pak důležitější u starších věkových skupin a nejdůležitější u starší střední generace. Velký kontrast je zde vidět mezi muži a ženami (v pořadí je také u žen na druhém a u mužů na pátém místě – což je nejhorší umístění estetiky celkově) a velký je i mezi občany a úředníky/politiky, kteří ji přikládají nejnižší průměrnou hodnotu (v pořadí je však u nich shodně na místě třetím). Na místě čtvrtém estetiku mají nejméně vzdělaní informanti. Vidíme i větší důležitost estetiky v menších obcích, což je překvapivé, ale rozdíly jsou tak malé, že nemusejí být signifikantní.

Preference estetika	průměr	Pořadí v preferencích
40-54	1,29	3
žena	1,24	2
VŠ	1,18	2
0-5000	1,17	3
občan	1,15	3
55+	1,08	3
5001-10000	1,06	3
SŠ	1,04	3
10001 a výše	1	4
25-39	0,94	4
0-24	0,92	2/3-4
ZŠ a SŠ bez m	0,9	4
muž	0,84	5
politik/úředník	0,75	3

Tab. 15: Estetika v preferencích

5 Kvalita veřejného prostoru v jednotlivých obcích

V těchto kapitolách postupujeme od nejmenší obce k největší. Čtenář zde nalezne nejen komplexní obraz daných obcí a konkrétní návrhy na zlepšení, ale i propracovanější odpovědi než v průřezových tématech, kde jsme se zaměřovali především na definici kvalitního veřejného prostoru. Dozvědí se, co pro informanty konkrétně znamenají kategorie jako vybavenost nebo funkčnost atd., které byly v předchozích kapitolách jen řazeny podle důležitosti, ale dále nerozebírány.

5.1 Poběžovice u Holic

Barbora Bažantová a H. S.

Poběžovice u Holic jsou malou venkovskou obcí ležící v Pardubickém kraji, která se zároveň nachází ve velké blízkosti ke kraji Královéhradeckému. Obec se rozprostírá na kopci, jenž se tyčí nad tři kilometry vzdáleným městem Holice, zatímco je kolem dokola obehnaná lesy a přírodou v různých podobách. V současné době Poběžovice u Holic čítají 275 obyvatel, přičemž v následujících letech se toto číslo bude s ohledem na probíhající četné stavební aktivity pravděpodobně nadále zvyšovat.

V rámci výzkumu, který byl vzhledem k situaci ohledně pandemie realizován za nestandardních podmínek, se podařilo oslovit celkem pět informantů, přičemž z hlediska genderového zastoupení převažovaly ženy, které byly tři, zatímco mužští informanti byli osloveni dva. Věkové skupiny se podařilo zastoupit skoro rovnoměrně, pouze u věkové kategorie 40-54 let se sešli dva informanti, avšak v jednom případě se jednalo o muže, jenž je úředníkem, a ve druhém o ženu. Dosažené stupně vzdělání se mezi mými informanty vyskytly jen dva, u třech informantů se jednalo o střední vzdělání s maturitou a dva zbývajících informanti uvedli vzdělání vysokoškolské. Vzhledem k velikosti obce nebylo oslovování informantů a navazování důvěry nikterak obtížné, jelikož většinu oslovených informantů tvoří lidé z mého blízkého okolí, což se projevilo i při získávání informací, kdy jsem během rozhovorů pozorovala velkou míru otevřenosti a sdílnosti informantů a zároveň i svou vlastní uvolněnost. V každém z rozhovorů se vyskytují otázky, které jsou buď méně či více rozvedené, což se odvíjí od subjektivního vnímání informantů. Jako problematické se ukázalo časté směřování informantů k jiným lokalitám, než je právě obec Poběžovice u Holic, jíž se věnovali především v otázkách číslo 8 a 9, které přímo vybízely k tomu, aby se informanti věnovali své obci. Toto odbočování k jiným veřejným prostranstvím a městům přisuzuji mimo jiné tomu, že informanti na jimi primárně zmiňovaných místech tráví například z hlediska pracovní činnosti mnohem více času než na veřejných prostranstvích obce Poběžovice u Holic, tudíž jejich myšlenky směřovaly nejdříve k těmto lokalitám.

Kvalitní veřejné prostranství

Prvotní otázka směřovaná na subjektivní vnímání kvality veřejného prostoru byla většinou oslovených informantů pojímána spíše abstraktněji, přičemž zmiňované aspekty kvality nesměřovaly pouze k jedné konkrétní lokalitě, nýbrž se jednalo o univerzálně aplikovatelná dílčí hlediska kvality veřejného prostranství. Například mladý informant své nekonkrétní představy o veřejném prostoru vyjádřil následovně: *„Pod veřejným prostranstvím si nepředstavím hned nic konkrétního, je to pro mě prostor, který sdílím s jinýma lidma, dělím se*

o něj a zároveň ho vytvářím, takže na každém z nás záleží, jakou stopu tam po sobě necháme.“ Lidský faktor ve veřejném prostoru se během výzkumu ukázal jako pro informanty důležitý činitel, jelikož může přímo ovlivňovat jeho kvalitu a zároveň je vnímán jako její ukazatel. Informantka středního věku hovoří o kvalitním veřejném prostranství jako o místě, které slouží k setkávání a je opětovně vyhledáváno. „*Je to pro mě místo, kde mám dostatek prostoru pro svoji osobní zónu, místo, kde se lidé setkávají a náhodně potkávají, mohou se tam posadit, rádi se tam vracejí a vyhledávají to místo.*“ Místa s vysokou koncentrací lidí však často působí přeplněně, přičemž někteří jeho uživatelé mohou postrádat dostatek prostoru pro svou osobní zónu, což citovaná informantka a také mladý informant dále uvedli jako jeden z důležitých aspektů kvality veřejného prostoru.

Jako dominující prvky kvality veřejného prostranství z rozhovorů s informanty vyplynuly tři hojně se opakující hlediska. V první řadě se jedná o **čistotu**, která může rozhodovat o vůli informantů konkrétní prostor navštívit nebo v něm setrvat, dále se jako velmi důležitý jeví **kontakt s přírodou**, ať už se jedná o vizuální či sluchové vjemy v podobě tekoucí vody či jiných zvuků typických pro přírodu, jak zmínila například starší informantka. „*Kousek přírody, aby si člověk připadal, že je v přírodě, a ne ve městě, takže tam může být třeba i kašna, aby byla slyšet voda, nemusí to být jenom zeleň. Cítím se dobře v přírodě, takže když mám pocit, že jsem jí blízko a jsou tam stromy, květiny, voda, cokoli.*“ Podobnou představu o kvalitním veřejném prostranství sdílí i informantka středního věku. „*Může tam být nějaká fontána, v každém prostoru mám ráda, když je kousek přírody, je jedno, jestli jsou to stromy nebo ty velký osázený květináče, hlavně aby to nebyl jenom samej beton.*“ Důležitost přírody ve veřejném prostoru vyzdvihoval v neposlední řadě i mladý informant. „*Ať je to jakýkoli uměle vytvořený veřejný prostor, tak se mi líbí, když má spojení přírodních a funkčních prvků, neměl by tam být jenom beton, nebo vydlážděno, ve chvíli, kdy je tam kus trávníku, keříku, stromy, nějaký pozvolnej přechod přírody do města, tak to úplně jinak působí.*“ Role přírody ve veřejném prostoru se během výzkumu ukázala jako zásadní, přičemž apel na využívání přírodních prvků a propojení přírody s městským prostorem se prolíná hned v několika dílčích otázkách.

Poslední z nejčastěji zmiňovaných aspektů představuje **pocit bezpečí**, který aktivně ovlivňuje jak vizuální stránka daného veřejného prostranství, tak i lidský faktor, jak kupříkladu uvedla starší informantka: „*Pak se tam taky musím cítit bezpečně, ne, že na mě vybafne někdo z křoví, nebo si sednu na střikačku, a s tím souvisí čistota, protože když tam nebude uklizeno a bude tam špína, tam se nebudu ráda zdržovat.*“ Informantka středního věku zase klade důraz na to, jaké návštěvníky by kvalitní veřejné prostranství mít nemělo: „*Ale nechci, aby se tam zdržovali nějaký týpci takový, co tam chodí popíjet a pořvát, aby to lákalo takový ty popíjecí party, to tam chodit nebudu.*“ Kombinace čistoty, bezpečí a přírody se mezi informanty ukázala jako funkční předpoklad pro kvalitní veřejné prostranství, přičemž tyto tři aspekty staví do čela i mladý informant: „*Když je prostranství kvalitní, tak je tam čisto, budu se tam cítit bezpečně, nebudu se bát si tam sednout, bude to tam udržované, něco jako kdybych doma vyšel na zahradu.*“

Po nasměrování informantů do více konkrétní roviny mezi nejčastěji zmiňovaná místa patřily především parky (konkrétně Tyršovy či Šimkovy sady), náměstí, či se u mladé informantky objevilo srovnání prostoru kolem řeky Labe v Pardubicích s pražskou Náplavkou. U parků byla pozitivně hodnocena jak vybavenost, funkčnost, tak atmosféra místa, jelikož prostor parku je informanty vnímán jako místo aktivního i pasivního odpočinku. Informant středního věku například u Šimkových sadů v Hradci Králové vyzdvihoval následující klady místa. „*Pro mě jsou ideálním parkem třeba Šimkovy sady v Hradci Králové, jsou tam upravené cesty, jezírka,*

lavičky, dětské hřiště i kavárna, takže je to opravdu multifunkční prostor.“ Informantka středního věku zase hovořila o kvalitním náměstí následovně. *„Třeba náměstí by mělo být uzpůsobené k setkávání, aby tam bylo nějaké místo k odpočinku, čisté lavičky, kam se člověk rád posadí, měla by to být zóna klidu bez aut, ráda se koukám na umělecké objekty.*“ Mladá informantka hovořící o pražské Náplavce vidí její klady v následujících bodech: *„Tam necítím žádný stres, cítím se tam dobře, protože tam potkám zajímavý lidi, vidím labutě, přírodu a zároveň město, je tam možnost občerstvení, krásnej výhled, vůně vody, je to pro mě úplně něco jinýho, než když jsem v Pardubicích u Labe, tam je strašně málo lidí a ten život mi tam chybí.*“ Tato mladá informantka kladla v rozhovoru důraz především na atmosféru daného prostoru, kterou spolu s estetikou a funkcí řadí mezi tři nejdůležitější hlediska.

Důležité aspekty kvality místa

Odpovědi na dílčí otázky směřující ke konkrétním aspektům kvality místa se mnohdy v rozhovorech s informanty prolínaly s prvotními otázkami vnímání kvalitního veřejného prostranství. Z hlediska **vybavenosti** převažuje mezi informanty potřeba jakéhokoli **prostoru k sezení**, odpočinku či položení věcí, a to nezávisle na věkové kategorii. Informanti nehovořili pouze o nutnosti umístění klasických laviček, nebrání se jakýmkoli objektům určeným k sezení, jak například uvedla informantka středního věku. *„Určitě by tam měl být dostatek míst k sezení, aby si člověk mohl odpočinout, nebo si s někým popovídat, nemusí to být nutně jenom klasický lavičky, prostě něco, na co si můžu sednout, nebo položit tašky, když tam přijdu.*“ Umístění objektů k sezení a zároveň i dlážděné cesty v prostoru by dle informantů však měly korespondovat s potřebami jejich uživatelů, což například v rozhovoru zmínil mladý informant. *„Je důležitý, aby to všechno mělo hlavu a patu, aby se před tím někdo zamyslel a přemyslel, než někde dá lavičku, nebo udělá chodník, ne, že si usmyslí, že to bude třeba tady a tady, musí to odpovídat tomu, co tam ty lidi chtějí, protože když se jim to nebude líbit, stejně si tu cestu vyšlapou jinde nebo ty lavičky utrhnou a přenesou na místa, kde je chtějí mít, to už jsem viděl mockrát.*“ Dalším důležitým aspektem vybavenosti byly často zmiňované **odpadkové koše**, které by měly být systematicky rozmístěny v celém prostoru tak, aby vznikala co nejmenší pravděpodobnost a nutnost odhození odpadu na zem z důvodu absence koše a tím následně nedocházelo ke klesání atraktivity daného prostoru kvůli jeho znečištění. Třemi informantkami byl během rozhovorů zmíněn **nedostatek toalet** ve veřejném prostoru, což mnohdy může vést k jeho předčasnému opuštění či jeho nenavštívení, i když je pro ně jinak místo atraktivní. Informantka středního věku k absenci toalet uvádí následující. *„Co mi chybí na většině veřejných míst, jsou určitě záchody, protože mě to dřív nebo později donutí to místo opustit a už se tam nevrátím.*“ Mladé informantce zase vadí možnost navštívit WC podmíněná nákupem v kavárně: *„V Tyršákách mi třeba chybí záchody, nechci pokaždý do Galerie si něco koupit, abych si mohla dojít na záchod, ale z marketingovýho hlediska je to dobře vymyšlený.*“ Starší informantka by ve veřejném prostoru spolu s toaletami také z hygienických důvodů uvítala místa s tekoucí vodou. *„Z vybavenosti určitě něco, kde se dají umýt ruce, nebo si dojít na záchod, aby tam byla voda, kdyby někdo chtěl posvačit, hygiena, aby byla po téhle stránce zastoupena, to je pro mě v mém věku hlavní.*“

O dobře **fungujícím** místě informanti hovořili z hlediska jeho četného vyhledávání lidmi všech věkových kategorií, také jako o místě opakovaného setkávání s příjemnou atmosférou a dostupností všem. Paradoxně se však u dobře fungujících míst vyskytuje problém s vysokou koncentrací lidí, což již bylo informantkou středního věku výše zmiňováno jako problematické z hlediska nedostatku osobního prostoru, který potřebuje k tomu, aby se na daném místě cítila dobře a považovala ho za kvalitní. Starší informantka funkčnost konkrétního místa spatřuje

v jeho multifunkčnosti a rozmanitých možnostech využití. „*Aby bylo pamatováno i na děti a na ty, co chtějí aktivní vyžití, aby ty cestičky měly měkčí povrch, aby se na nich dalo taky zaběhat, ale aby to bylo vyřešené šikovně, aby nikdo nikomu nepřekážel a nevznikaly tam zbytečné konflikty.*“ Informantka středního věku popsala dobře fungující místo následujícími slovy: „*Místo, které dobře funguje, lidi sami vyhledávají, chodí tam dobrovolně, navozuje jim pocit klidu, chodí si tam odpočinout po práci, nebo tam chodí nabrat síly i během pracovního procesu, už dopředu vědí, že tam chtějí jít.*“ Z rozhovorů s informanty vyplývá, že jimi vyhledávaná místa ve veřejném prostoru (zejména parky) slouží primárně k odpočinku, relaxaci či setkání s přáteli, tudíž preferují spíše **klidnou atmosféru s přirozenými zvuky** lidí a přírody. Mladý informant o atmosféře parku hovořil takto: „*Pokud vezmu třeba park, tak to je místo, kam si jdu odpočinout, načerpat síly, takže tam je pro mě důležitá příroda a klid, když na mě to místo bude působit příjemně a pozitivně, odvíjí se od toho spousta dalších věcí.*“ Co se týče **přístupnosti** míst ve veřejném prostoru, shodují se informanti na možnosti přístupnosti všem, kdo chtějí daný prostor využívat, přičemž velký důraz byl kladen na bezbariérovost jak z hlediska lidí se zdravotním omezením, tak také maminek s kočárky či sportovců, což dokládá citace starší informantky: „*Místo by mělo být přístupné i pro lidi, kterým se hůř chodí, zároveň pro cyklisty, bruslaře a koloběžky, aby se tam měl možnost dostat každý tím svým způsobem.*“ **Orientaci** na daném místě hodnotí čtyři informanti jako důležitou, a to zejména s ohledem na starší občany, ale také v ní vidí možnou úsporu času, jako například mladá informantka. „*Chtěla bych, aby tam nějaký cedule byly, ušetří mi to čas, jasně, můžu se kouknout do navigace, ale pro dobro všech je dobrý, aby to tam bylo označený, kde je co.*“ Starší informantka v souvislosti s orientací hovoří o jejím dalším rozměru v podobě psychologické podpory při pohybu ve veřejném prostoru: „*Když se dostanu do nějaké části, kterou zrovna neznám, je pro mě lepší, že se můžu zorientovat, nebo si vytкну nějaký cíl a dělá mi radost, že podle ukazatelů vidím, jak se mu přibližuju, dělá mi radost, že jdu tou správnou cestou.*“

Otázka **estetiky** ve veřejném prostoru se mezi informanty nesla jednoznačně v duchu používání **přírodních materiálů** a prvků, přičemž bylo do negativního světla stavěno nadměrné užívání betonu. Estetika nebyla překvapivě vnímána jako vedlejší, nedůležitý element, nýbrž jako důležitý aspekt vytvářející kvalitní veřejný prostor, přičemž byla čtyřmi informanty uvedena jako jeden ze tří nejdůležitějších aspektů kvality místa, což dokládá i citace muže středního věku: „*Estetická úprava je hodně důležitá, to je ten element, co lidi na první pohled láká, důležité je, aby vše působilo přirozeně a nepřekombinovaně. Mělo by to být moderní, stylové, kopírovat určité současné trendy, ale zároveň by mělo být decentní, to znamená ne nějak křiklavé nebo extravagantní.*“ Starší informantka například zdůrazňovala používání přírodních materiálů, jako je dřevo: „*Pro mě je hodně důležité, aby byly používány přírodní materiály, aby to působilo přírodním dojmem – dřevo, cestičky nemusí být asfaltované, důležité jsou stromy, aby se mohli lidi pokochat hezkým pohledem na něco zeleného, to je pro mě hezké, pro někoho zase, když tam je samý beton, ale to já nejsem.*“ Estetika je důležitá i pro informantku středního věku, jež také vidí krásu v propojení městského prostoru s přírodou a zároveň se nebrání nainstalovaným uměleckým prvkům. „*Estetika je pro mě hodně důležitá, to místo se mi musí líbit, abych se tam chtěla zdržovat a zase vracet, hezké je, když vidím, že jsou věci udržované, když vidím, že se tam o to někdo stará. Líbí se mi ta propojenost s přírodou, když to někdo umí hezky vymyslet, tak to funguje. Líbí se mi taky zajímavé architektonické prvky, mám ráda umělce, co spojí město se svým počinem, jako v Budějovicích, líbí se mi spojení přírody s uměním, aby tam bylo prostě něco navíc, co jinde není.*“ Informant středního věku dále uvedl, že mu z estetického hlediska ve veřejném prostoru vadí nadměrné množství betonových, železných či plastových konstrukcí.

Ve veřejném prostoru osloveným informantům nejvíce **vadí nepořádek** a zjevně zanedbaná a neudržovaná místa, která nelákají k pobývání, o čemž hovořil kupříkladu mladý informant: „*Vadí mi, když je zjevný, že se o to nikdo nestará, když je to posprejovaný, plno vajglů na zemi, na takovém místě mě to nebude lákat, abych si tam někde sednul.*“ Informant středního věku zase hovoří o negativech z architektonického hlediska, přičemž jako příklad uvádí Tyršovy sady v Pardubicích. „*Vadí mi předměty, věci a stavby, u kterých je evidentní, že tam nepatří. Třeba Tyršovy sady v Pardubicích se mně osobně pro revitalizaci nelíbí, nelíbí se mi úprava, použitý materiál, konstrukce, ani to, jak se tam o to starají.*“ Dalším často zmiňovaným negativem ve veřejném prostoru byly **stánky s alkoholem** a jeho následné popíjení, o čemž informantka středního věku uvedla následující. „*Nerada vidím nějaké stánky s alkoholem, protože to pak přitahuje ty partičky, co popíjejí, a to podle mě do klidné zóny nepatří.*“ Stejný názor na stánky s alkoholem sdílí i mladá informantka. „*Pak mi vadí, když jsou někde stánky a kolem otravný ožralý lidi, na to nejsem zvědavá.*“

Pokusy o proměny míst v okolí informantů byly třemi z nich hodnoceny **kladně**, přičemž byly vyzdvihovány snahy o provzdušnění, revitalizaci či definování prostorů a zároveň jejich nově nabytá multifunkčnost. Na druhou stranu informantka středního věku hovořila také o věcech, které podle ní daným místům **škodí**. „*Co pozoruju, tak těm místům většinou ubližuje to, že se nesnaží přizpůsobovat potřebám lidí, lidi by měli být vždycky na prvním místě před auty, kterým tady pořád budují parkoviště, nelíbí se mi, že se kvůli vymoženostem a dopravě staví na druhou kolej přirozené aktivity člověka, ale je určitě spousta míst, kde na tohle myslí.*“ Mladý informant zase hodnotil negativně revitalizaci Sokolského parku v Holicích, jež hodnotí následovně. „*Těm místům ubližuje, když se totálně změní jejich koncept, a to místo pak úplně ztratí svého ducha. Třeba v Holicích, jak teď v rámci revitalizace parku vykáceli všechny stromy a vysázeli tam jenom nějaký metrový proutky, není tam útulno, a to místo pro mě ztratilo kouzlo.*“ Informantem negativně vnímaná proměna je zachycena na následující fotografii.

Obr. 3 a 4 - Sokolský park v Holicích před (vlevo) a po revitalizaci (vpravo).

Zdroj: Holické listy, XVI. ročník, červen 2020

Mezi **změny**, které by si informanti z řad obyvatel obce Poběžovice u Holic přáli realizovat, patří například úprava a vymezení místa určeného pro sběrné kontejnery či oprava frekventovaných chodníků a cest. Informantka středního věku dále vynesla přání nad vybudováním místa, na kterém by se občané mohli **setkávat** a trávit volný čas, jelikož v současné době obec žádným takovým prostorem se všemi náležitostmi nedisponuje. „*Určitě by měli vybudovat nějaké důstojné místo k setkávání lidí, nejsou tady žádné zóny, co by byly*

vyložené pro lidi, kde by se zastavili, posadili, popovídali si, autem dojedeme kamkoli, ale každý nemá možnost vyjíždět na výlety a chce být venku tady.“ Jiné, velmi nákladné a náročné investice či nápady na vylepšení veřejného prostranství nebyly oslovenými informanty během rozhovorů zmiňovány.

Závěr

Kvalita veřejného prostranství se ukázala být oslovenými informanty spatřována především v prostorech, které přinášejí do městského prostředí kousek přírody, jež představuje z hlediska veřejného prostoru velmi vyhledávaný a pozitivně vnímaný element. Žádanou estetickou úpravu dle výpovědí informantů reprezentuje propojení města a přírody prostřednictvím užívání přírodních materiálů, omezení instalace železných, betonových či plastových konstrukcí, přičemž vítané je především ozvláštnění prostoru různými prvky přírodního původu s ohledem na charakter daného místa. Informanti projeví také kladný vztah k architektonicky zajímavým prvkům či instalovaným uměleckým dílům, která propůjčují prostoru přidanou hodnotu. Důležitý aspekt kvality veřejného prostranství představuje také atmosféra místa, přičemž čtyři z pěti oslovených informantů preferují spíše klid, přirozenou rovnováhu ticha a hluku, jelikož tato místa považují primárně za prostor k odpočinku, nabrání sil či k setkávání s přáteli. Opačný názor projevila pouze mladá informantka, která ve veřejném prostoru preferuje živou atmosféru, hodně lidí a ráda by slyšela hlasitou hudbu, kterou další dvě informantky zmiňovaly jako rušivou a nehodící se do veřejného prostoru. Tato informantka zároveň mezi věci, díky kterým se v daném veřejném prostoru cítí dobře, zařadila jako jedinou svobodu a volnost pohybu, kterou následně konkretizovala možností vstoupit, posadit se či vylézt ve veřejném prostoru kamkoli bez omezení. Všichni informanti však sdílejí představu kvalitního veřejného prostoru jako čistého, udržovaného místa, které je zároveň bezpečné, všem bez omezení bezbariérově přístupné, ve kterém mají dostatek svého osobního prostoru a v neposlední řadě možnost využít toaletu. Individuální potřeby z hlediska vybavenosti či orientace se lišily podle osobních preferencí konkrétních informantů.

Poběžovice jsou malou obcí, tudíž se zde většina lidí zná osobně i s místními úředníky, proto se zde nabízí pravděpodobnější tvrzení například oproti velkému městu, že úředníci komunikují s lidmi a snaží se je zapojovat do rozhodování ohledně chodu obce. Úředníci si uvědomují, že veřejné prostranství je důležité převážně pro jeho uživatele, tedy občany obce. Toto tvrzení je doložitelné na citaci místního úředníka: *„Jak už jsem říkal, máme povědomí o tom, co se občanům líbí, k čemu mají výhrady a často přicházejí sami s dobrými podněty, takže k jejich nápadům a přáním určitě velmi přihlížíme a bereme je v potaz, protože jsou to oni, kdo ten prostor nejvíce využívají.“*

5.2 Kameničná

Simona Kotyzová a H. S.

Obr. 5 - Znak obce Kameničná

Obec Kameničná se nachází v podhůří Orlických hor v okrese Ústí nad Orlicí v Pardubickém kraji, asi 5 km severozápadně od bývalého okresního města Žamberk. Žije zde 321 občanů s trvalým pobytem.

Reflexe výzkumu

Výzkum jsem zaměřila na svoji vesnici, ve které žiju již od svého narození, a to na vesnici Kameničná. Výzkumný vzorek tvořily dvě informantky a to místostarostka obce a členka obecního zastupitelstva. Věková struktura informantek činila 34 a 55 let. Výzkum se zabýval veřejným prostranstvím i otázkami mířenými na osoby politicky činné týkajícími se financí v obci. Výzkum prováděný v naší obci hodnotím kladně, informantky byly ochotné dotazník vyplnit a podělit se tak o informace týkající se fungování a financování naší obce.

Některé otázky byly pro informantky složité a nevěděly, jak na danou otázku odpovědět, ale vždy jsme na otázky našly odpovědi. Doufám, že tento výzkum bude pro naši obec aspoň malou inspirací na zlepšení a zvelebení naší malé vesničky.

Demografie	Do 24 let	25-39 let	40-54 let	Nad 55 let	Součet
Ženy	0	1	0	1	2
Muži	0	0	0	0	0
Součet	0	1	0	1	2

Tab. 16: Informanti Kameničná

Kvalitní veřejné prostranství

Na tyto otázky mi odpověděla pouze členka zastupitelstva, žena 55 let. Informantka jednoznačně uvedla, že veřejné prostranství by mělo být především čisté, funkční a s dostatkem upravené zeleně, mělo by být bezpečné a dostupné veškeré věkové kategorii, tudíž i bezbariérové. Pro zlepšení veřejného prostranství by v naší vesnici postačilo: „*Dostavění přístřešku na hřišti, které má sloužit pro širokou veřejnost*“ a „*rekonstrukce a dostavba chodníků.*“ Informantka se zaměřuje nejvíce na naše multifunkční hřiště, které má být od letošního srpna nově zrekonstruováno. Tento plácek je pro naši vesnici nejdůležitější, protože právě na tomto plácku se konají veškeré akce pro veřejnost a obyvatele naší obce.

Důležité aspekty kvality místa

Na otázku „Vyjmenujte tři věci díky, kterým se v daném městě cítíte dobře“, má informantka uvedla, že to jsou: funkčnost, přístupnost a orientace. Funkčnost popsala jako: „*Celková upravenost komunikací a zeleně*“. Přístupnost: „*Přístupnost pro všechny, což znamená i pro tělesně postižené.*“

Financování

Obě informantky shodně uvedly, že bez dotací z EU a ministerstev by se naše vesnice neobešla. V provádění dalších změn naší obci brání: „rozpočet naší obce“ (žena 32 let). Granty naší obci spíše pomáhají: „*Jak píšu výše, bez nich bychom si větší realizace nemohli dovolit. Je pravda, že někdy jsou podmínky značně omezené a realizace se jim musí přizpůsobit nebo na danou dotaci nemáme šanci dosáhnout.*“ Pro rozvoj a dostatek financování se snaží naše obec čerpat a využívat místní, národní i EU zdroje a granty.

Zpětná vazba od občanů

Na názorech našich občanů našemu zastupitelstvu opravdu záleží. Tvoří se různé ankety a schůzky, kde občané mohou projevit svůj názor a tak podat místnímu zastupitelstvu své návrhy a vyjádřit souhlasy i nesouhlasy s projekty, kterých se Kameničná účastní nebo hodlá účastnit.

Obr. 6-7 - Hřiště

Obr. 7

Obr. 8

Obr. 9 - Obecní úřad Kameničná

Obr. 10 - vývěska

Obr. 11 - odpadkový koš na psí exkrementy

5.3 Nejmenovaná obec o 500 obyvatelích a informantka z Lomnice nad Popelkou

Veronika Sluková a H. S.

Studentka již neměla kapacitu dopracovat svoji kapitolu ze dvou obcí, pracovala především na kapitole o Pardubicích. Starosta obce o 500 obyvatelích chtěl zůstat anonymní, tedy i jeho obec je anonymizována.

V rámci svého výzkumu jsem hovořila s jednou informantkou z Lomnice nad Popelkou a třemi informanty z naší vesnice, přičemž jeden z nich byl starosta. V Lomnici je v současnosti 5500 obyvatel, a v naší vesnici necelých 500. Jejich odpovědi zapadají do celkového obrázku výzkumu. Prioritami jsou zeleň, čistota a udržovanost prostoru. Ne až tak často zmiňované, v porovnání s pardubickými informanty, byly květiny. Ty se zde vyskytovaly jako součást kvalitního prostoru – konkrétně jejich údržba i estetická kvalita. Informantka v Lomnici sama vyplňovala dotazník ohledně veřejného prostoru, který občanům zaslalo místní zastupitelstvo. S kvalitou veřejného prostoru ve své obci je tázaná velmi spokojená, a hodnotí jej jako zlepšující se. Naše obec je o dost menší, a vyžadovala by větší infrastrukturní úpravy, jako vytvoření kanalizace, která v naší části chybí. Nicméně na menších projektech typu zastávek a dalších je v průběhu času znát zlepšení. Ani naše obec nečerpá dotace ani granty, a celkově je spíše vnímá jako přítěž než pomoc. Hlavním tématem je zde údržba, čistota a kvalitní mobiliář.

5.4 Městys Okříšky

Sandra Hašková a H. S.

Městys Okříšky se nachází v kraji Vysočina a čítá cca 2 100 obyvatel.

Reflexe výzkumu

Tento terénní výzkum jsem realizovala na území městyse Okříšky s celkem pěti informanty různého věku. Čtyři z těchto informantů jsou zároveň moji blízcí známí. Jako první byl proveden rozhovor s ženou staršího věku, která je celoživotní obyvatelka městyse. Další rozhovor proběhl s mladým mužem, jenž se do městyse přistěhoval před pěti lety. Tento mladý muž zřejmě díky svému věku výzkum obohatil o zajímavé názory a postřehy. V pořadí třetí rozhovor se uskutečnil se ženou středního věku, která se do městyse také přistěhovala před pěti lety. Poslední ze čtyř rozhovorů byl realizován s mužem také středního věku, který je stejně jako žena staršího věku celoživotní obyvatel městyse Okříšky. Atmosféra byla díky rozhovorům, jež probíhaly v domácím prostředí, velmi uvolněná. Poté jsem skrze e-mail kontaktovala dalšího informanta (úředníka) ve středním věku. Zde komunikace probíhala pouze přes e-mail, převážně kvůli pracovní vytíženosti informanta. Díky tomu, že téma veřejného prostranství se týká nás všech, nesetkala jsem se při tomto výzkumu se situací, že by některý z informantů nechtěl na některou otázku odpovědět, nebo že by některému informantovi bylo nepříjemné se k určité otázce vyjadřovat.

Oslovila jsem tedy celkem pět občanů městyse Okříšky. Z nich byly dvě ženy a tři muži, čili skupina informantů byla genderově téměř vyvážená.

demografie	do 24 let	25–39 let	40–54 let	nad 55 let	Součet
muži	1	0	2	0	3
ženy	0	1	0	1	2
součet	1	1	2	1	5

Tab. 17: Informanti Okříšky

Kvalitní veřejné prostranství

Většina z mnou oslovených informantů si pod pojmem kvalitní veřejné prostranství vybavila park, a pokud ne park, tak zeleň, ideálně v kombinaci s občerstvením. „*Já si představím park, v něm pár laviček. Ohniště uprostřed, prolízačky a pískoviště pro děcka, nějaký sítě, kde si člověk odpočne, zrelaxuje se. Prostě přírodu, zeleň hodně. Ocenil bych i nějaký stánek pro nějaký menší občerstvení, v létě si tam dát zmrzlinku, párek v rohlíku pro děti, aby byly spokojeny.*“ Pro jednoho informanta ve středním věku znamená kvalitní veřejné prostranství: „*Takové, které spojuje požadavky různých věkových skupin, umožňuje slušnou koexistenci různých způsobů dopravy, láká člověka, aby se zdržel, posadil...*“ Nikdo z mnou oslovených informantů si nevybavil například ulici, parkoviště, podchod či náměstí, na tyto pojmy jsem se musela informantů doptávat. K podchodu se většina vyjádřila se slovy, že by uvítali, aby byl bezpečný, aby byl vybaven kamerou a také osvětlený, což je doložitelné na odpovědi informantky ve středním věku: „*Měl by být určitě nějak ohraničenější, aby se tam*

nescházela tady ta sebranka jako bezdomovci a tak dále, aby byl bezpečnej pro ty lidi, kteří tudy potřebují chodit. Taky, aby byl osvěcenen a tak no. Kamera popřípadě, kdyby se něco nedej Bože stalo, tak aby bylo vidět pachatele.“ Ohledně věcí, které by měly být na náměstích, často informanti zmiňovali kašny, vodní prvky a také nerušený průchod chodců. „Aby tam nejezdily auta, aby to bylo pro pěší. Někde poblíž, aby bylo parkoviště, ale určitě ne, aby přes to jezdily auta.“ „Nějaký ty kašny, lavičky na sezení, taky občerstvení u toho, aby si lidi mohli dát něco na zub a cejtili se tam dobře. Aby tam taky byly nějaký hodiny na věži, jak to bývá, třeba je to v Třebíči, člověk se podle toho může orientovat časově.“ Jeden z informantů, muž mladšího věku, se zaměřil i na jiné věci oproti dalším informantům, jako například na tvar. „[...] Nedělal bych to kulatý, spíš takový hranatější styly, aby to bylo prostorný, jako třeba v Havlíčkově Brodě maj silnici skrz náměstí a jinak to je skoro čistě chodník a parkoviště, třeba v Třebíči se mi to moc nelíbí, tam je kolem dokola silnice a málo místa pro chodce, ale zase je to lepší, když tam člověk chce dělat nějaký trhy nebo něco pro lidi, který nemaj až tak snadný pohyb nebo tak. Když je to starší město, tak nákou kašnu bych tam určitě dal a když je to novější město, tak ani třeba ne, spíš pítka, to sem teď dost často viděl, ale to se dává asi spíš do parků než na náměstí.“

Zeleň, čistota a odhlučnění byly nejčastější odpovědi, díky nimž se cítí informanti v daném místě dobře. „Nejdůležitější ta čistota na těch lavičkách třeba, aby nebyly nějak špinavý poničený, aby se na nich prostě dalo sedět. Aby to taky bylo funkční a bezpečný. Aby to taky bylo oddělený dál od hlavní silnice, aby tam nebyl hluk a taky kdyby se pustily děti nebo zvíře náký, tak aby to nevlítlo pod auto.“

Důležité aspekty kvality místa

Vybavenost daného místa a veřejného prostoru je pro mé informanty důležitá, nejvíce hovořili o funkčních lavičkách, dostatku odpadkových košů, nejen na klasické odpadky, ale i se sáčky na psí exkrementy. Díky tomu, že informanti byli různého věku, ale i různých sociálních rolí, odpovědi se prolínaly v různých rovinách, například matky (například žena staršího věku) zmiňovaly nějaké herní prvky pro děti a dostatečné místo, aby děti měly rozběh. Příznivci sportu, jako například mladý muž, zmiňovali dostatečné sportovní vybavení. „Tak určitě je, z vybavení určitě něco pro nákej ten sport, to je podle mě jedna z těch důležitých věcí. V parku třeba lavičky, lampy.“ Neznamená to však, že herní prvky pro děti a dostatečné sportovní vyžití zmiňovali pouze sportovní nadšenci či maminky. Jeden informant středního věku tyto prvky zmínil také jako důležité. „Lavičky, popř. i stolky, odpadkové koše, stojany na kola, u větší plochy herní prvky pro děti.“

S vybaveností souvisí i funkčnost, i zde všichni informanti zmínili, že je pro ně funkčnost důležitá, že pokud je místo dostatečně vybavené, ale není funkční, postrádá to smysl. „Samozřejmě, že je, když to vypadá jako hezký, ale nefunguje to, tak je to k ničemu, že jo.“

Stejně tak pro všechny mé informanty byla důležitá přístupnost místa. Lišil se zde však úhel pohledu, někteří informanti, jako například muž středního věku, zmiňovali jako důležité, aby bylo místo přístupné od zastávky MHD, parkoviště.... „Především pro pěší, cyklisty, ve městě zastávka MHD, v dosahu i parkoviště.“ Nezmínili však, jako například ženy, jež jsou maminkami, aby bylo místo přístupné i pro maminky s kočárky, vozičkáře. „Aby byla pro lidi prostě, pro vozičkáře, pro maminky. Pro každého člověka.“ Ať už někteří informanti zmínili vozičkáře, maminky s kočárky, starší lidi a podobně, všichni se shodli, že přístupnost je důležitá, což je vidět například z odpovědi mladého muže. „Je. No, vono asi všechno by mělo bejt přístupný všem.“

Co se týče estetiky, toho, co lidi považují za hezké, zde se odpovědi opět lehce různily. Ženy a jeden informant středního věku zmiňovali často květiny. „*Libí se mi kytky v truhlíkách, fontány, celkově, aby to bylo upravené, okrasné stromy, díky nim je stín, klidně i nějaké sochy. Je to hodně důležitý, musí to ladit oku, to dělá hodně.*“ Kromě květin byla také často zmiňována čistota. „*No každopádně. No, tak když je to takový milý, aby se tam člověk dobře cítil, aby to bylo upravený, aby nebyly po zemi žvýkačky a flašky, vajgla a takovýchle, aby všechno mělo svoje místo.*“ Projevil se zde opět i pohled mladého muže, který upřednostňuje hranaté motivy. „*Určitě, no tak každé na to máme jinej pohled, ale za mě je nejlepší udělat něco decentního, aby to vyhovovalo všem, aby to prostě oslovilo co nejširší veřejnost, takže ideálně za mě hodně hranatý moderní motivy a těm kulatějším bych se vyhnul třeba na náměstí, ale zrovna v tom parku třeba tak tam obloukový věci a takhle jsou pěkný, když tam bude nějaká říčka - ideální. Záleží, jak na kterým místě.*“ Informant středního věku, jenž je na pozici úředníka, považuje za hezký jednotný mobiliář, květinové záhony, kamennou dlažbu a kostky.

K atmosféře se většina informantů vyjádřila, že je důležitá, zmiňovali, že upřednostňují relaxační, klidovou atmosféru. „*Nejlepší je, když je pohodová, klidová, relaxační. Prostě, aby se tam člověk cítil dobře.*“ „*Taky, když tam prozpěvují ptáci, než kdyby tam řvali třeba ti bezdomovci, hádali se a rvali se třeba a tak no.*“ „*Klid, pokud možno ticho, čistý vzduch, pocit pohody.*“ S atmosférou daného místa souvisí i zvuky, jež jsou na daném místě slyšet. Většina z mých informantů se k tomuto vyjádřila se slovy, že preferují klid, avšak ne úplný. „*Ano, je to důležité. Úplný ticho nemusím, nepreferuju to, támhle ptáci, kdyby tam zpívali, anebo i štěbetaly trochu děti, když by neřvaly. Jo, prostě já s tímhle problém nemám, nepotřebuju úplný ticho.*“ „*Zrovna třeba ten park by měl bejt dobře odhlučněnej, ale zároveň by do něho mělo bejt „vidět“, protože tam se často dějou ty znásilnění. Jedna věc je to odhlučnit, ale druhá věc je, aby to zároveň bylo i přehledný. Já mám rád i trochu hluk, třeba v tom parku bych ty děti ani tak neřešil, to je takovej ten „zdravej“ hluk.*“ „*Jo, spíš ticho, sem tam nějaký ten ptáček prozpěvující.*“

Kromě jednoho informanta (úředníka) středního věku, všichni informanti zmínili, že pokládají orientaci za důležitou. „*Určitě je, přehlednost je potřeba.*“ „*To taky. Kdyby náhodou přišlo nějaký nebezpečí, tak aby člověk věděl, kudy může utéct.*“

Z těchto výše zmíněných pojmů, jako jsou vybavenost, funkčnost, přístupnost, estetika, atmosféra, hluk a orientace, čtyři z pěti informantů zmínili jako **nejdůležitější funkčnost a přístupnost**, poté tři informanti uvedli vybavenost, na dalším místě dva informanti zmínili atmosféru a nejméně důležitá, kterou vždy uvedl pouze jeden informant, je pro ně estetika a orientace.

K věcem, které mým informantům nejvíce **vadí, patří hluk, nepořádek a vandalové**. „*Místo by nemělo mít určitě ty exkrementy, takže celkově nepořádek. Taky mi vadí velký hluk, ale třeba nemyslím tím štěbetání dětí, ale třeba troubějící auta a tak.*“ „*Hustou dopravu, příliš asfaltových a betonových ploch, nepořádek.*“ „*Vandalové mi vadí, a když je tam hodně nasráno od zvířat.*“

Zlepšení

Ke zlepšení míst v městysi Okříšky se vyjádřili všichni informanti napříč věkem kladně. Je to uvedeno i na konkrétních příkladech různých míst v citacích od všech informantů níže. Informant středního věku, který má na tyto změny jako jediný z mých informantů vliv, se

vyjádřil ke zlepšení takto: „Většinou bych řekl, že se kvalita zlepšuje – nová dlažba, vytlačování dopravy, mobiliář, výsadba stromů, květinové záhony, květiny. Pokud se zhoršuje, tak je to především kácením stromů, zmenšováním zeleně na úkor parkovišť ...“ Se zlepšením souhlasila mimo jiné i informantka staršího věku: „Kvalita u nás se zlepšuje. Přímou u nás, jinde to neumím posoudit. Zlepšuje se to dost, dost na to hleděj, vysazují nové stromy, zeleň, dřív to tak nebylo, ořezávají ty stromy, dřív se na to tak nehledělo, upravují náměstí, dosazují tam kytky, to tak nebývalo.“ „Prostor mezi kulturním domem (nově zrekonstruovaným) a Památníkem osvobození v Okříškách – obnova památníku, nové cestičky, výsadba zeleně, dětské hřiště – nyní pracujeme na parketu a zázemí pro venkovní akce a ještě chceme zrekonstruovat požární nádrž na rybníček.“ „Zrovna tady u nás, tady bejval kdysi dávno rybník Horní a protýkal dolů do Dolňáku. Jelikož potřebovali lidi bydlet, a nebylo to možný, tak se zavezl a teď tady máme krásnej parčík, kde máme nádrž, která je i dole místo Dolňáku, kde se v zimě bruslí. A tady nahoře máme pěknou zeleň, je to zkulturněné, kytky všude, je to pěkný, předtím to bylo takový neupravený.“ „Tak celkově se Okříšky během dejme tomu posledních sedmi let hodně zlepšily, stále se zlepšují. Konkrétně se to hodně zlepšilo v okolí Pilky, ta cyklostezka a taky kolem Pilňáku, to tam upravili a dali tam ty lavičky, převlékárny a prolízačky pro děti, aby tam mohli rodiče s dětma chodit, prostě z toho udělali fakt jako koupaliště takový přírodní. Před sedmi rokama tam byl vobyčejnej rybník.“ Dva z mých informantů (mladý muž a poté žena ve středním věku) nejsou celoživotní obyvatelé Okříšek, proto se jim jako první změna k lepšímu nevybavil městys, ale města jako je nedaleká Třebíč a Havlíčkův Brod. „Změna barev v Havlíčkově Brodě na nádraží. Dřív to bylo takový žlutý, šedý, zelený. Myslím celkově budovu i nástupiště. Dřív to bylo mdlý, zašlý, ale jen tím, že teď jsou ty barvy jasnější, tak to dostalo nověj nádech. Jen tou změnou barev to ožilo, a hlavně to i vypadá prostornější, i když ty prostory se nezměnily. Ty barvy udělaj hrozně moc.“ „Honem přemejšlím... Třebíčský nádraží, to se hodně změnilo, dřív to bylo takový, že se tam scházelo hodně takovejch těch „feťáků“ a tak. Pak se to vlastně předělalo, celý se to přestavělo, ty nástupiště, podchod. Teď dělají i nádražní budovu. Kolem se to víc se to upravilo, tak už se to změnilo k lepšímu a tolik těch „feťáků“ už tam tak často nevidím.“

Co se týče doporučení na zlepšení, odpovědi mých informantů se různily, například muž středního věku = úředník zmínil, že by bylo dobré mít v centru městyse alespoň jeden vodní prvek, jehož realizace je plánovaná v brzké době. Dále byly často zmiňované opravy silnic a chodníků. S dopravou souvisí i obchvat, který zmínil další informant středního věku. Informant v mladém věku opět poukázal na důležitost estetiky a také sportovního vyžití, zejména na kombinaci různých sportů. „Co se mýho názoru týče, tak určitě nějaká posilovna, prostě možnost mimomíčového sportu a asi sokolovnu jako tu budovu bych předělal, zrenovoval, stejně jak s tím nádražím v Havlíčkově Brodě, je to zašlý, vypadá to neprostorný, i když to tak není, prostě kvůli těm barvám.“

Závěr

Výzkum, jenž byl realizován na území městyse Okříšky, s celkem pěti informanty, poukázal na převažující pozitivní názory, tak i na nedostatky. Informanti = obyvatelé městyse jsou velmi spokojeni s životem v městyse a také se zlepšeními, které byly v posledních letech v městyse uskutečněny. Jako **doporučení na zlepšení** zmiňovali informanti převážně **vylepšení silnic, chodníků, také chybějící obchvat a absenci vodního prvku v centru městyse**.

Na otázku, co si představí pod pojmem **kvalitní veřejné prostranství**, všichni informanti, kromě jednoho informanta ve středním věku, odpověděli, že se jim vybaví **příroda, zeleň či**

park a s tím spojená čistota a také určitá vybavenost v podobě laviček, odpadkových košů, možnosti občerstvení. Informant středního věku se vyjádřil takto: „*Takové, které spojuje požadavky různých věkových skupin, umožňuje slušnou koexistenci různých způsobů dopravy, láká člověka, aby se zdržel, posadil...*“

Odpovědi ohledně **estetiky** se prolínaly různými rovinami, určitě se zde promítnul věk. Z odpovědí se nezdá, že by zde hrál nějakou hlubší roli gender. Obvykle se nejen ženy vyjadřovaly, že se jim líbí **květiny, dále také hovořily o upravenosti a čistotě.** Zaujala mě rovina věku, která se do odpovědí promítla, jelikož mladý muž se na věci dívá z jiné perspektivy, převážně z toho, co považuje za moderní, viz citace. „*Určitě, no tak každé na to máme jinej pohled, ale za mě je nejlepší udělat něco decentního, aby to vyhovovalo všem, aby to prostě oslovilo co nejširší veřejnost, takže ideálně za mě hodně **hranatý moderní motivy a těm kulatejm bych se vyhnul třeba na náměstí, ale zrovna v tom parku třeba tak tam obloukový věci a takhle jsou pěkný, když tam bude nějaká říčka ideální. Záleží, jak na kterým místě.***“

V městysi Okříšky funguje velmi dobře komunikace mezi úředníky a občany, úředníkům záleží na tom, aby občané byli spokojeni, například v minulých letech založili komisi společenského života, která zpestřuje kulturní život v městysi. Občané mají také možnost se mnohdy podílet na spolurozhodování věcí týkajících se chodu městyse. Pro úředníky je důležitý lidský faktor a používání zdravého rozumu, což je mnohdy více než dodržování striktních pravidel. Oslovený úředník odpověděl na otázku, jaké používá nástroje a postupy k dosažení kvalitního veřejného prostranství takto: „*Zdravý rozum, konzultace s občany – setkání, ankety.*“

Obr. 12 - Prostor mezi kulturním domem (nově zrekonstruovaným) a Památníkem osvobození v Okříškách

Obr. 13 - Okolí rybníka Pilného = „Pilňáku“ (konkrétně je vidět vyžití pro děti)

Obr. 14 – Požární nádrž¹² vedle Památníku osvobození v Okříškách

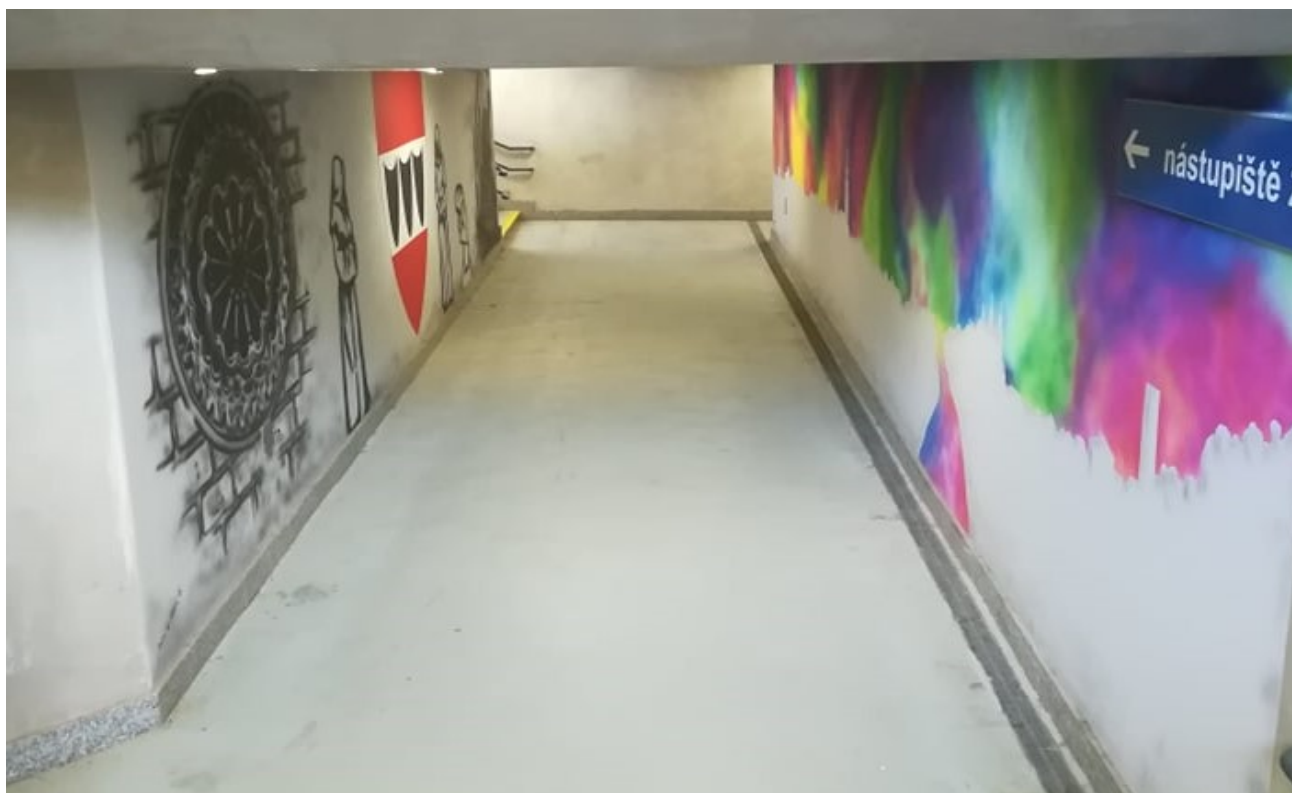
¹² Dříve byl v tomto místě Horní rybník. Uvažuje se o tom, že by se tato požární nádrž do budoucna předělala na rybníček. Za nádrží se nyní pracuje na parketu a zázemí pro venkovní akce.

Obr. 15 – Opravená nástupiště na vlakovém nádraží v Třebíči

Obr. 16 – Opravený podchod na vlakovém nádraží v Třebíči

5.5 Velké Opatovice

Petra Vágnerová a H. S.

Popis Obce

Velké Opatovice se nachází v okrese Blansko v Jihomoravském kraji, 14km severně od města Boskovic. Žije zde přibližně 3800 obyvatel.

Obr. 17 – Velké Opatovice

Reflexe výzkumu

Během výzkumu se podařilo získat čtyři rozhovory od občanů z Velkých Opatovic. Rozhovor proběhl se třemi ženami ve věku 30-50 let a jedním mužem ve věku 55 let. Dále byl rozhovor proveden se starostkou obce Velké Opatovice. Odpovědi informantů byly poměrně stručné.

Kvalitní veřejné prostranství

Informanti si pod pojmem kvalitní veřejné prostranství představují čisté a upravené místo s dostatkem zeleně, nejčastěji nějaký park. Muž (55 let) uvedl: „*Hezky upravené místo.*“ Informantka (žena 30 let): „*Asi mě napadne nějaký park, nějaké místo, kde si můžu třeba sednout a odpočnout cestou z práce, nebo když jdu o víkendu do přírody na procházku.*“ Žena (35 let) zmiňuje, že by měla být v blízkosti například nějaká kavárna či cukrárna. „*Řekla bych, že nějaká příroda, hodně zeleně, nějaký hezký park. A aby to bylo blízko a aby poblíž byla třeba kavárna nebo nějaká cukrárna.*“

Za kvalitní prostranství lze považovat i ulici a náměstí. Žena (35 let): „*Pak když je nějaké hezké náměstí, kde jsou třeba nějaké památky, hezké domy, je tam třeba možnost nějaké restaurace se zahrádkou. Nelíbí se mi ale, když ty restaurace mají takové ty ošklivé velké sluneční deštníky s reklamou na pivo.*“ Informantka (50 let) upozorňuje, že by toto místo mělo být odděleno od dopravy kvůli bezpečí: „*Pokud jde o ulici, tak aby tam nejezdily třeba tramvaje a auta, když je to taková ulice, kde chodí lidi.*“

Důležité aspekty kvality místa

Informanti považují za důležité, aby místo bylo uklizené. Žena (35 let) uvedla: „*Aby tam byl pořádek, žádné poházené odpadky.*“ Na místě by mělo být dostatek místa k sezení. Muž (55 let): „*Dostatek místa na sezení, takže lavičky nebo nějaká travnatá plocha.*“ Informanti se

shodují, že by v blízkosti měla být možnost občerstvení. Muž (55 let): „*Určitě nějaká ta možnost se najíst.*“ Žena (30 let): „*Třeba aby tam byla v blízkosti možnost zajít si na kafe nebo na jídlo.*“ Dále by kvalitní místo mělo být bohaté na zeleň. Žena (35 let) uvedla: „*Aby tam byl pořádek, žádné poházené odpadky, nějaké hezké stromy a keře.*“ Další informantka (žena 30 let): „*Určitě aby tam bylo uklizeno, hodně zeleně, stromy a kytky.*“ Výhodou je také hřiště pro děti. Informanti by dále ocenili veřejné WC. Muž (55 let): „*Dostatek místa na sezení, takže lavičky nebo nějaká travnatá plocha, veřejné WC a určitě nějaká ta možnost se najíst.*“ Žena (30 let): „*Tak je dobrý, když je tam veřejné WC, to taky nebývá často a hlavně aby bylo udržované, pak dostatek míst k sezení, pro děcka nějaký hřiště, určitě odpadkový koše.*“ Informanti nejčastěji uvedli, že nejdůležitější je vybavenost a estetika místa. Nepůsobí dobře, pokud je prostor poničený. Neměli by v místě lidé popíjet alkohol. Žena (30 let): „*Vadí mi, když je to místo poničené, když se tam povalují odpadky, mladí tam odhazují nedopalky od cigaret, a když tam leží na lavičce bezdomovci, tak to taky nepůsobí moc hezky.*“

Navrhované změny

Informanti navrhuji, aby v obci bylo opravené letní kino, které je aktuálně ve špatném stavu a není využíváno. Dále by mělo být v obci veřejné WC. Pro děti by mělo být postavené dětské hřiště. Muž (55 let): „*Nějaké hřiště pro děcka, v tom parku našem nic není. Pak opravit v parku letní kino, tam je to v dezolátním stavu a nemáme zde veřejný WC nikde.*“ Jedna z informantek (žena 35) uvedla, že by měl být opraven zámek v parku. „*Tak v parku bych například sjednotila ten zámek, který má z každé strany jinou barvu, pak možná pár laviček navíc a častěji uklízet odpadkové koše, protože je to všude po zemi. Pak asi WC.*“ Žena (55 let) uvedla, že v obci chybí restaurace a větší obchod: „*Tak WC a obchodák, není zde žádný pořádný obchod a restaurace, máme zde akorát hnusný hospody, ale nikde bych si nemohla dát jídlo, ani tam vlastně nevaří. A třeba ten park, když jsem byla malá, tak byl hezky udržovaný, bylo tam všude plno kyték, lavičky všude, ten zámek měl hezkou fasádu a teď je z každé strany jinak barevný. Chodí tam děcka dělat bordel a je to tam neudržované.*“ Starostka obce uvedla, že by bylo dobré, kdyby obec měla místo, kde by se mohli scházet mladí lidé. „*Libilo by se mi, kdyby naše město mělo nějaký prostor, kam by mohli chodit mladí lidé. Také pracujeme na úpravě bývalého zámku. Určitě by naše město potřebovalo veřejné WC.*“ Změny, které jsou prováděny aktuálně: „*Přesunutí kontejnerů na tříděný odpad do ohrazeného prostoru, úprava prostorů kolem herních prvků pro děti na návsi, také úprava zeleně. Snažíme se průběžně upravovat chodníky, případně silnice.*“

Obr. 18 - zámek

Závěr

Rozhovory ukázaly, že za kvalitní prostranství považují informanti nejčastěji park. Důležité je, aby byl prostor uklizený a udržovaný s dostatkem zeleně. Výhodou je, pokud je v blízkosti možnost občerstvení a veřejné WC. Dle informantů nepůsobí dobře, pokud se v místě vyskytují uživatelé drog a lidé bez domova. Dále by v místě nemělo být velké množství reklam, které nevypadají esteticky dobře.

5.6 Žamberk

Martincová Kristýna, Kotyzová Simona a H. S.

Žamberk je město na východě Čech v okrese Ústí nad Orlicí v Pardubickém kraji, v podhůří Orlických hor. Město je rozloženo jak v údolí řeky Divoké Orlice, tak i na okolních kopcích. Žamberk má rozlohu 16,91 km² a žije zde přibližně 6 100 obyvatel.

Reflexe výzkumu

Výzkum jsem společně se Simonou Kotyzovou realizovala v městě Žamberk. Výzkumný vzorek tvoří deset informantů, kteří pokrývají celou věkovou strukturu (viz. Tabulka 1.). Výzkum a spolupráci s informanty hodnotíme kladně, ale našlo se i pár drobností, které bychom příště chtěly vylepšit. V několika případech jsme narazily na problém „srozumitelnosti“ otázek. Informanti nám často vytýkali, že se otázky opakují a že jim připadá, že se v nich ptáme pořád na to samé. U jedné informantky jsme se setkaly i s reakcí, že námi realizovaný výzkum je zcela zbytečný, protože se ve městě stejně nic nezmění. Dle našeho názoru se v odpovědích informantů velice odrazily jejich záliby a způsob trávení volného času.

Demografie	Do 24 let	25-39 let	40-54 let	Nad 55 let	Součet
Ženy	2	3	2	0	7
Muži	1	1	0	1	3
Součet	3	4	2	1	10

Tab. 18: Informanti Žamberk

Kvalitní veřejné prostranství

Téměř všichni informanti uvedli, že kvalitní veřejné prostranství by mělo být především čisté a měl by zde být dostatek zeleně. Dále se často opakovala odpověď, že by zde mělo být dostatek laviček, aby si člověk mohl odpočinout. Žena 45-54 let: „*Hlavně funkčnost, aby místo bylo čisté, aby si bylo kam sednout. Měla by tam být zeleně.*“ Jedna informantka (32 let) kvalitu veřejného prostranství hodnotila podle toho, jak tráví svůj volný čas: „*Pro mě, jako pro sportovce, by to mělo být místo, kde bych mohla trávit aktivně svůj volný čas. Jako příklad mohu uvést areál Pod černým lesem, zde si každý najde to své.*“ Pokud bychom se zaměřily na to, jak naši informanti odpovídali konkrétněji na to, jak si představují kvalitní ulici nebo náměstí, i zde byly odpovědi různé. Každý informant ale odpověděl, že je velký problém s hustotou dopravy projíždějící přes žamberecké náměstí. Žena 22 let: „*Napadá mě žamberecké náměstí, tam vidím problém v hustotě dopravy.*“ Informanti se shodli, že žamberecký park je ideálním místem k odpočinku, ale i ke sportu. Je v centru města a je velice rozlehlý, každý si tam najde své místo.

Důležité aspekty kvality místa

Na otázku „Vyjmenujte tři věci díky, kterým se v daném městě cítíte dobře“ naši informanti opět odpovídali velice shodně. V nejhojnější míře se objevovaly odpovědi, že jsou spokojeni s bezpečím, čistotou, zelení, ale i například klidem. Našlo se pár informantů, kteří se i v této otázce rozpovídali o něco více: „*V Žamberku se necítím dobře. Například co se týče zeleně, město se stará pouze o náměstí. Když poté vyde z náměstí, tak naproti zámku, nad schody, je úplně zarostlý a neudržovaný záhonek.*“ (žena, 40-54 let). V otázce na vybavenost místa se hodně objevoval názor, že je ve městě nedostatek odpadkových košů. Naši informanti opakovali, že velice záleží na konkrétním místě a k jakému slouží účelu. Žena 55 let: „*Například by na dětském hřišti měly být moderní funkční hračky. Myslím tím, že by to měly být takové hračky, díky kterým by se děti mohly něco naučit. Za mě byly jen houpačky...*“ Odpovědi na funkčnost byly hodně spojovány právě s vybaveností. „*Dobrá funkčnost pro mě znamená propojení vybavenosti a estetičnosti*“ – žena 22 let. Například úřednice z města (žena

55 let) odpověděla následovně – „*Jistě, to je zásadní! Vhodné osvětlení, mobiliář – lavičky, stolky, koše, stojany na kola, prvky pro malé děti, ale i např. nabíječky na elektrokola nebo mobily, Wi-Fi atp.*“ Další žena ve věku 40-54 let odpověděla velice konkrétně: „*Ano. Já osobně bych v Žamberku více využívala pěší zónu, která je u frekventované ulice a je to pár kroků na náměstí. Bylo pěkné, kdyby tam město vybudovalo dřevěné domky a pořádalo by zde farmářské trhy. Případá mi, že je to místo opravdu málo využívané.*“

Odpovědi na otázku, která se zabývá zvuky, se odpovědi moc nelišily. Muž ve věku 23 let odpověděl: „*Záleží na konkrétním místě. V přírodě bych chtěl slyšet šum stromů a zvuky zvířat, tekoucí potok. Na rušnějším místě je logické, že se hluku neubráníme, ale to je na mne, zda si takové místo vyberu či nikoliv.*“ Odpověď ženy 40-54 let je velice praktická a všimla si rozdílu, který nastal během nouzového stavu, kdy se po městě pohybovalo méně osob. „*V době nouzového stavu je to bezvadné, je menší doprava, takže není takový hluk. Za normálních okolností je doprava, hlavně v centru, opravdu hustá, takže samozřejmě i větší hluk. Město by tu dopravu mělo z náměstí odklonit, tak se toho třeba někdy dožiju. V místě, kde žiju, je to poměrně klidné, to si nemůžu stěžovat.*“

Navrhované změny

U této otázky byla 100% shoda. Všichni informanti se shodli na tom, že největší problém je s dopravou přes žamberecké náměstí. Hodně lidí nám sdělilo, že bylo několik projektů k odklonu dopravy, ale žádný nebyl nikdy realizován. Muž 60 let: *Jednoznačně odklon kamionové dopravy z centra města. Město už mělo několik variant, ale ani jednu se nepodařilo realizovat.* Žena 22 let: „*Jednoznačně obchvat, který by odklonil dopravu z centra především z náměstí.*“ Dále často informanti zmiňovali změnu, která se již realizuje. Jedná se o protipovodňové opatření, se kterým hlavně osoby s domy kolem řeky nesouhlasily. Žena 55 let: „*Máme tu protipovodňové opatření. Tam mě nejvíce mrzej ty skácené lípy. Bála jsem se toho, jak to bude vypadat, ale musím uznat, že to není tak zlé. Není to ještě dodělaný, tak uvidíme, co z toho nakonec bude.*“ Našly se i „ojedinělé“ odpovědi. Žena 40-54 let: „*Chybí mi nějaký společenský centrum, něco kde by se mohly pořádat plesy nebo tak něco.*“ Žena 32 let: „*Určitě by měli něco udělat s tím autobusákem, je to hrůza. Je to poničené a není si pořádně kam sednout. Chtělo by to celkovou rekonstrukci...*“

Celkově jsou naši informanti ve městě spokojeni. Jedná se pouze o určitá místa, která nejsou úplně v pořádku, ale to se může změnit, pokud na to město najde prostředky a především chuť. Celé to uzavřeme odpovědí oslovené úřednice, která na otázku, jestli město používá nástroje k dosažení kvality prostranství, odpověděla velice trefně: „**Především mozek.** *Vnímání prostoru, odborné názory, názory veřejnosti, projekční pravidla, vnímání prostoru, místa a času.*“

Příloha – Fotografie

Městský park

Obr. 19 - Zde je potřeba opravit lavičky

Obr. 20 - Je zde mnoho travnatých ploch, které mohou sloužit k různým aktivitám

Obr. 21 - Najdou se i různá zákoutí

Obr. 22 - Cesta kolem zámeckého rybníku

Obr. 23 - Zámecký rybník

Obr. 24-27 Pěší zóna

Obr. 28 - 31 Žamberecké náměstí

5.7 Hořovice

Vanessa Berková a H. S.

Popis obce

Město Hořovice se nachází ve Středočeském kraji, v okrese Beroun, přibližně mezi Prahou a Plzní. Je obklopeno převážně přírodou. Nachází se tam několik historických památek. Žije zde 6790 obyvatel.

Obr. 32 - náměstí

Reflexe výzkumu

Uskutečnila jsem 3 rozhovory (2 ženy, 1 muž). Oslovování informantů bylo celkem snadné, i přes výjimečnou situaci, která probíhala. Rozhovory nebyly nijak dlouhé. Ženy byly ohledně dotazů a samotných rozhovorů sdílnější a ochotnější. Informanti si často nedokázali představit kvalitní veřejné prostranství a měli problém i se zodpovězením posledních dvou nebo tří otázek.

Kvalitní veřejné prostranství

Informanti si kvalitní veřejné prostranství představují jako čisté udržované místo s dostatkem světel, laviček a zeleně. Místo, kde se mohou setkávat s ostatními občany. Informant říká: „Veřejné prostranství by mělo být udržované. Místo, kde se lidé setkávají, ať už záměrně nebo jen náhodou.“

Mladší informantka: „Kvalitní veřejné prostranství pro mě znamená místo, kde se mohu svobodně pohybovat, nikdo mě nijak neomezuje a můžu tam trávit svůj volný čas. Mělo by být hezky upravené, a čisté!“ Všichni informanti si pod pojmem veřejný prostor vybaví park. Starší informantka si ho představuje takto: „Park - měl by tam být klid, někde dál od ruchu města, určitě by tam měly být lavičky, možná i občerstvení, třeba dětské prolejšačky, prostě místo, kam půjdete s rodinou na procházku.“

Pod pojmem veřejné prostranství si můžeme krom parku představit náměstí, ulici. Starší informantka popisuje: „Mělo by být osvětlené čisté, lavičky, koše, zeleň. Náměstí - minimum aut, nějaké pěkné prostranství s památkou, prostor, kde by se mohli lidé scházet, možnost menších trhů. Ulice - určitě by měla být osvětlena, měla by mít přechod pro chodce, a když je rušnější, tak ukazatel rychlosti aut. Pokud je to ulice na sídlišti, tak retardér (kvůli pobíhajícím dětem).“

Důležité aspekty kvality místa

Informanti jako důležité aspekty zmiňují hlavně čistotu, zeleň, bezpečí a klid. Starší informantka odpovídala takto: „*Bezpečí, čistota a klid (zaleží na místě samozřejmě).*“ Informant muž si pod kvalitou veřejného prostoru představil spíše přírodu mimo město: „*Bublající potůček (řeka), hodně zeleně, rozkvetlé květiny, hory, příjemné prostředí na relax.*“ Při zmínce o vybavenosti informant muž i další informanti zmiňovali: „*Parky by měly mít cesty, osvětlení, lavičky, odpadkové koše, lesy zase řádně udržované v čistotě.*“ Co se týká přístupnosti, většinou se v odpovědích odrazil věk informantů. Starší informantka uvedla: „*Určitě ano, veřejné místo by mělo být dostupné, nepočítám nějakou louku, lesy, ty jsou zpravidla dál od měst a navíc v lese počítáte s nepěknými cestami. Náměstí by měla být ve středu měst a obcí, aby se k nim každý mohl dostat.*“ Na druhé straně mladší informantka uvedla: „*Veřejné místo – pro všechny. Pokud místo stojí za návštěvu a splňuje moje požadavky, jak by mělo vypadat, tak pro mě není důležitá jeho dostupnost.*“ Při otázce na estetiku se informanti shodli na její důležitosti. Informant muž říká: „*Ano / Řádně upravené cesty, osvětlení a dostatek odpočinkových míst s odpadkovým košem, atd.*“ Starší informantka: „*Určitě je dobré udržovat veřejná prostranství.*“ Při otázce na atmosféru se odpovědi jednotlivých informantů lišily. Starší informantka: „*U parků ano, ale když jdu do města a jdu ulicí, moc atmosféru nevnímám*“, pro mladší informantku není atmosféra důležitá a muž informant říká: „*ANO / Podle toho, kde se tato místa nacházej.*“ Na otázku hluku informanti často reagovali stejně jako při otázce na atmosféru. Mladší informantka uváděla „*Záleží na místě,*“ starší informantka uvedla: „*Záleží na typu místa, u parku čekáte smějící se děti, lidi se psy, takže nějakou nižší úroveň hluku. Pokud jste na náměstí a je tam pout, čekám velký hluk, pokud je běžný den, očekávám maximálně auta.*“ Při otázce na orientaci se ukázalo, že muž se zorientovat nepotřebuje, naproti tomu ženy uvítají dobře navržené a přehledné místo. Informant muž k orientaci řekl: „*Asi ne, pokud místo znáte, nemáte problém se tam zorientovat*“ na druhé straně starší informantka uvedla: „*Asi ano, časem se vyznáte všude.*“ Mladší informantka řekla: „*Je to pro mě důležité, nerada někde bloudím. Ráda vím, co kde je.*“

Navrhované změny

Informanti se shodují na zlepšení kvality veřejného prostoru města. Mladší informantka: „*Myslím si, že se místa zlepšují, protože dané orgány se o ně více starají.*“ Starší informantka: „*No, u nás předělali, takový „park“, byl neudržovaný, teď ani nejsem jistá, zda byl vůbec přístupný. No udělali z něho moc pěkný parčík, teď hlavně pro maminky s dětma, jsou tam všelijaké prolízačky, a je tam cukrárna. Teď nám i předělávají zámek. Hodně se tu teda staví. Velké části louk jsou zastavovány paneláky a řadovými domky.*“ Pro zlepšení města a památek informanti navrhuji rekonstrukci tamního zámku a řadu menších oprav. Mladší informantka: „*Určitě by stálo za to zrekonstruovat náš zámek. Poté samozřejmě i oprava parkovišť. Co se týče něčeho levnějšího, tak určitě více zeleně.*“

Obr. 33 - zámek

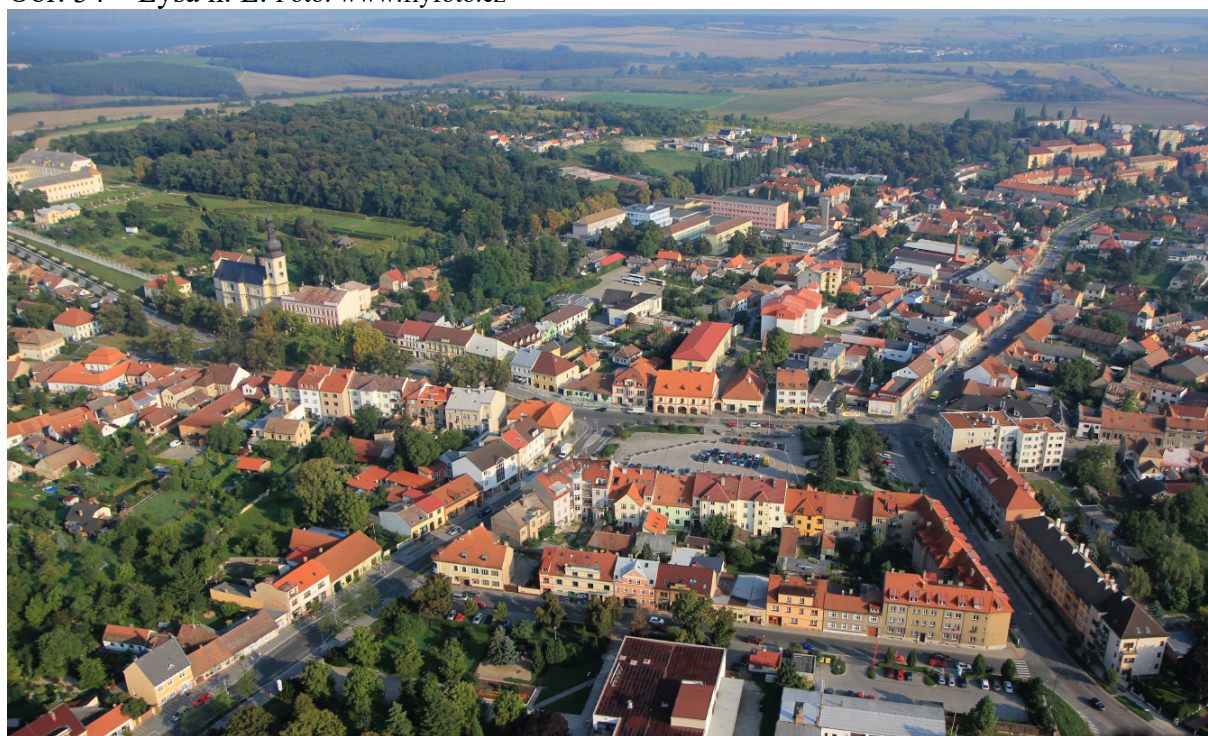
Závěr

Informanti si kvalitní veřejné prostranství představovali celkem podobně - udržované místo s dostatkem světla, laviček a zeleně, místo setkávání. Nikde v odpovědích se neodráželo vzdělání a menší odchylky se ukázaly u odpovědi na orientaci a dostupnost místa. Snadná orientace v místě byla důležitá pro ženy, při dostupnosti se projevil věk informantů, kdy starší informantka upřednostnila snadnou dostupnost kvůli svému věku.

5.8 Lysá nad Labem

Tereza Lejsalová a H. S.

Obr. 34 – Lysá n. L. Foto: www.flyfoto.cz

Svůj výzkum jsem prováděla ve městě Lysá nad Labem, kde žije okolo 9800 obyvatel. Strávila jsem zde téměř celý život, takže město dobře znám, vnímám změny, které v něm probíhají, a sleduji události, které se tu dějí. Město leží v úrodné nížině při řece Labi, 14 km západně od Nymburka. Historické jádro města bylo v roce 2003 prohlášeno městskou památkovou zónou. Pro mě samotnou bylo překvapením, když jsem se dozvěděla, že první zmínky o Lysé nad Labem jsou zapsány již v Kosmově kronice. Ve 13. století zde byl postaven hrad a Lysá pak byla až do války Lucemburků ve vlastnictví českých královen. Od roku 1291 je doložena existence Lysé jako města.

Jelikož byl výzkum prováděn v době pandemie, podmínky byly lehce ztížené. Téměř všechny rozhovory jsem proto realizovala online, přes aplikace WhatsApp, FaceTime, atd. Se členy domácnosti jsem pak komunikovala samozřejmě osobně. Informanti byli vstřícní a rádi mi odpovídali na mé dotazy. Věkovou kategorii jsem se snažila držet různorodou, tak, abych pokryla všechny věkové kategorie. Věk mých informantů se proto pohyboval od 17 do 77 let. Výhoda tohoto věkového rozmezí je také v tom, že starší generace si město pamatuje již ze svého mládí a tak mohou porovnávat změny ve městě během jejich života. Všichni informanti mají k městu svůj vztah, protože tu žili nebo žijí značnou část svého života, ne-li celý. Vzdělání informantů bylo také různorodé. Od základního, přes střední školu až po vysokoškolské vzdělání.

Informanti

Všichni informanti byli z mé rodiny, proto nebyl problém jak ve zkontaktování, tak v zodpovězení mých otázek. První informant, kterého jsem vyzpovídala, byl muž ve věku 25-39. Jeho odpovědi nebyly nijak rozvedené, odpovídal stručně, ale jelikož tu žije celý svůj život, jeho odpovědi byly na 100% autentické. Další rozhovory jsem prováděla s rodinnými

příslušníky, kteří žili v Lysé značnou část života, takže město také moc dobře znají. Při rozhovoru jsme si příjemně popovídali, takže se nejednalo jen o školní rozhovor, ale také o vyměňování našich vzájemných poznatků a městě a místech v něm. Poslední rozhovor jsem provedla s informantem, který zapadá do poslední věkové kategorie. Zde odpovědi trochu vážly, protože dotyčná nevěděla, co si třeba pod pojmy představit. Nakonec ale rozhovor vyšel, myslím, pěkně. Také byl proveden jeden rozhovor s úřednicí středního věku.

Kvalitní veřejný prostor

První otázka rozhovoru byla velmi otevřená, proto si pod tímto pojmem každý mohl představit to, co chtěl. Někteří informanti měli problém s uchopením otázky a sami nevěděli, co si pod tím vlastně představit. Sama jsem jim občas trochu dopomohla k tomu, aby si kvalitní veřejné prostranství mohli vybavit a zasadit do něj aspekty, které jsou jim příjemné na oko i pro pocit. Hodně se v odpovědích opakovalo, že vyžadují čistotu a klid, což je, si myslím, důležité. V následujících otázkách se už odpovědi lišily podle osobních preferencí. Pro někoho byla důležitější dostupnost více než atmosféra, pro někoho zase funkčnost než vzhled. Jak se říká, sto lidí, sto chutí.

„Pokud to chápu dobře kvalitu jako pro občana, tzn. bych chtěl, aby veřejný prostor poskytoval i službu. V tom je např. parkoviště z železniční stanice nebo dostatek parkovacích míst ve městě. Samozřejmě i kvalitní veřejný prostor chápu tak, že by mělo být čisté, měli by se o něj starat majitelé atd. Když jsem byl malej, tak ty oranžový veliký auta, co čistily ulici, jezdily dost často, možná 1x týdně, ale nebylo to, že by se uklízelo jednou na podzim před výstavou Zemědělec a jednou na jaře, před výstavou Zemědělec. Bylo to častěji než 4x za rok. Pak taky to, že bude hezký a čistý, že nebude morálně zastaralý. Že se budou používat moderní prvky vybavenosti. Když lavička bude vypadat čistě, ale prolomí se se mnou šprdlina, tak to nevyužiju. Chápu ale jako občan, že to jsou finančně náročné věci.“

Na otázku, jak si představují kvalitní ulici, náměstí, park, atd., byly odpovědi také podobné. **Zde vítězila čistota**, což je důležitý aspekt. K tomu, aby si pod pojmem kvalitní veřejný prostor, informanti představili něco jiného, než park nebo náměstí, jsem je musela lehce popostrčit.

Informanti občas srovnávali, jak to ve městě běžně chodilo v jejich mládí, jaké změny nastaly a jak se jim samotným změnil pohled na kvalitní veřejné prostranství. **Nejčastější odpovědí byla jednoznačně zeleň, které by každý chtěl mít všude dostatek, aby udělala v létě stín a zároveň hezký vypadala.**

*„Ulice nemusí být nová, ale i starší komunikace by měla být čistá. Pochopitelně, pokud jde o Lysou nad Labem, je spousta komunikací, které nemají žádný moderní povrch. Jsou složené ze starých panelů, jsou propadlé. V roce 2020 by si člověk představoval, že komunikace budou v lepším stavu. Chápu ale, že to je finančně náročné a i město, že se snaží sehnat investory. Pokud jde třeba o hřiště, já je nevyužívám, ale dovedu si představit, že např. v parcích nebo zákoutích, která jsou k tomu vhodná, by se mohly scházet např. maminky s dětmi. Třeba by uvítaly, kdyby tam byly prvky venkovních her – houpačky, prolézačky, chatičky na nožičkách, klouzačky. Na druhou stranu je pravda, že v těchto prostranstvích se u nás nacházejí i prvky pro posilování, člověk je na vzduchu, není vedle něho dalších 10 lidí, jako v posilovně. **Dál mě napadají třeba koše, přestože dost často, i když tam koše jsou, tak odpady jsou stejně na zemi.**“* Mezi tři nejdůležitější aspekty se tedy dostávala **čistota, zeleň a funkčnost a vybavenost.**

Jako konkrétní místo mi jeden z informantů popsal **Husovo náměstí**, které před pár lety prošlo větší rekonstrukcí.

*„Husovo náměstí, Lysá and Labem – je dlouho místem, ke kterému není zaujat žádný postoj. Jsou skupiny, které by tu rády viděly fontány, kašny. Nyní je tam z větší části parkoviště. Já si myslím, že všichni mají pravdu, ale zároveň nevím, jestli by všichni byli ochotni přistoupit na kompromisy, aby se pomohlo v Lysé tomu, že je tam **nedostatek parkovacích míst**. Myslím si, že by se dalo kontaktovat několik měst, kdyby byl zájem, města okolo totiž řeší problémy stejné jako my. Šlo by to vyřešit tak, aby byla zachována nějaká parkovací místa a taky tak, aby ten prostor náměstí vypadal i esteticky. Jsou tam nyní lavičky pod stromy, dá se na nich odpočívat. Před několika lety, když se předělávala silnice, tak se přidávaly výsadby, což se mi líbí, ale nevím, na čem se to zabrzdilo. Jestli na úřadu, městě... ,*

Na otázku, **co jim v kvalitním veřejném prostoru vadí, odpovídali, že hluk, nepořádek:**
„Vadí mi popelníky na veřejných místech, když jsou okolo vajgly. Dalo by se to určitě vymyslet nějak estetičtěji, než popelník na noze v hezkém parku nebo prostředí. Možná kvetoucí kytky. Jsou sice hezký, ale lidi s alergií se vedle nich asi neposadí,“ nebo další odpověď informantky:
„Ruch silnic, extrémní zásahy člověka (budovy, toitoiky,...).“

Zlepšení, nebo zhoršení?

Při položení této otázky se v informantech možná chvíli mísily různé pocity. Ti starší mohou srovnávat se svým mládím, nebo s tím, jako to tu vypadalo před nějakými radikálnějšími změnami. Přestože mně samotné přijde, že se město od mého dětství moc nezměnilo, určitě bych našla spoustu věcí a staveb, které prošly rekonstrukcí. Ať už se jedná o Masarykovu ulici, ke které měla informantka také pár slov: *„Co si myslím, že nebylo dobře provedený, je Masarykova ulice. Udělali tu parkovací ‚zálivy‘ z čehož se špatně vyjíždí, ničí se tu pneumatiky, silnice je příliš úzká. Když jedou dva autobusy proti sobě, tak mají co dělat, aby projely, protože když tam jsou zaparkovaný auta po obou stranách, je to nebezpečný.“* S jejími slovy souhlasím.

Dále bych mohla jmenovat obě naše náměstí. Náměstí Bedřicha Hrozného prodělalo celkovou rekonstrukci, které byla před pár lety dokončena a přestože nejsou změny až tolik viditelné na oko, v kvalitě a životnosti se rozhodně odrazí. Na druhém, Husově náměstí, je nyní parkoviště. U nás ve městě je celkový problém s parkováním, ostatně asi jako ve většině měst. Bylo vypracováno již mnoho plánů, co na náměstí postavit, ať už kašny, stromy, aby v horkých letních dnech dělaly stín, zimní kluziště... Návrhů bylo hodně, ale parkoviště na náměstí se stále zachovává.

Jeden z informantů také zmínil změnu, kterou si přál, ale je už nejspíš nevratná a to rozšíření parkovacích míst na výstavišti. V období výstav jsou auta po celém městě a my, kteří v jeho okolí bydlíme, máme velkou nouzi o parkovací místa a musíme mnohdy parkovat na chodníku, což není komfortní a pokud nestojíme napříč, můžeme dostat i pokutu. *„Myslím si, že je tu jedna věc, která už ale bohužel opravit nejde. A to ta, když město jako účastník povolovacího zřízení, když se stavělo výstaviště, nepříliš důrazným způsobem doporučilo, aby se tam postavilo obrovské parkoviště. Parkoviště se tam ale nepostavilo, měli více tlačit na investora, aby postavili alespoň nějaké parkoviště na svých pozemcích. Výstaviště se stavělo na 3 etapy a s první ani s druhou, na ploše investora se žádné parkoviště nepostavilo.“*

„Líbilo by se mi, kdyby bylo v Lysý víc stromů. Aby to tu bylo víc zelený, víc přírody do toho města. Město tu sice vysadilo podél silnice na chodníky stromy, který i kvetou, v jednom místě jsou sakury, který jsou krásný. Ale aby tu bylo víc toho zelenýho, co vydrží a hned to neodkvete.“
Kladně se ke zlepšení vyjádřila i paní úřednice: *„Zlepšuje, pořád se něco přidává, aby byl klid, dělají se odstavná parkoviště.“*

Závěr

Podle toho, jak informanti odpovídali, si myslím, že jsou ve městě spokojeni. Nikdy se nemůžete zavděčit všem, to beze sporu. Každý má také pohled na kvalitní veřejné prostranství jiný a s člověkem od člověka se mění. Mé 4 rozhovory z Lysé mě ale spíše utvrdily v tom, že je naše město hezké a drží si svou historickou zónu v nějakém standardu a dbá na něj. Lidé se k nám sjíždí na výstavy z celé ČR a dovolím si říct, že se nemáme za co stydět. V rozhovorech nejčastěji zaznívaly slova jako **zeleň, čistota, klid**. To jsou tedy jedny z věcí, které jsou pro lidi nejdůležitější. Také **vybavenost v podobě laviček, odpadkových košů, košů na psí exkrementy a třeba i nějaké to občerstvení a dobrá kavárna** by nemusela chybět. Když se to pak spojí, příjemná, klidná procházka s dobrým kafem v ruce, posezení na lavičce ve stínu v teplých letních dnech, je to skvělé.

Ve městě Lysá nad Labem se úředníci snaží komunikovat s lidmi a obvykle sledují, co místní občané potřebují, nebo co považují za důležité. „*Většinou se sleduje, co občané potřebují.*“

Provedení rozhovorů bylo rychlé, milé a dozvěděla jsem se i to, jak vidí naše město moji blízcí. Vyměnili jsme si naše názory a rozvedli diskuzi v této věci, a přestože některé odpovědi byly stručné anebo informanti nevěděli, jak na mé otázky reagovat, vždy jsme si poradili a dostali se tam, kam jsme potřebovali.

5.9 Pardubice

Veronika Sluková a H. S.

Statutární město Pardubice se svými 91 727 obyvateli (k roku 2020) a rozlohou 82 655 km² je desátým největším městem České republiky. Dělí se na 8 samosprávných městských obvodů a 20 katastrálních území. Sídli zde Univerzita Pardubice, okresní soud a také pobočka krajského soudu. Znamé je díky výrobě perníku, Velké pardubické i železniční a letecké dopravě. Za zmínku stojí jistě i Východočeské divadlo a Komorní filharmonie Pardubice.

Reflexe výzkumu

Výzkum jsem realizovala v rámci magisterského předmětu Terénní výzkum. Ačkoli byl původně celý výzkum zacílen na Pardubice, kvůli výjimečnému stavu a karanténě nebyl realizován pouze v tomto městě. Rozhovory v Pardubicích probíhaly zejména ke konci karantény, případně byly realizovány autorkou této kapitoly, pro kterou byly Pardubice v rámci karantény dostupné. Na rozhovorech v Pardubicích se podílelo devět studentek včetně mě. Ačkoli si myslím, že výsledky výzkumu karantény nezkreslila, určitě proměnila způsob výběru informantů a zúžila je na známé studentek. Nařízení vlády zahrnovala i omezení kontaktu, tudíž nebylo možné oslovovat náhodné kolemjdoucí ve vybraných pardubických lokalitách, jak bylo původně plánováno. Nicméně i tak jsme se snažily o vyváženost věkových kategorií. Zároveň jsem nevypozorovala žádné ovlivnění vnímání veřejného prostoru s ohledem na pandemii.

Věk	Do 24 let	25 – 39 let	40 – 54 let	Nad 55 let	Celkově
Muži	1	4	3	2	10
Ženy	2	1	2	1	6
Celkově	3	5	5	3	16

Tab. 19: Informanti Pardubice

Kvalitní veřejné prostranství

Většině informantů si při otázce na veřejné prostranství vybavila ulice či park. Stěžejní na těchto i jiných prostranstvích je hlavně čistota, zeleň a údržba. V těsném závěsu následuje sezení: „Kvalitní veřejné prostranství si představuji, jako čisté, upravené místo, kde se scházejí lidi. Mělo by být udržované s osvětlením a lavičkami. Určitě by tam měli být zeleň.“ Čistotu zmiňovali informanti hlavně ve spojitosti s dostatkem odpadkových košů, s jejich včasným vývozem a údržbou prostoru, především úklidem odpadků. Další důležitou perspektivou se ukázala být bezpečnost především dětí (obecně ve veřejném prostoru, ale i v souvislosti s volnočasovými aktivitami), ale i bezpečnost spojená s potencionálně rizikovými prostory, jakými jsou např. podchody: „Park by měl být i s hřištěm či dětským koutkem, kde bude pro děti bezpečno. Představuji si jej s dostatečným množstvím laviček, odpadkových košů a vysázených stromů či záhonků s květinami. Například se mi velmi líbí nábřeží podél řeky Labe v Pardubicích, přizpůsobené jako stezka pro pěší a cyklisty. Je místem, které může mnoho lidí využívat nejen na procházky, ale také ke sportovním aktivitám. Rodiny se tady mohou bezpečně pohybovat s dětmi a jsou mimo ohrožení vběhnutí do silnice a mimo hluk dopravy z ní.“

Někteří informanti také zmiňovali jako důležitou povrchovou úpravu v souvislosti s bezpečností dopravy a možností sportovat, minoritně pak s bezpečností chodců: „Ulice: Oddělení zelení mezi cestou a chodníkem, po chodníku se dá jezdit na kolečkových bruslích. Na silnici místo na podélný parkování. Dost široké chodníky, ideálně dost stromů na stín a ochrana

před lehkými dešti na podzim a na jaře. Hodně blízko tomu je Palackého třída, tam je všechno plus dvě cyklostezky a relativně dobré služby, myslím obchody podél. “

Důležitost zeleně ve veřejném prostoru podporuje i fakt, že většina informantů si pod pojmem kvalitní veřejné prostřední vybaví jako první park: *„V první chvíli před sebou vidím park, protože ráda chodím do přírody, tak je to asi tím, ale tím, jak se většinou celý týden pohybuju ve městě, tak je velmi příjemné, když kolem sebe můžu cítit a vidět kousek přírody. Kvalitní park by měl být vzdušný, ne příliš zarostlý, měly by tam být vhodně zakomponované funkční prvky, jako lavičky, odpadkové koše, nebo nějaké moderní prvky na ozvláštnění toho místa, ale všechno by mělo být v jednotném přírodním duchu.“* Následně si informanti pod pojmem veřejný prostor vybaví ulici a náměstí.

Ke kvalitnímu prostranství se vyjadřovali i pardubičtí úředníci a politici. Je u nich vidět obeznámenost s tématem a jasná představa o tom, co občané v kvalitním veřejném prostoru potřebují: *„Čisté, bezpečné, zelené. Snadno přístupné, tedy bez fyzických či jiných bariér. Kvalitní veřejné prostranství má umožňovat a vybízet k trávení času. Mělo by také umožňovat aktivní účast v tomto prostoru.“* Z odpovědí vyplývá, že v těchto otázkách uvažují nejen nad svými preferencemi, ale hlavně nad preferencemi občanů, kteří prostor využívají. *„Musí být naplněno několik atributů kvality, nebo alespoň prokázána snaha je naplnit, a to pobytová kvalita, kvalita pohybu, možnost užívání pro všechny obyvatele, dostupnost a prostupnost, svoboda volby, lidské měřítko, bezpečnost, smyslová a estetická kvalita, čitelnost – možnost identifikace s prostředím, flexibilita, kvalita klimatu a zdravé prostředí, udržitelnost.“*

Důležité aspekty kvality místa - Cítím se dobře tam, kde je...

V rámci jedné otázky jsme se tázaly na tři věci, díky kterým se informant ve veřejném prostoru cítí dobře. Není překvapením, že nejčastější odpovědi byla zeleň: *„Když je kolem mě trochu přírody, cítím se bezpečně a působí to na mě hezky, takže tam chci chvíli pobýt.“* Poté následuje čistota: *„Pořádek, upravená zeleň, vyhrazená místa pro pejskaře, cyklisty, pěší a děti, což znamená oddělené prostory pro určité skupiny lidí.“* O pomyslné třetí místo se dělí bezpečí a klid: *„Nesmí tam být nadměrný hluk, takže by to mělo být klidnější místo. Dále určitá estetika, pod níž si představuji upravenost nebo čistotu. A třetí věcí by byla atmosféra místa, například pocit bezpečí.“* Na příkladu této informantky je vidět, že pojem estetika není pouze o uměleckých prvcích v prostoru, ale je úzce propojen s čistotou a upraveností, tedy s údržbou. Zároveň se zde jasně ukazuje, že pod atmosférou se může skrývat i pocit bezpečí, nebo naopak nepřítomnost pocitu nebezpečí.

Menšinově byla jako priorita zmiňována estetika následovaná atmosférou. Zbylé preference byly zastoupeny pouze jednou a vyjadřují podle mě především osobní preference jednotlivců. Konkrétně jde o občerstvení, možnost sportovního vyžití, oblíbený obchod, prostornost, oddělené zóny pro pěší/děti/pejskaře, historické budovy a pokestopy (virtuální body v prostoru jako součást hry PokemonGo).

Oslovení úředníci se k této otázce také vyjádřili a v porovnání s běžnými občany se zásadní priority neliší. V obou skupinách se nejvíce lidí shoduje na důležitosti zeleně a čistoty. Zvláštností je, že pro úředníky je hned poté podstatná společnost dalších lidí, tedy veřejný prostor jako místo setkávání. Lidé jako důležitý prvek spokojenosti se neobjevil ani u jednoho občana. Zbylé odpovědi jsou pestré a vyskytují se pouze jednou. Zmíněn nebyl například vodní prvek, avšak ten může být dán do souvislosti s atmosférou či estetikou. Odbor architekta

celkově zaujal odborné hledisko: „*V podstatě se jedná o souhrn předchozích atributů, které zajistí pobytovost místa. Tyto kvality obvykle obyvatelé vycítí podvědomě a zdržují se v daném místě více než jinde.*“

Ohledně vybavení veřejného prostoru zmiňovali informanti nejvíce lavičky, či jinou formu posezení. Druhé nejdůležitější jsou odpadkové koše. „*No tak určitě aby tam bylo kde si sednout, nějaká lavička, nebo něco, oni teď dělají různé objekty na sezení, takže to je jedno, taky je dobrý, když je tam kde se schovat před sluncem, nějaká clona, stromy, slunečník, jak už jsem starší, tak nevydržím sedět někde na přímém slunci jako za mlada, další věc jsou určité záchody, to je někdy velký problém, to pak utíkám jedině do Afi, když jsem v centru, a pak taky aby tam byly chytře rozmístěny odpadkové koše, protože jak to nebudou mít lidi po ruce, tak to jistě skončí na zemi.*“ Třetím nejčastějším přáním je dostupnost nějaké formy občerstvení, ať již formou restaurace, stánku, kavárny či obchodu s potravinami. „*Ano. Důležitá je dostupnost služeb, nákupu, lékařské služby, ale také vyžití pro děti. Místa na sednutí a pokecání pro seniory. Například Dubina se mi v tomhle směru líbí. A lidé ve středním věku, aby si mohli aktivně odpočinout na venkovním rekreačním sportovišti.*“ Mladá informantka obohatila výzkum perspektivou zahrnující do vybavení nejen drobné věci typu městského mobiliáře, ale především místa se službami a možnostmi veřejné dopravy: „*V nejbližším okolí by měla být autobusová či železniční stanice, obchod s potravinami, popřípadě škola a školka, restaurace, sportoviště, nemocnice nebo lékařské služby.*“ Nelze opomenout ani důležitost veřejných WC, které zjednodušují samotné pobývání ve veřejném prostoru, a mohou i pomoci k udržování čistoty veřejného prostoru. Stejný počet zmínek má i dětské hřiště či dětský koutek, kde mohou děti bezpečně pobývat a hrát si, aniž by byly rušeny, či někoho rušily. Minoritně byla zmiňována dostupnost služeb, slunečníky či jiné varianty ochrany před počasím (ať už sluncem či deštěm). Zmiňování nejen sportoviště, ale i nemocnice a škol či školek ukázalo, že veřejné prostranství je informanty vnímané nejen jako prostor pro trávení volného času, ale i jako prostor pro všední, základní lidské potřeby. Rovněž se zdá, že někteří informanti se nesoustředili na konkrétní hmotný prostor, ale zaměnili ho v odpovědi spíše za „veřejnou vybavenost“ a instituce sloužící veřejnosti.

Úředníci na otázku po kvalitě místa odpovídali zcela velmi obecně „*Ano, kvalitní parter*“ a z druhé poloviny se konkrétně soustředili především na městský mobiliár s důrazem především na posezení, odpadkové koše a cyklostojany (což v rámci Pardubic dává smysl). Tím souzněli i s hlavními požadavky informantů. Je zajímavé, že se u úředníků dětská hřiště objevují jen u jedné informantky, stejně tak WC - na ně bych očekávala větší důraz a zde se odpovědi s občany trochu rozcházejí. Vliv může mít i to, že pardubičtí úředníci byli většinou muži. Zároveň nikdo z úředníků nejmenoval dostupnost služeb, s výjimkou občerstvení. „*Samozřejmě. Každý typ prostoru vyžaduje jinou míru a druhy vybavenosti – počty a charakter sezení, odpadkové koše, přístřešky, stojany na kola, pítka, veřejné WC, kiosky,*“ věcně shrnula odpověď z Odboru hlavního architekta.

Většina informantů se shodla na tom, že hlavní faktor, který odradí od pobytu ve veřejném prostranství, je nepořádek a zjevná zanedbanost místa, tedy neúdržba v různých podobách. „*Vadí mi, když je vidět, že se o to místo nikdo nestará, nepořádek, to mě odradí od toho, abych se někde zdržovala, protože to nepůsobí dobře a pak ještě nemám ráda temno, takový ty tmavý zákoutí nebo křoví, jen ať je to vykácený a prosvětlený.*“ Dalším silným faktorem se ukázal pocit bezpečí, respektive jeho nedostatek, hlavně ve spojení s potenciálně nebezpečnými osobami. „*Určitě by to mělo být ohlídané, aby se tam nevyskytovali bezdomovci, kteří otravují lidi a skupinky ‚mladých‘, co dělají hluk a nepořádek, feťáci, volně pobíhající psi nebo psi*

výkaly. Samozřejmě, jak už jsem zmiňoval, tak by ve veřejném prostoru neměl být nepořádek.“ Poslední zásadním faktorem je přemíra hluku.

U úředníků byl negativně vnímán taktéž především o nepořádek a nedostatek údržby a dále přemíra dopravy a potíže s ní spojené.

Navrhované změny

Všichni z oslovených informantů vnímají zlepšování veřejného prostoru v Pardubicích, většina ho vnímá jako velmi výrazné. V naprosté většině občané zmiňují revitalizované parky, především v soutěžích oceňované Tyršovy sady. *„Dlouhodobě se to podle mě zlepšuje. Například Tyršovy sady se udělaly moc krásně. Byl tam sice taky park, ale scházeli se tam zvláštní lidé a nebylo tam podle mě bezpečno, což se za posledních pár let hodně zlepšilo. Je to tam krásně revitalizované, je tam hodně míst k sezení, krásné hřiště pro děti, lidé mohou sedět na trávnicích na dekách, chodit zde beze strachu i v noci. Je tu krásná nová kavárna (Galerie se myslím jmenuje). Moc hezké místo. Nebo u Maťáku (Matiční jezero) ten park (Bubeníkovy sady) jsou teď mnohem hezčí nebo park Na Špici.“* Dva informanti si taktéž pochvalují rekonstrukci prostoru před nádražní budovou: *„Já se velmi často pohybuji v okolí nádraží, kdy se mi v současnosti líbí upravenost přednádraží po nedávné rekonstrukci a umístění trolejbusové zastávky a její přehlednost (například za pomoci tabule odjezdů). Také si myslím, že dojíždějící lidé oceňují těsnou blízkost autobusového nádraží.“* Pozitivní proměnu v čase informantka zaznamenala rovněž u Lesoparku Jiřího Potůčka.

Obr. 35 – Tyršovy sady, Foto: <https://www.stavbaweb.cz/parkem-roku-2019-jsou-tyrsovy-sady-v-pardubicich-21912/clanek.html>

Ačkoli jsou ohlasy především pozitivní, objevila se zde i kritika funkčnosti prostoru před vlakovým nádražím a estetiky Třídy míru. „Jsou místa, která zlepšili, třeba Tyršák, ten se zlepšil. Ale spoustu míst se zhoršuje, vidím spoustu nedodělaných projektů, nedomyšlený zásahy – debilně umístěný světla, špatně zvolený povrch, kompozičně na hovno, co se týče uměleckého dojmu (Třída míru). Esteticky zero. Krom toho že je tam i pár funkčních problémů. Funkčnost prostoru před nádražím se podle mě rapidně zhoršila, jen doufám, že je to pro Dopravní podnik lehčí, to parkoviště je tam malé a není tam kde zastavit, a dopravní situace je tam extrémně nepřehledná. Nemůžeš na autobusový nádraží dojet se zájezdním autobusem, protože je to vyhrazené jen pro pardubickou MHD. Což je problematické pro zájezdové autobusy, které tam dřív mohly normálně stavět. Vím, že tohle řeší třeba málo lidí, ale za mě je to dost podstatný.“ Nevyužitý potenciál vidí tento informant i v mostech, a především pod nimi, jelikož jde také o veřejný prostor, který je nicméně zanedbáván. „Most: Pěší cesta na obou stranách. Oba konce podmostí jsou využívány jako veřejný prostor s posezením, uklizený a udržovaný městskými službami. V Bratislavě to mají takhle vyřešené a moc se mi to líbilo. Zároveň by neměl být problém se na mostě zastavit a třeba s někým kecat, aniž by člověk někomu překážel.“ Zdá se, že větší část obyvatel se spokojí s jakoukoli rekonstrukcí (mobiliář je nový, prostor je uklizený), ale je pro ně již těžší posuzovat konkrétní kvality prostoru.

Jako problematická lokalita byla jmenována i ulice Husova a V Ráji. „Negativní změna mě moc nenapadá. Místa, která se mi nelíbí, jsou například ulice Husova, která je trochu vyloučenou lokalitou s obyvateli v sociální nouzi. Pokud však vím, tak město o úpravě této lokality dlouhodobě uvažuje. Dalším takovým místem je podle mě ulice V Ráji.“ Většina negativních proměn v rámci města se týká hlavně zanedbaných, stagnujících či chátrajících budov. „Napadají mě spíš jednotlivé budovy. Například u nemocnice u nadjezdu se mi hrozně nelíbí budova bývalé Tesly, je zchátralá a vypadá to tam příšerně. Viděla bych tam vytvořit třeba nový parkovací dům. V nemocnici je málo parkovacích míst pro zaměstnance, natož pro pacienty a tohle místo vypadá hrozně, a navíc je nevyužité. Nebo Automatické mlýny mi přijdou zchátralé, přitom takové krásné místo. Ale doslechla jsem se, že by tam město chtělo něco měnit a rekonstruovat, tak to by bylo fajn, snad to vyjde.“ Poslední informant hodnotí zhotovené renovace a ukazuje i určitou problematičnost několika lokalit. „Třída Míru v Pardubicích – jasná změna k lepšímu. Nová dlažba na ulici i chodníku místo asfaltu, drastické omezení provozu, nové lavičky, odpadkové koše, předzahrádky. Stromy zatím ještě malé, ale snad vyrostou, vodní prvek u Magnumu. Mouchy by se našly, ale tohle se celkem povedlo. Tyršovy sady v Pardubicích taktéž změna k lepšímu. Dřív to byl zpustlý park, kam se člověk pomalu bál vstoupit. Dnes park moderního střihu, prosvětlený, útulný, s novou kavárnou a promenádou, vodní prvky. Za mě dobré.

Přednádraží v Pardubicích. To se moc nepovedlo. Chybí tam zeleň, přístřešky pro autobusy působí stísněně a nevábne, je to sice nové, ale i tak je tam už teď špína a časem to bude jenom horší. Kvůli snížení počtu jízdních pruhů oproti předchozímu stavu u této stavby vznikají obrovské kolony až na most u Parama. Navíc je to malé, takže se tam nevejdou linkové autobusy, podle mě paskvil.

Decathlon a KFC v Polabinách nejsou špatné samy o sobě, ale v tak těsné blízkosti sídliště zbytečně zvyšují dopravní, hlukovou a smogovou zátěž. To mělo být dál od bytových domů.

Pro mě osobně je ovšem nejhorší ze všeho benzina PRIM u Kauflandu v Rosicích, protože bydlím naproti. Smrdí z ní benzínové výpary a hluknost odtamtud je horší, než z celého Kauflandu, kdo tuhle stavbu povolil, to opravdu nechápu.“

Úředníci krom jednoho vnímají také veřejné prostranství Pardubic jako zlepšující se a také u toho především poukazují na výše zmíněné parky. Avšak jeden ze zastupitelů připustil, že ne u všech rekonstrukcí musí dojít ke zlepšení, a to většinou nedostatečnou pozorností projektu

věnovanou: „Kvalita se často spíše zhoršuje, v lepších případech se kvality podaří alespoň zachovat. Jen hrstce veřejných prostranství je při jejich rekonstrukcích věnována dostatečná pozornost. Většinou se málo řeší funkčnost a projektují to silničáři.“ Jako další místa s pozitivním směřováním byly uvedeny prostor před nádražím, Karlovina, ulice Jiránkova a Wolkerova, okolí vodní plochy Bajkal v Polabinách a povodí Chrudimky. „Například obousměrné vedení sdílených chodníků pro pěší a cyklisty podél Chrudimky – část od lávky u Ideonu po park Vinice. Zlepšení infrastruktury, vyřešení veřejného osvětlení, vyřešení bezpečného a komfortního podjetí železničního a silničního mostu. Zvýšilo to obrovsky komfort a prostupnost průjezdu územím a také pocit bezpečí.“ Negativní příklad udal pouze jeden zastupitel, a to sídliště Dukla.

S výše zmíněnými lokalitami souvisí i změny, které by si občané představovali. Některé nápady jsou poměrně ambiciózní, ale hlavně velmi různorodé. Co člověk, to názor. Pouze údržba podchodů, odklon dopravy, problematika parkování a Červeňák (rekonstrukce mostu, zachování přírodního rázu lokality) byly zmíněny dvakrát. „Určitě více parkovacích míst v okolí sídlišť a zabránit vykořisťování těchto míst odkupem a následným zarezervováním bohatší vrstvy, protože kde pak máme parkovat my ostatní? Taky by se tu měl zavést nějaký odklon dopravy na nějaký okruh, jako je třeba v Hradci, protože přejít přes přechod mnohdy zabere více času než samotná cesta do místa určení.“ V rámci služeb jedna informantka navrhovala posílení policejního dohledu v některých lokalitách. „Na prvním místě bych řešila nedostatek parkovacích míst, například výstavbou parkovacích domů. Dále také místa a lokality, kde se lidé necítí bezpečně. Posílila bych zde hlídky městské policie a řešila příčiny, proč se zde lidé necítí bezpečně, jaké skupiny obyvatel se zde soustřeďují a proč apod.“ Navrhovaných stavebních projektů se sešlo více. Konkrétně jedna informantka upozornila na mizerný stav chodníku v ulici Dašická. Další informant má poměrně konkrétní představu o podobě obchvatů: „Především je potřeba v Pardubicích konečně postavit obchvaty a velká část města se už jenom díky tomu stane mnohem příjemnějším místem k životu. Severovýchodní, jihozápadní a jihovýchodní obchvat, aby se ulevilo přečpanému centru.“ Silnice u nemocnice u nadjezdu je třeba opravit, zároveň je třeba promyslet, zda by bylo možné zde vybudovat parkoviště či parkovací dům. Informantka v již zmíněné citaci upozornila na to, že nejenže pacienti nemají kde parkovat, ale i samotný personál nemocnice s tím má problém. V tomto případě myslím, že takřikajíc uhodila hřebíček na hlavičku. Ve městě je málokdy parkování bez problému, nicméně u zdravotnického zařízení, kde se pravděpodobně bude pohybovat více lidí s omezením pohybu, ať již kvůli úrazu, akutnímu stavu či postižení, je to že nemají kde zaparkovat, asi ta poslední věc, co by chtěli řešit, když jedou do nemocnice.

Názory na rekonstrukci prostoru před nádražím jsou vyrovnané. Stejný počet lidí je spokojen, jako považuje rekonstrukci za nezdařenou. Každopádně si myslím, že ztížená situace pro zájezdní autobusy je poněkud nešťastná. „Začít od píky s nádražím, především myslet na dopravní situaci v Pardubicích a průjezdnost Pardubicemi. Vyjít vstříc organizátorům zájezdů, na které současné nádraží vůbec nemyslí. Aby se pohodlně dal zorganizovat přestup lidí z vlaku na soukromý autobus. Teď musí tyto autobusy čekat na autobusovém nádraží a bývá problematické je dovést na místo, zvláště když to tu neznají. Dříve nebyl problém zaparkovat autobus před nádražím a počkat na cestující, plus umístit nějaké cedule a tak. Celkově se tímhle krokem dost zásadně snížila užitnost prostoru před nádražím.“

Další skupinu navrhovaných úprav jsem zařadila k sobě, jelikož jde o návrhy týkající se zeleně. Mladý informant, který žije v Pardubicích zhruba šest let, by zkrátka uvítal více zeleně. Další vidí potenciál v parku u Zborovského náměstí. Největší z těchto nápadů je vytvoření parku na pravém břehu Labe mezi Wonkovým a železným mostem. Podobného rázu je kultivace oblasti

Červeňáku. „Z konkrétních lokalit zkulturnovat oblast tzv. Červeňáku se zachováním přírodního rázu. Více využívat vodní plochy Chrudimky a Labe, vybudovat náplavky a promenády kolem vody atp.“

Neméně pestré představy o tom, čemu by se město mělo věnovat v první řadě, panují i mezi úředníky. Jediné téma, které bylo zmíněno dvakrát, byla údržba zeleně. Většina zmínila velké a nákladné projekty jako úpravu zbývajících vnitrobloků, dokončení úprav náměstí, podchod u náměstí Republiky, úpravu Bělobranského náměstí se sochou Jana Nepomuckého především z hlediska parkování. Méně náročné projekty mohou představovat umístění mobiliáře a cyklopruhy na všech hlavních ulicích, kde by mělo jít především o funkční dopravní značení. Ve třech případech se názor zastupitelů protnul s názory oslovených občanů: údržba zeleně, opravy chodníků a řešení zákoutí, kde se většina lidí necítí bezpečně. „Určitě odstranit/nově využít různá zákoutí města plná nepořádku, špíny, kde se scházejí nepřizpůsobiví občané. Místa, kde se člověk necítí bezpečně.“ Určité levnější a pravděpodobně dočasné opatření vidí úředník následovně: „Taková místa nechat uklidit a dočasně zabezpečit proti vstupu.“

Vyjádření úředníků a zastupitelů

Při dosahování kvality veřejného prostoru, úředníci a zastupitelé sází především na participaci veřejnosti a konzultaci se zúčastněnými osobami. Kvalitní projekt a práce s projektanty je taktéž důležitým faktorem: „Při projektování se snažíme využívat sběru dat od obyvatel města a přímo dotčených stakeholderů či rezidentů. Nechali jsme si vypracovat podpůrný strategický dokument „Zkvalitnění veřejných prostranství města Pardubic“, který schválilo zastupitelstvo města“ vyjádřil se Odbor hlavního architekta. Zároveň odbor zmínil architektonickou soutěž a možnost využití pasportizace (mapování) prostor pro kulturu, které právě probíhá.

V otázce měření kvality veřejného prostoru se úřednice vyjádřila následovně: „Měřítkem kvality veřejného prostoru jsou určitě reakce občanů“ Nicméně systematické měření a zjišťování kvality veřejného prostoru či názorů občanů na něj neprobíhá: „Ne. Dříve na našem odboru vzniklo něco jako „pocitová mapa“ města, ale je to již dávno.“

Pokud by měli úředníci neomezený rozpočet, každý by rád zrealizoval odlišný projekt počínaje dokončením úprav náměstí, přes přeložky inženýrských sítí pro vytvoření kvalitního prostoru ulic se stromořadím a jiné výsadby, po vyhlášení a participativní přípravu architektonické soutěže na náměstí Republiky, území Letního stadionu, Dostihového závodiště, stavební podnik na Jana Palacha za podjezdem a Masarykovy kasárny. Další dva zajímavé projekty jsou podjezd pod náměstím Republiky a nahrazení parkovišť mezi domy několikapodlažními parkovacími domy se zelenými střechami: „Podjezd pod náměstím Republiky – kdysi existovala studie, která hnala auta pod náměstím, ale kvůli vysoké ceně se nic nerealizovalo. Tímto krokem by přitom vzniklo unikátní náměstí, které by na rozdíl od Pernštýnského náměstí přirozeně vybízelo k pohybu na něm a různým aktivitám.“ Za současných podmínek i přes omezený rozpočet však probíhá několik projektů: „V současné době především realizuje rekonstrukce zastaralých chodníků, výstavbu nových chodníků. Rekonstrukce návsi např. v Drozdicích. Pokud místní poměry dovolují - výsadbu nové zeleně.“ Dále probíhá úprava Kostelní ulice a přilehlého okolí, okolí Domu Hudby, Palackého třídy, sadové úpravy, rekonstrukce komunikací s použitím „zajímavějších materiálů“, doplňování kvalitního mobiliáře a dále i úředníci výše zmiňované úpravy náměstí a příprava na úpravy vnitrobloků. Jeden z úředníků se vyjádřil, že přímo on sám neprosazuje tvrdé změny a druhý, že se snaží opakovaně navrhnout cykloobousměrky.

Jako největší problém v rámci provádění změn téměř všichni udávají omezený rozpočet následovaný stavebním řízením: „*Nejen finanční prostředky, ale zejména zdoluhavé územní a stavební řízení, kde účastníky řízení jsou vlastníci dotčených pozemků či sousedních pozemků, kteří ne vždy s úpravou daného veřejného prostoru souhlasí.*“ Nicméně nejde o jediný problém, který v tomto ohledu může vyvstat. „*Jsem jen neuvolněný zastupitel a gesčního náměstka zajímají jen parkovací automaty a kamerový systém.*“

Krom jednoho úředníka, všichni mají povědomí o zpětné vazbě od občanů. Názory na ni se však liší: „*Mám. Kéž bych s tím mohl něco udělat.*“ Další informant se vyjadřuje s tím, že se zastupitelstvo snaží brát zpětnou vazbu v úvahu, k čemuž Odbor architekta dodal, že názory jsou různorodé a nelze vždy akceptovat názory občanů: „*Zpětnou vazbu od občanů máme hojnou, ale ze 70 % je tvořena negativitou, což je asi českému lidu přirozenější nežli chvála. Návrhy určitě bereme v potaz, ale pouze ty, které mají nějakou hodnotu a jsou v souladu se zákony, kterými se musíme řídit.*“

Všichni vnímají otázku kvality veřejného prostoru jako velmi důležitou - ať již kvůli budování sounáležitosti lidí, zvyšování kvality životního prostředí jako celku, či jako vizitky města. Odbornou podporu zastupitelstvu interně zajišťuje specialistka na modro-zelenou administrativu, projekční kanceláře a v rámci odboru hlavního architekta architekt, dopravní inženýr, a zahradní a krajinný architekt. O externí pomoci se zmiňuje pouze jedna úřednice: „*Odborná pomoc je v našem případě zastoupena nejvíce projektanty, kteří daný veřejný prostor mají za úkol zkvalitnit. Každý projekt konzultujeme a navrhujeme i naše osobní nápady, inspirace z jiných měst či městských částí.*“

Pro většinu oslovených úředníků nejsou grantové a dotační zdroje příliš důležité. Pro některé vzhledem k tomu, že je nemají v kompetenci: „*Dotační tituly jsou v kompetenci Magistrátu města Pardubic, a ne městských obvodů. V našem okrajovém obvodu granty nevyužíváme.*“ Postoj města k těmto zdrojům pravděpodobně vystihuje toto prohlášení: „*Nejsou pro nás zásadní. Je-li možnost nějaké dotace, snažíme se využít, ale nepřipravujeme projekty na míru dotacím a realizujeme je bez ohledu na získání dotace. Na projektovou přípravu jsme zatím nevyužili.*“ Jisté je, že dotace vyvolávají spíše odmítavé postoje „*Pro mě osobně ne (tzn. – nejsou pro něj důležité grantové zdroje), chybí mi v Pardubicích koncepční přístup. Ale pan primátor očividně nemá jinou vizi než čekání na dotační podmínky.*“ Nikdo neodpověděl, že by granty či dotace využíval, krom zmiňovaných dvou naznačení. Důvodem je pravděpodobně nezkušenost v této oblasti, nevhodné zaměření grantů, administrativní složitost, a v některých případech nedostatečné kompetence k čerpání grantů.

Závěr

V obecné rovině výsledky výzkumu nejsou příliš překvapivé - priorita zeleně, parkovacích míst, touha po bezpečnosti a dostupnosti služeb se dala očekávat i s ohledem na další výzkumy na obdobné téma. Největší přínos podle mě je právě v konkrétních místech a konkrétních připomínkách. Větší část výzkumu sloužila podle mě pro většinu informantů k tomu, aby si mohli myšlenkově projít tématem a tím, jaké jsou vlastně jejich priority ve veřejném prostoru. A jako takový výzkum posloužil velmi dobře. Důkazem pro mě je různorodost připomínek a podnětů pro zastupitelstvo tohoto města. Domnívám se, že bez konkrétních otázek na různé aspekty kvality veřejného prostranství a pobývání v něm, bychom byli ochuzeni o mnoho konkrétních míst, která si zaslouží pozornost po stránce funkční, údržbové či revitalizační.

V prioritách se úředníci příliš neliší od běžných občanů, ale v konkrétních návrzích mnohdy ano. Zároveň jsem si všimla, že opravdu kritických bylo velmi málo lidí, ať už z řad zastupitelů nebo oslovených občanů. Nejen že kritiků bylo málo, ale když už se jim něco nelíbilo, docházelo ke zjemnění tvrzení ve smyslu „je to můj názor“, nebo u informantky, která udala jen pozitivní příklad místa se slovy „*Tak abych nebyla negativní.*“ To naznačuje, že by měla co říci i v tomto směru, ovšem přímé kritice se raději vyhne. To může být dané i formátem výzkumu, kdy se s daným člověkem dlouhodoběji neznáme. Výjimky však existují. Chtěla bych zmínit informanta, který mě překvapil přímoučarostí a jasnou představou o tom, jak by veřejné prostranství vypadat a zároveň jednoznačným postojem k nutnosti přestavět prostory před nádražím.

Zajímavým rozměrem veřejného prostoru může být jeho virtuální vrstva, jak naznačil informant hrající PokemonGo. Tato virtuální vrstva může ovlivňovat pohyb určité skupiny lidí - v tomto případě hráči PokemonGo pravidelně navštěvují Třidu Míru, konkrétně „čtvereček“ s vysokou koncentrací klíčových virtuálních bodů připnutý k zajímavým bodům reálným.

V rámci výzkumu jsem prováděla terénní výzkum i v naší malé vesnici v Krkonoších. Tam jsem ani neočekávala žádný akční plán, ani mě nepřekvapilo, že se tu nikdo neodhodlal pustit do grantů a dotací. Co mě však překvapilo je, že jsou na tom Pardubice stejně. Ale možná je to právě naopak a u nás by to bylo snadnější než v Pardubicích. V takto velkém městě s tolika úředníky bych zkrátka čekala někoho, kdo se granty a dotacemi zabývá a snaží se je co nejefektivněji využít ku prospěchu města. A třeba i někdo takový je, jen to nevím - ale zjevně se o něm nezmínil ani nikdo z oslovených. Na druhou stranu si myslím, že je chvályhodné, že město na dotacích není závislé a dokáže si poradit bez nich, tak jako naše vesnička s třemi sty obyvateli.

5.10 Hradec Králové

Anna Krumpholcová a H. S.

Popis obce

Město Hradec Králové se nachází 100 kilometrů východně od Prahy, bydlí v něm přibližně 92 000 obyvatel a primátorem města je Alexander Hrabálek. Jedná se o statutární město, které leží na soutoku Labe s Orlicí. Hradec Králové je také důležitým dopravním uzlem, sídlem mnoha úřadů, státních institucí, bank a významných průmyslových podniků.

Reflexe výzkumu

Během výzkumu jsem v Hradci Králové oslovila čtyři běžné občany a jednoho úředníka. Běžné občany jsem se snažila sehnat tak, abych obsadila všechny věkové kategorie, zároveň jsem oslovila dva muže a dvě ženy. Při rozhovorech jsem nenarazila na žádný větší problém. Mladší informátoři, kteří spadají do prvních dvou věkových kategorií, si jen stěžovali, že jsou otázky celkem složité. Ovšem informantka, která patří do kategorie úředníků na mě byla nepříjemná a se slovy, že jí to při její vytíženosti sebralo opravdu hodně času, že jí některé otázky přišly naivní a i se dost opakující, jsme se rozloučily.

Kvalitní veřejný prostor

První dva informanti, kteří spadají do prvních dvou věkových kategorií, si při spojení veřejné prostranství představili park, proto jsem je v průběhu rozhovoru musela navést, že existují i jiné druhy veřejného prostranství. Druhé dva informanty, kteří zase naopak spadají do posledních dvou věkových kategorií, jsem už automaticky navedla na všechny druhy veřejného prostranství. Ovšem asi všichni se shodli na tom, že by kvalitní veřejné prostranství mělo být čisté a s dostatkem zeleně. Můžu například odcitovat informanta, muže, 56 let: „*Veškeré veřejné prostranství by mělo být čisté, upravené a také dobře osvětlené, to znamená, abychom se tam nebáli jít i v noci.*“ nebo ženu, 48 let: „*Když si představím ulici, tak by v ní určitě měla být kvalitní silnice a kvalitní chodníky, ocením, když tam jsou odpočinkové zóny, také by to tam samozřejmě mělo být uklizené, osvětlené a hlavně dostatek odpadkových košů by tam měl být. Náměstí si zas představím jako oválný prostor s kašnou, květinami a celkově zelení, bez možnosti parkování, také by tam mělo být dostatek restaurací a kaváren se zahrádkami. V parku by měly být hlavně stromy, udržovaný trávník, květiny, prostor pro zvířata, nějaká vodní plocha, hlavně dostatek laviček a i přístřešků, je také fajn, když je tam sportovní vyžití.*“. Odpovědi tohoto typu se opakovaly nejvíce. Samozřejmě se zdůrazňoval i dostatek laviček a nutnost údržby.

Důležité aspekty kvality místa

Toto velmi souvisí se body, které jsem již zmínila výše. Ale například na otázku, jestli je pro ně důležitá funkčnost místa a jak vypadá místo, které dobře funguje, se každý podíval trochu jinak, například žena, 22 let: „*Všechno, co to veřejné prostranství má jako vybavení, tak by mělo fungovat. Například ty posilovací stroje by měly fungovat tak, aby si na tom člověk nezlomil nohu. Vše musí být z kvalitního materiálu a nesmí se to rozpadat. Také se o to vše musí město starat*“ a muž, 25 let: „*Určitě ano. Musí být využitelné pro všechny. A jako důkaz, že je místo funkční považuji, že je tam hodně lidí. To je důkaz toho, že je to místo dobrý, protože tam lidé tráví čas rádi.*“. Všichni se ale shodli, že by veřejné prostranství mělo být přístupné pro všechny. Hezké je pro každého něco jiného, ale většinou se shodli na tom, že na daném místě musí cítit dobře, místo musí být čisté a nesmějí tam být rušivé elementy. To vše souvisí i s atmosférou místa. Na otázku, která souvisela s hlukem nebo tichem, se většinou shodli na tom, že záleží na aspektu místa, ale každý má rád svůj klid. Zajímavá mi přišla rozdílnost odpovědí u muže, 22 let, který na otázku, která se týkala orientace v prostoru, odpověděl: „*Ne,*

je mi to úplně jedno. Pokud se jedná o takový ty ukazatele, tak já jsem si je stejně nikde nikdy nepřčetl. Prostě si ten prostor projdu a sám si najdu místo, které se mě líbí.“ a muže, 56 let, který zase odpověděl: „Ve městě by měl fungovat nějaký informační systém, mezi to patří nějaké cedule nebo ukazatele.“ Podobně jako tento muž odpovídal i zbytek informantů.

Navrhované změny

Odpověď u muže, 25 let: *„Tak třeba ty Šimkáče (Šimkovy sady, Hradec Králové) šly opravdu nahoru. Když jsem tam chodil jako dítě, tak tam spousta věcí nebylo. Je to místo, které na mě působí nejlíp z celého Hradce a starají se o to fakt dobře. Jen ty grily by se daly častěji a pravidelně čistit nebo opravovat. Když porovnám Šimkáče a Jiráskáče (Jiráskovy sady, Hradec Králové), tak Jiráskáče jsou hrozně zarostlý. Téměř tam nevysvitne sluníčko a to mi na nich hrozně vadí, že jsou takový temný. Naopak Šimkáče jsou otevřené a vzdušný a to se mi líbí.“* se shodovala s odpovědí ženy, 22 let: *Ale Šimkovy sady jsou fakt super. Je tam mnoho využití a pořád se o to starají. Zase naopak Jiráskovy sady dost chátrají a lidé tam zas tolik nechodí, přijde mi, že se to tam nikam neposouvá.“* Informanti si jinak vývoj veřejného prostranství v Hradci Králové pochvalovali. Zazněla i výtku na Velké náměstí například od muže, 25 let: *„Jinak mi přijde, že jak v Hradci opravili náměstí a dalo tam asfalt, tak to mi teda přijde, že to vypadá hrozně. Taky mi vadí, že je to vyřešený jako parkoviště a vůbec nezachovali historické jádro.“* Úřednice to ovšem okomentovala tak, že to není věc financí, ale stojí to na sporu s majiteli nemovitostí.

Obr. 36 - Šimkovy sady

Obr. 37 - Velké náměstí

Závěr

Informanti odpovídali na otázky většinou velmi podobně a nějaké rozdílnosti odpovědí jsem zde již zmínila. Zajímavá byla myšlenka muže, 25 let: *Taky mi vadí kouření, takže bych třeba zakázal kouření v parcích. Teda já bych zakázal kouření venku úplně, to by bylo nejlepší.* “ nebo ženy, 22 let, která by nejraději zbourala obchodní domy a prosadila ve městě malé obchůdky. U úředníka jsem ale bohužel v odpovědích a v celkovém stylu jednání poznala, že se snaží dokázat, že je něco víc, což si tedy myslím, že souvisí s postavením. Na otázky, které byly myšleny tak, aby poskytla svůj subjektivní názor, se podle mě snažila odpovídat tak, aby bylo poznat její postavení a ani si nenechala vysvětlit otázky, kterým neporozuměla.

Příloha 1 – Seznam otázek pro všechny informanty

1. „Co pro vás je/znamená kvalitní veřejné prostranství?“ nebo „Jaké by mělo být veřejné prostranství, abyste jej považovali za kvalitní?“
2. Jak si představujete kvalitní ulici, náměstí, park, parkoviště, podchod...?
3. Kdybyste měl/a vyjmenovat tři věci, díky kterým se cítíte v daném místě dobře, které by to byly?
4. Kvalita místa podrobněji:
  - A) Je pro vás důležitá vybavenost místa? – Co by na takovém místě mělo být z vybavení?
  - B) Je pro vás důležitá funkčnost místa? – Jak vypadá/Co má místo, které dobře funguje?
  - C) Je pro vás důležitá přístupnost místa? – Pro koho by mělo být přístupné?
  - D) Je pro vás důležitá estetická úprava? – Co považujete za hezké?
  - E) Je pro vás důležitá atmosféra místa? – Jaká by na takovém místě měla být atmosféra?
  - F) Je pro vás důležité, co na místě slyšíte? – Mělo by tam být spíše ticho nebo by tam mělo být něco slyšet (hluk)?
  - G) Je pro vás důležité, jak snadno se na místě zorientujete, kde je co?
  - H) Když tedy porovnáte: vybavenost, funkčnost, přístupnost, estetika, atmosféra, akustika, orientace, co by pro vás byly první tři nejdůležitější věci?
5. Co by naopak takové místo nemělo mít, co vám vadí?
6. Když se podíváte na změny některých míst, která znáte, v čase, přijde vám, že se jejich kvalita spíše zlepšuje nebo spíše zhoršuje? A v čem – co konkrétně místu pomohlo nebo „ublížilo“?
7. Mohli byste dát příklad nějakého takového místa a říci, kde je a popsat, co se tam stalo?
8. Jaké vylepšení veřejného prostranství by vaše obec/město měla/o udělat na prvním místě?
9. A napadá vás ještě nějaká poměrně rychlá a nepříliš drahá věc, která by pomohla k tomu, abyste se na nějakém konkrétním veřejném prostranství cítili lépe?

Otázky pro politiky a úředníky

1. Znáte a používáte nějaké nástroje a postupy, jak kvality veřejných prostranství dosáhnout (ať už při rekonstrukcích veřejných prostranství či vzniku nových)?
2. Sledujete či „měříte“ a vyhodnocujete kvalitu veřejných prostranství? Jak?
3. Kdyby byl váš rozpočet neomezený, kterou změnu byste v rámci veřejných prostranství uskutečnili jako první?
4. Jaké změny veřejných prostranství provádíte za současného stavu?
5. Co vám brání provádět další/jiné změny?
6. Máte od občanů zpětnou vazbu na využívání veřejných prostranství ve vaší obci/ městě? Berete v úvahu jejich návrhy?
7. Považujete otázku kvalitních veřejných prostranství za důležitou? Proč?
8. Využíváte nějakou externí (či interní) odbornou pomoc? Na co a od jakých odborníků (stačí typově – profese, specializace/zaměření atd.)?
9. Jsou pro vás grantové zdroje zásadní pro realizaci projektu, nebo projekty realizujete i bez nich? Pokud grantové zdroje využíváte, tak jaké (místní, národní, EU...)? Využíváte je i na projektovou přípravu?
10. Přijde Vám, že stávající grantové systémy rozvoji veřejných prostranství spíše pomáhají, nebo jej omezují? Co byste případně změnili, abyste mohli projekty realizovat lépe?